

Project Name: Colloquial Azeri

Book Name: Genesis

Email: Info@korpu.org

WebSite: www.korpu.org

ياراديليش كئتابى

موقدمه

«ياراديليش» كئتابى تۇوراتين بئرئنجى كئتابى دير. بو كئتاب بشر تارئخئنده لاپ قديم كئتابلاردان بئرى دئر. «ياراديليش» كئتابينين اولكى فصل لرئنده گۇى و يرئن يارانماسى، هم ده اولاردا اولان بوتون مۇوجودلارين خئلقتى حاقيندا دانيشيلير. بونا گۇره ده كئتابا «ياراديليش» آدى ورئئب. بو كئتاب بوندان دا بحث اله يئر كى، نجه تارى ائنسانى ائده آل بئر دونيادا ياراتدى و نجه بو ائنسان اۇزونى گوناها باتيردى و گده-گده گوناهاى آرتيريب چوخالتدى. كئتابدا تصوئر اولونان مۇوضوعلار بشر تارئخئئنن تشكولونى، تمدونلرئن ظاهر اولماسينى و قديم دونيانين آيرى-آيرى تارئخى سئمالاريني اۇزونده توتور.

ياراديليش كئتابى ائكى قئسمته بؤلونور: بئرئنجى قئسمت (۱:۱-۹:۱۱) دونيانين يارانماسى و بشرئن قديم تارئخى حاقدا دانيشير. ائكئنجى قئسمت ده (۱۱:۱-۲۶:۵۰) ائسرائيل خالقينين جدلرينين حيات حئكايتلرى دئر.

كئتابين مضمونى:

- كئتابين و ائنسانين يارانماسى ۱:۱-۲:۲۵
- ائنسانين گوناها باتماسى ۱:۳-۲۴
- آدمدن نوحا قدر ۱:۴-۳۲:۵
- نوح و سل ۱:۶-۳۲:۱۰
- بابئل بورجى ۱:۱۱-۹
- سامدان ائبراهئم قدر ۱۱:۱-۳۲
- جدلر: ائبراهئم، ائسحاق، يعقوب ۱۲:۱-۲۹:۳۵
- عئسونون نسللى ۱:۳۶-۴۳

دونیانین یارانماسی

۱ باشلانیشدا تاری گؤیلری و یری یاراتدی. ۲ یر شکئلسئز و بوش ائدی. درئئلئکلرئن اوستونده قارانلیق وار ائدی و تارینین روحی سولارین اوستونده دولانیردی.

۳ تاری ددی: «ائشیق اولسون» و ائشیق اولدی. ۴ تاری گؤردی کی، ائشیق یاخشیدیر. تاری، ائشیغی قارانلیقدان آییردی. ۵ تاری ائشیغا «گوندوز»، قارانلیغا دا «گجه» آدینی قویدی. آخشام اولدی، سحر اولدی؛ بئرئنجی گون! ۶ تاری ددی: «سولارین آراسیندا بئر قوبه اولسون و سولاری سولاردان آییرسین.» ۷ تاری قوبه نی دوزلئندی و قوبه نئن آلتیندکی سولاری، قوبه نئن اوستونده کی سولاردان آییردی. بله ده اولدی. ۸ تاری قوبه یه «گؤی» آدینی قویدی. آخشام اولدی، سحر اولدی؛ ائکئنچی گون!

۹ تاری ددی: «گؤیلرئن آلتیندکی سولار بئر یره ییغیلسین کی، قورولوق گؤرونسون.» بله ده اولدی. ۱۰ تاری قورولوغون آدینی یر و بئر یره ییغیلان سولارین آدینی دا دهنزلر قویدی. تاری گؤردی کی، بو، یاخشیدیر. ۱۱ تاری ددی: «یر اوزی بئتکلر گؤیرتسن؛ توخوم ورن اوتلار و مئوه آغاجلاری کی اؤز جنسلرئنه گوره یر اوستونه توخوملی مئوه لر گتئرئرلر.» بله ده اولدی. ۱۲ یر اوزی بئتکلر گؤیرتدی: اوتلار اؤز جنسلرئنه گوره توخوم گتئرئرلر و آغاجلار اؤز جنسلرئنه گوره توخوملی مئوه لر، ثمره وردئرلر. و تاری گؤردی کی، بو، یاخشیدیر. ۱۳ آخشام اولدی، سحر اولدی؛ اوچونجی گون!

۱۴ تاری ددی: «گؤیلرئن قوبه سئنده چیراقلار اولسون کی، گوندوزی-گجه دن آییرسین. اولار علامتلی، فصللری، گونلری و ائللری گؤرسدسنلر. ۱۵ قوی اولار گؤیلرئن قوبه سئنده چیراقلار اولسونلار کی، یر اوزونه ائشیق ورسئلر.» بله ده اولدی. ۱۶ تاری ائکی بؤیوک چیراق دوزلئندی؛ گوندوزی ائداره اله مک اوچون بؤیوک چیراق، گجه نی ائداره اله مک اوچون کئچئک چیراق. اولدوزلاری دا دوزلئندی. ۱۷ تاری اولاری گؤیلرئن قوبه سئنده قویدی کی، یر اوزونه ائشیق ورسئلر، ۱۸ گوندوزی و گجه نی ائداره اله سئلر و ائشیغی-قارانلیقدان

آيېرسينلار. تارى گۆردى كى، بو، ياخشىدېر. ^{۱۹} آخشام اولدى، سحر اولدى؛
دۇردونجى گون!

^{۲۰} تارى ددى: «سولار چوخلى جانلى مخلوقلار ائنان دولسون، يرئن
اوستونده، گۆيلرئن قوبه سئنده قوشلار اوچسونلار.» ^{۲۱} پس تارى دهنزنن
بۇيوك حيوانلاريني ياراتدى، سولاردا قايناشان هر جور ترپشن جانلى
مخلوقلارى اؤز جنسلرئنه گۆره ياراتدى، هر جور قانادلى قوشلارى دا اؤز
جنسلرئنه گۆره ياراتدى. تارى گۆردى كى، بو ياخشىدېر. ^{۲۲} تارى اولارا بركت
ورئب ددى: «تۆره يئب چوخالين و دهنزلرده كى سولارى دولدورون. قوشلار دا
پر اوزونده چوخالسينلار.» ^{۲۳} آخشام اولدى، سحر اولدى؛ بشتنجى گون!
^{۲۴} تارى ددى: «پر جانلى مخلوقلارى اؤز جنسلرئنه گۆره گتئرسئن؛

مال-حيوانلار، سورونن جانلى لار و يرئن وحشى حيوانلارى، اؤز جنسلرئنه
گۆره.» بله ده اولدى. ^{۲۵} تارى يرئن وحشى حيوانلاريني، اؤز جنسلرئنه گۆره،
مال-حيوانلارى اؤز جنسلرئنه گۆره و يرده سورونن بوتون جانلى لارى اؤز
جنسلرئنه گۆره ياراتدى. تارى گۆردى كى، بو، ياخشىدېر.

^{۲۶} او واخت تارى ددى: «ائنسالى اؤز صورتئمئزده و اؤزوموزه بنزهر ياراداق.
قوى او، دهنزده كى باليقلارا، گۆيلرده كى قوشلارا، مال-حيوانلارا و بوتون ير
اوزونه و سورونن مخلوقلارين هاميسينا كى ير اوزونده سورونورلر حؤكمرانلىق
اله سئن.»

^{۲۷} پس تارى ائنسالى اؤز صورتئنده ياراتدى،
اونى تارينين صورتئنده ياراتدى،
اولارى كئشى و ارواد ياراتدى.

^{۲۸} تارى اولارا بركت وردى. تارى اولارا ددى: «تۆره يئب چوخالين و پر اوزونى
دولدورون و اونى اؤزوزه موطع اله يئن. دهنزده كى باليقلارا، گۆيلرده كى قوشلارا
و ير اوزونده ترپشن بوتون جانلى لارين اوستونه حؤكمرانلىق اله يئن.» ^{۲۹} تارى
ددى: «باخ، بوتون ير اوزونده توخوم ورن اولتارين هاميسيني و مئوه لرئنده
توخومى اولان آعاجلارين هاميسيني سئزه ورمئشم. اولار سئزه يئبه جك
اولاجاقلار. ^{۳۰} يرده كى وحشى حيوانلارين، گۆيلرده كى قوشلارين و يرده سورونن
مخلوقلارين هاميسينا، يعنى بوتون جانلى لارا كى، اولاردا حيات نئقىسى وار يمك
اوچون بوتون ياشيل اولتارى ورمئشم.» بله ده اولدى. ^{۳۱} تارى گۆردى كى،
ياراتديغى هر شى چوخ ياخشىدېر. آخشام اولدى، سحر اولدى؛ آلتينجى گون!

۱ پس گوئیلر و پر و اولاردا اولان هر شی تاماملاندی. ۲ تارى يَدْنَجى گونده گوردويي ائشنى باشا چاتدیردی و يَدْنَجى گون گوردويي هر ائشندن ائستراحت إلهدی. ۳ تارى يَدْنَجى گونه برکت و رتب، اونی تقدس إلهدی، چونكى او گونده تارى، ياراتدیغى و دوزلتدی بوتون خئلقت ائشندن ائستراحت إلهدی.

آدم و حوا عدن باغیندا

۴ بودور گوئیلر و یرئن یارانماسینین تارئخچهسى، او گونده کی، رب تارى پر و گوئیلری یاراتدی. ۵ پر اوزونده حله بئر بئتكی یوخ ائدی، هچ بئر اوت دا حله بئتمه مئشدی، چونكى رب تارى پر اوزونه حله یاغیش یاغیرمامیشدی و تورپاغی بَجْرَن آدام دا یوخ ائدی. ۶ آنجاق یردن سو بولاقلاری چیخیردی و بوتون یر اوزونی سولاییردی. ۷ او واخت رب تارى آداما یرئن تورپاغیندان شکئل وردی و اونون بورنونا حیات نَفْسى پئلهدی و آدام جانلی بئر وارلیق اولدی. ۸ رب تارى شرق سمتننده، عدنده بئر باغ دوزلتدی و شکئل وردئی آدامی اورایا قويدی. ۹ یردن، رب تارى گوئل گورونن و یمک اوچون یاخشى اولان جوربه جور آغاجلار گوئیرتدی. باغین اورتاسیندا حیات آغاجی و خیئر ائن شری بئلمه آغاجی دا وار ائدی.

۱۰ باغی سووارماق اوچون عدندن بئر چای آخیردی و اوردا بؤلونوب دورد چای اولوردی. ۱۱ بئرئنجی چایین آدی پئشوندور کی بوتون «خوئلا» اوئلکه سنئن دؤره سننه آخیردی. او اوئلکه کی اوردا قیزیل وار. ۱۲ بو اوئلکه سنن قیزیلی یاخشیدیر. عطئرلی یاغ و دامارلی عقیق داشی دا اله بوردادیر. ۱۳ ائکننجی چایین آدی گئخوندور کی بوتون کوش اوئلکه سنئن دؤره سننه آخیردی. ۱۴ اوچونجی چایین آدی دَجله دئر کی آشورون شرقئنده آخیر. دؤردونجی چای قراتدیر.

۱۵ رب تارى آدامی گوئتوروب عدن باغینا قويدی کی، اورانی بَجْرَب ساخلا سین. ۱۶ رب تارى آداما امر اله یئب ددی: «باغین هر آغاجیندان ائستیه سن، یئیه بئلسن، ۱۷ آنجاق خیئر ائن شری بئلمه آغاجینین مئوه سنندن یمیه جکسن، چونكى اوندان یئین گون قطعن اوئه جکسن.» ۱۸ سورا رب تارى ددی: «آدام اوچون یاخشى دیئل کی، تک قالسین، من اونا

موناسٽب بئر ڪوٺمڪچي يارادا جاغام.»^{۱۹} رب تاري چؤلون بوتون وحشي حيوانلاريني و گويلرده کي بوتون قوشلاري کي تورپاقدان شڪتل ورمئشدي آدامين يانينا گتئردى کي، اولارانه آد ورهه يئني گؤرسون. آدام هر جانلي مخلوقا هانسي آدى قويدى، اوجور ده آدلاندى.^{۲۰} آدام بوتون مال-حيوانلارا، گويلرده کي قوشلارا و چؤلون وحشي حيوانلارينين هاميسينا آد قويدى آما آد مه موناسٽب بئر ڪوٺمڪچي تاپيلمادى.^{۲۱} او زامان رب تاري آدامي آغير بئر يوخويا آپاردى. اوندا کي او يوخودا ائدى رب تاري اونون قايرقا سومويوندن بئرئي گؤتوروب، يرئني آت ائئن اؤرتدى.^{۲۲} رب تاري آدامدان گؤتوردويي قايرقا سومويوندن آروادى ياراتدى و اوني آدامين يانينا گتئردى.^{۲۳} او زامان آدام ددى:

«بودور منئم

سوموکلرئمدن آلينميش سوموڪ،

آتئمدن آلينميش آت.

اونا آرواد ديئله جڪ،

چونكى او ڪئشئدن آليندى.»

^{۲۴} بونا گؤره ده ڪئشي اؤز آتا-آناسيندان آيريلاجاق، اؤز آروادينا ياپيشاجاق و اولار بئر بدن اولاجاقلار.^{۲۵} آدام ائنان آروادى، ائڪئسي ده لوت ائدئلر و بوندان اوتانميرديلار.

۳

آدم و حوٽين گوناها باتماسى

^۱ چؤلون بوتون وحشي حيوانلارينين آراسيندا کي، رب تاري ياراتميشدى، لاپ زئرنكي ائلان ائدى. ائلان آرواددان سوروشدى: «دوغرودان دا تاري سئزه ديئر: باغدا اولان هچ بئر آغاجين مئوه سئندن يميه جڪسئز؟»^۲ آرواد ائلانا جاواب وردى: «باغدا کي آغاجلارين مئوه لرئندن يئيه بئله رئڪ.^۳ آما تاري ددى: ”باغين اورتاسيندا کي آغاجين مئوه سئندن يميه جڪسئز، اونا آل ده وورمايا جاقسيز، يوخسا اؤلرسئز!“»^۴ آما ائلان آروادا ددى: «يوخ، يقين بئل کي اؤلميه جڪسئز.»^۵ چونكى تاري بئلئر کي، اونون مئوه سئندن يدئئئز زامان گؤزلرئز آچيلاجاق و خير ائئن شري بئلئب، تاري ڪئمي اولاجاقسيز.»^۶ پس اوندا کي آرواد گؤردى، آغاجين مئوهسى يمڪ اوچون ياخشيدير، گؤزه ده خوش گلر و بو آغاج ائنساني عاغيلئى دا اله يئر، اونون مئوه سئندن درئب يدى. سورا ارئنه ده کي

يانيندا ائدى وردى، او دا يدى. ^۷ او واخت ائكئسئئئئ ده گۆزلىرى آچىلدى و لوت اولدوقلاريني بئلدئئر. اولار انجئر يارپاقلاريني بئرئئرئنه حؤروب، اؤزئرئنه فئته دورلئدئئر.

^۸ اولار گونون سرنئئئئئئئ رب تارينين سسئئئ اشئئدئر كي باغدا گزئردي.

آدام و اونون آروادى رب تارينين حوضوروندان، اؤزئرئئ باغداكى آغاجلارين آراسيندا گزئلئدئر. ^۹ آما رب تارى آدامى سسله يئب ددى: «هارداسان؟» ^{۱۰} او جاواب وردى: «باغدا سسئئئ اشئئدئم و لوت اولدوغوم اوچون قورخدوم، اونا گؤره ده اؤزومى گزئلئدئم.» ^{۱۱} رب تارى ددى: «كئم سنه ددى كي، لوتسن؟ آيا او آغاجين مئوه سئئئئئ يئبسن كي، سنه امر اله دئم يميه سن؟» ^{۱۲} آدام ددى: «بو آرواد كي، من ائئن اولماق اوچون منه وردئن، او آغاجين مئوه سئئئئئ منه وردى، من ده يدئم.»

^{۱۳} او زامان رب تارى آروادا ددى: «بو نه ائشدئر كي، اله يئبسن؟» آرواد ددى: «ائلان مى آلدائدى، من ده يدئم.»

^{۱۴} رب تارى ائلانا ددى: «بونى اله دئئئئئ اوچون بوتون مال-حيوانلارين و چؤلون بوتون وحشى حيوانلارينين آراسيندا سن ملعونسان. قارنين اوستونده سورونه جكسن، بوتون عؤمرون بوپى تورپاق يئيه جكسن. ^{۱۵} من سن ائئن آرواد آراسيندا سنئن نسلئئئئ و اونون نسلئئئئئ آراسيندا دوشمنئئك قوياجاغام. او، سنئن باشيني آزه جك، سن ده اونون دابانيني سانجاقسان.»

^{۱۶} رب تارى آروادا ددى: «يقئن بئل كي اوشاغيني دوغاندا سنئن آغريني لاپ دا چوخالداجاغام، اوشاقلاريني آغرى ائچئئئئئ دوغاجاقسان. سنئن ائشئئئئئئ بونا اولاجاق كي ارئنه موسلئط اولاسان آما او سنه موسلئط اولاجاق.»

^{۱۷} رب تارى آدمه ددى: «چونكى آروادينين سؤزونه قولاق آسيبسان و او آغاجدان يئبسن كي سنه امر اله دئم يميه جكسن، سنه گؤره ير لعنت اولدى. عؤمرون بوپى تورپاقدان زحمت ائئن يمك گؤتوره جكسن. ^{۱۸} او سنه تئكان و گون بئئرئره جك، سن ده چؤلده كي اوتلارى يئيه جكسن. ^{۱۹} تورپاغا قايبئئئئئ قدر، آلينين ترى ائئن چؤرك يئيه جكسن، چونكى تورپاقدان آليندين. اونا گؤره كي، تورپاقسان و تورپاغا دا قايبئئئئئئ.»

^{۲۰} آدام آروادينين آدينى حؤا قويدى، چونكى او، ياشايانلارين هاميسينين آناسى ائدى. ^{۲۱} رب تارى آدم ائئن آروادى اوچون، درئئن پالتار دورلئدى و اولارا گيئئئئئئئئ.

۲۲ اوند ارب تارى ددى: «باخ، آدام خيئر ائنن شرئن نه اولدوغونى بئلمكده بژدن بئرى كئمى اولوب؛ ائندى اولمايا كى الئنى اوزاتسين و حيات آغاجينين دا مئوه سئندن درئب يسئن و آبدە كئمى ياشاسين!» ۲۳ بونا گؤره رب تارى آدمى عدن باغيندان اشئيه سالدى كى، تورپاغى بچرتسئن، او تورپاغى كى، اؤزى اوندان آينميشدى. ۲۴ رب تارى آدمى قوودى. او، عدن باغينين شرق طرفئنه كزوبى لر و هر طرفه فيرلانان اودلى بئر قيلينج قويدى كى، حيات آغاجينا گدن يولى قوروسونلار.

۴

قايين و هابئل

۱ آدَم آروادى حوّا ائنن ياخينليق اِلهدى و حوّا بويلى اولوب قايينى دوغدى و ددى: «رَبَّنْ كُؤْمِهِي اِنَّنِ بَرَّ اَدَامَ دُونِيَا كَتْرَمُؤْمَشْم.» ۲ گئنه حوّا اونون قارداشى هابئلى دوغدى. هابئل چوبان ائدى و قايين اَكئنجى. ۳ بئر مودّت كچندن سورا قايين تورپاغين مئوه سئندن ربّه هدئيه تقدئمى كئئردى. ۴ هابئل ده سوروسونده ائلك دوغولان حيوانلاردان بئر نچه سئنى و اولارين ياغلى يرلرئندن هدئيه تقدئمى كئئردى. رب هابئلى و اونون تقدئمئنى قبول اِلهدى، ۵ اَمّا قايينى و اونون تقدئمئنى قبول اله مهدى. بونا گؤره ده قايين چوخ حئرصله نئب قاش-قاباغينى ساللادى. ۶ رب قايينه ددى: «نئيه حئرصلى سن؟ نئيه قاش-قاباغينى ساللايبسان؟ ۷ اكر ياخشى اولانى الئيه سن، مگر قبول اولونمازسان؟ اَمّا اكر ياخشى اولانى اله ميئه سن، بئل كى گونا قايينين آغزيندا كمن قوروب. گوناھين ائشتئياقى وار كى سنه موسلَط اولسون اَمّا سن اونا موسلَط اولمالى سان.»

۸ قايين قارداشى هابئله ددى: «گل چؤله گدك.» اوندانى چؤله ائدئلر قايين قارداشى هابئلئن اوستونه يوگوروب اونى اؤلدوردى. ۹ او زامان رب قايينه ددى: «قارداشين هابئل هاردادير؟» قايين ددى: «بئلمئم، مگر من قارداشيمين كشتكچئسى يم؟» ۱۰ رب ددى: «سن نه اله يئبسن؟ قارداشينين قانينين سسى تورپاقدان منه فرياد اله يئر. ۱۱ ائندى بو يرئن لعنتى آلتينداسان؛ او ير كى آغزىنى آچيب كى، سنن الئن ائنن توكولن قارداشينين قايينى اودسون. ۱۲ تورپاغى بچردئئن زامان، او آرتيق گوجونى سنه ورمه يه جك. ير اوزونده آوارا و سرگردان اولاجاقسان.» ۱۳ قايين ربّه ددى: «جزام تحمّولومدن چوخ آرتيقدير. ۱۴ باخ، بو

گون سن منی بو یردن قوووبسان، سنن حوزوروندان گئزله نئب یر اوزونده قاقاق و سرگردان اولاجام. هر کئم ده منی تاپسا اؤلدوره جک.»^{۱۵} او زامان رب اونا ددی: «یوخ، بوجور اولماز! کئم قاینی اؤلدورسه، اوندان یدّی قات ائنئقام آلینا جاق.» رب قاینه بئر علامت قویدی کی، هر کئم اونی تاپسا، اونی اؤلدورمه سن. ^{۱۶} پس قاین ربئن حوزوروندان گتدی و عدن باغینین شرق طرفئنده، «نود» تورپاغیندا یاشادی.

^{۱۷} قاین آروادی ائنن یاخینلیق اِلهدی و آروادی بویلی اولوب خنوخ دوغدی. او زامان قاین، بئر شهر تنکدی و شهره اوغلی خنوخون آدینی قویدی. ^{۱۸} خنوخدان عئراد اولدی. عئراد مِخویائلن آتاسی اولدی، مِخویائل مِتوشائلن آتاسی اولدی، مِتوشائل لِمِکن آتاسی اولدی. ^{۱۹} لِمِک ائکی آرواد آلدی: بئرئئنن آدی عادا، او بئرئئنن ده آدی زئلا ائدی. ^{۲۰} عادا یابالی دوغدی. یابال او آدمالارین آتاسی ائدی کی، چادیردا یاشایردیلار و سوری ساخالایردیلار. ^{۲۱} اونون قارداشینین آدی یوبال ائدی. یوبال طنبور و نی چالانلارین هامیسینین آتاسی ائدی. ^{۲۲} زئلا دا توبل-قاینی دوغدی. او بورونجدن و دمئردن هر جور آلتلر دوژلدن ائدی. توبل-قاینن باجیسینین آدی نَعما ائدی. ^{۲۳} لِمِک آروادلارینا ددی:

«ای عادا و زئلا، سسئمی اشئئنن،

ای لِمِکن آروادلاری، سؤزومه قولاق آسین:

منی یارالادیغی اوچون بئر آدام اؤلدورمئشم،

بئر جاوانی، منی ووردوغی اوچون.

^{۲۴} اگر قاینی اؤلدورمک اوچون یدّی قات ائنئقام آلینا جاق،

لِمِکی اؤلدورمک اوچون یتمئش یدّی قات آلینا جاق.»

^{۲۵} آدم گئنه آروادی ائنن یاخینلیق اِلهدی و حَوا بئر اوغلان دوغوب آدینی

شِت قویدی، چونکی ددی: «هابئللن یرئنه کی، قاین اؤلدوردی، تاری منه آیری

بئر نسل تعین اِله یئب.» ^{۲۶} شِتئن ده بئر اوغلی اولدی و آدینی انوش قویدی.

او زاماندا ائنسانلار ربئن آدینا کوفر الهمه یه باشلادیلار.

آدمن نوحا قدر اولان نسللر

^۱ آدمئن نسل تاریخچه سنئن کئتابی بودور. تاری آدمی یاراداندا اونی تارپیا

بزه‌ر یاراتدی. ^۲ اولاری کئشی و آرواد یاراتدی، اولارا برکت وردی و یاراتدیغی زامان اولاری ائنسان چاغیردی.

^۳ آدمن یوز اوتوز یاشی اولاندا، اؤزونه بزه‌ر، اؤز صورتئنده بئر اوغلی اولدی و آدینی شت قویدی. ^۴ شت دوغولاندان سورا، آدَم سگئز یوز ائل یاشادی و اونون آیری اوغوللار و قیزلاری اولدی. ^۵ بله ده آدَم دوقوقز یوز اوتوز ائل عؤمور اله‌یئب اؤلدی.

^۶ شت یوز بش یاشیندا اولاندا، اوغلی اِنوش دوغولدی. ^۷ اِنوش دوغولاندان سورا، شت سگئز یوز یددی ائل یاشادی و اونون آیری اوغوللار و قیزلاری اولدی. ^۸ بله ده شت دوقوقز یوز اون ائکی ائل عؤمور اله‌یئب اؤلدی.

^۹ اِنوش دوخسان یاشیندا اولاندا، اوغلی قِنان دوغولدی. ^{۱۰} قِنان دوغولاندان سورا، اِنوش سگئز یوز اون بش ائل یاشادی و اونون آیری اوغوللار و قیزلاری اولدی. ^{۱۱} بله ده اِنوش دوقوقز یوز بش ائل عؤمور اله‌یئب اؤلدی.

^{۱۲} قِنان یتمئش یاشیندا اولاندا، اوغلی مَهله‌لِ دوغولدی. ^{۱۳} مَهله‌لِ دوغولاندان سورا، قِنان سگئز یوز قیرخ ائل یاشادی و اونون آیری اوغوللار و قیزلاری اولدی. ^{۱۴} بله ده قِنان دوقوقز یوز اون ائل عؤمور اله‌یئب اؤلدی.

^{۱۵} مَهله‌لِ آلتمیش بش یاشیندا اولاندا، اوغلی یرِد دوغولدی. ^{۱۶} یرِد دوغولاندان سورا، مَهله‌لِ سگئز یوز اوتوز ائل یاشادی و اونون آیری اوغوللار و قیزلاری اولدی. ^{۱۷} بله ده مَهله‌لِ سگئز یوز دوخسان بش ائل عؤمور

اله‌یئب اؤلدی.

^{۱۸} یرِد یوز آلتمیش ائکی یاشیندا اولاندا، اوغلی حَنوخ دوغولدی. ^{۱۹} حَنوخ دوغولاندان سورا، یرِد سگئز یوز ائل یاشادی و اونون آیری اوغوللار و قیزلاری اولدی. ^{۲۰} بله ده یرِد دوقوقز یوز آلتمیش ائکی ائل عؤمور اله‌یئب اؤلدی.

^{۲۱} حَنوخ آلتمیش بش یاشیندا اولاندا، اوغلی مَتوشلِخ دوغولدی. ^{۲۲} مَتوشلِخ دوغولاندان سورا، حَنوخ اوچ یوز ائل تاری ائنن یول گتدی و اونون آیری اوغوللار و قیزلاری اولدی. ^{۲۳} بله ده حَنوخ اوچ یوز آلتمیش بش ائل عؤمور

اله‌دی. ^{۲۴} حَنوخ، تاری ائنن یول گتدی. سورا یوخ اولدی، چونکی تاری اونو اؤز یانینا آپاردی.

^{۲۵} مَتوشلِخ یوز هشتاد یددی یاشیندا اولاندا، اوغلی لِمک دوغولدی. ^{۲۶} لِمک دوغولاندان سورا، مَتوشلِخ یددی یوز هشتاد ائکی ائل یاشادی و اونون آیری اوغوللار و قیزلاری اولدی. ^{۲۷} بله ده مَتوشلِخ دوقوقز یوز آلتمیش دوقوقز ائل

عۆمور الهیئب اۆلدى.

۲۸ لیمک یوز هشتاد ائکی یاشیندا اولاندا، اونا بئر اوغول دوغولدى ۲۹ و اوغولون آدینی نوح قویوب ددی: «رَبَّنْ لَعْنَتُ الْهَدْيِيِّ بُو تَوْرِيَاقِ اوزوندن، چکدئیئمئز اذئیئتدن و اللرئمئزن زحمتئندن، بو اوغول بئزی راحاتلاشدیراجاق.» ۳۰ نوح دوغولاندان سورا، لیمک بش یوز دوخسان بش ائل یاشادی و اونون آیری اوغوللار و قیزلاری اولدی. ۳۱ بله ده لیمک یددی یوز یتمئش یددی ائل عۆمور الهیئب اۆلدى. ۳۲ نوح بش یوز یاشیندا اولاندان سورا سام، خام و یافیت آدیندا اوغوللاری اولدی.

۶

آداملارین فسادا چکئلمهسی و سل

۱ آداملار یر اوزونده چوخالماغا باشلادیلار و اولارا قیزلار دوغولدی. ۲ تارى اوغوللاری گۆردولرکی، آداملارین قیزلاری چوخ گۆزلدئرلر و بیئندئکلری هر قیزی اۆزلرئنه آرواد آلدیلار. ۳ او زامان رب ددی: «منئم روحوم آدامدا آبده کئمی قالما یاجاق، چونکی او آنجاق جئسمدئر. اونون عۆمری یوز ائیئرمی ائل اولاجاق.» ۴ او گونلرده و اوندان سوراکی گونلرده، اله او واخت کی تارى اوغوللاری آدام قیزلاری ائئن اولندئرلر، آدام قیزلاری اولارا اوشاق گتئردئر کی «نیفلئئم» نسلی ائدئرلر. بو نیفلئئم، غول کئمی هیکللی و گوجللی ائدئرلر. بولار قدئم دؤورانین پهلوانی و آدلی-سانلی آداملاری ائدئرلر.

۵ رب گۆردی کی، یر اوزونده آدامین شرارتی چوخ دور و دائم اونون اوره یئنده کی فئکئرلرئ هر نئیئی، آنجاق پئسلئکدئر. ۶ رب، یر اوزونده آدامین یاراتماغینا پشمان اولدی و اوره یئنی قم باسدى. ۷ پس رب ددی: «یاراتدیغیم آدمی یر اوزوندن محو الئیه جهیم، بونی آداملارین، حیوانلارین، سورونلرئ و گۆیلرده کی قوشلارین دا باشینا گتئرجهیم، چونکی اولاری یاراتماغیما پشمانام.» ۸ آما نوح ربئن گۆزونده لوطف تاپدی.

۹ نوحون نسل تارئخچهسی بله دئر: نوح صالح بئر آدام و اۆز نسلی آراسیندا قوصورسوز ائدی. نوح، تارى ائئن یول گدئردی. ۱۰ نوحون اوچ اوغلی وار ائدی: سام، خام و یافیت.

۱۱ تارینین نظرئنده یر فسادا چکئلئمئشدى و ظولم ائئن دولموشدى. ۱۲ تارى

گوردی کی پرسائند اولوب، چونکی بوتون بشر یر اوزونده، اؤز یوللارینی فاسئد اله مئشدئر. ۱۳ تارى نوحا ددی: «تصمئم توتوموشام کی بوتون بشری آرادان آپارام، چونکی یر اولارا گوره ظولم ائنن دولوب. باخ، من اولاری یر ائنن بئر، هلاک الئیجه یم. ۱۴ اؤزونه گوفر آغاجیندان بئر گمی دوزلت، اونون ائچئنده اوتاقلار دوزلت و ائچه رئسئنی و چؤلونی قیرلا. ۱۵ گمئنی بله دوزلت: اونون اوزونلوغی یوز اوتوز بش متر، اینی ائیئر می ائکی متر یاریم، بوی دا اون اوچ متر یاریم اولسون. ۱۶ گمئنن اوستوندن یاریم متر آشاغی، بئر پنجره آچارسان و قاپینی یان طرفدن قویارسان. گمئنی اله دوزلدرسن کی اوچ مرتبه سی اولار: بئری آلتدا، بئری اورتادا، بئری ده اوستده. ۱۷ باخ، چونکی من، یر اوزونه سلی گتئرجه یم، اله کی گؤیون آلتیندا حیات نَقسی اولان بوتون جانلی لار محو اولسونلار؛ یر اوزونده اولانلارین هامیسی اوله جک. ۱۸ آما من عهدئمی سن ائنن باغلا یا جاغام. سن، اوغوللارین، آروادین و گلئئرئن ائنن بئر، گمئی ه مئنه جکسن. ۱۹ بوتون مخلوقلاردان، هر جور جانلی لاردان، هر ه سئندن بئر جوت، یرکک و دئشئسئنی گمئی آپارارسان کی، اؤزون ائنن بئر، دئری ساخالایسان. ۲۰ قوشلاردان اؤز جنئسلرئنه گوره، حیوانلاردان اؤز جنئسلرئنه گوره و هر جور یرده سورونلردن اؤز جنئسلرئنه گوره، هر ه سئندن بئر جوت سنن یانینا گله جک کی، اولاری دئری ساخالایسان. ۲۱ سن هر جور یمه لی اولانلاردان گؤتور و انبار اله کی هم سنه هم ده اولارا یمک اولسون.» ۲۲ نوح دا اله اله دی و هر نه بی کی تارى اونا امر اله مئشدی، یرئنه یتئردی.

۷

۱ او زمان رب نوحا ددی: «سن بوتون او اهلئن ائنن بئرئکده گمئی گئر، چونکی بو نسلن آداملاری ائچئنده آنجاق سنی اؤز حوضورومدا صالح گؤرمئشم. ۲ هر پاک حیوانین یرکک و دئشئسئندن یدئ جوت، هر جنئس حیوانین دا یرکک و دئشئسئندن بئر جوت آپار. ۳ هم ده گؤیلرده کی قوشلارین یرکک و دئشئسئندن یدئ جوت آپار کی، اولارین نسلئنی بوتون یر اوزونده دئری ساخالایسان. ۴ چونکی یدئ گوندن سورا یر اوزونه قیرخ گون-قیرخ گجه یاغیش یاغدیراجاغام و یاراتدیغیم بوتون جانلی لاری یر اوزوندن محو الئیجه یم.» ۵ نوح دا هر نه بی کی رب اونا امر اله مئشدی، یرئنه یتئردی. ۶ یر اوزونه سل گلنده نوحون آلتی یوز یاشی وار ائدی. ۷ نوح، اوغوللاری،

آروادی و گئئلىرى ائىن بئرلئىكده گمئيه مئندئىلر كى، سىلدن آماندا قالسىنلار.
۸ پاك و نجئس حيوانلار، قوشلار، بوتون يردە سورونلرئىن ۹ ارگك و
دئشئسى، جوت-جوت نوح ائنان گمئيه گئردئىلر؛ نجه كى، تارى نوحا امر
اله مئشدى. ۱۰ يئدى گوندن سورا ير اوزونه سل گلدى.

۱۱ نوحون عؤمرونون آلتى يوزونجى ائلىئىئى، ائكئىنجى آيين اون يئدئىنجى
گونونده درئىئىكلىرىدە اولان بوتون سو قايناقلارى پارتلادى و گؤيلرئىن پىنجره لرى
آچىلدى. ۱۲ ير اوزونه قىرخ گون-قىرخ گجه ياغيش ياغدى. ۱۳ اله اوگون نوح،
اوغوللارى سام، خام، يافت، آروادى و اوچ گئنى گمئيه مئندئىلر. ۱۴ اولار ائنان
بئر، هر جور وحشى حيوان اؤز جئىسلىرىنه گؤره، هر جور مال-حيوان اؤز
جئىسلىرىنه گؤره، هر جور يردە سورونن اؤز جئىسلىرىنه گؤره، هر جور گؤيدە
اوچان اؤز جئىسلىرىنه گؤره و هر جور قاناتلى جانلى گمئيه گئردئىلر. ۱۵ حيات
ئقىسى اولان بوتون جانلى لار جوت-جوت، نوح ائنان گمئيه گئردئىلر. ۱۶ تارىنىن
نوحا امر اله دئىي كئىمى بوتون جانلى لاردان ارگك و دئشى گمئيه گئردئىلر. و
اولارين داليسىجا رب قاپىنى اؤرتدى.

۱۷ ير اوزونه قىرخ گون سل گلدى و سولار چوخاليب گمئى يردن يوخارى
قالخىزدى. ۱۸ سولار چوخ يوخارى قالخىب ير اوزونى توتدولار و گمى سولارين
اوزونده اوزمه يه باشلادى. ۱۹ سولار ير اوزونى اله توتدولار كى، بوتون گؤيون
آلتىندا اولان اوجا داغلارين هامىسى سولارين آلتىنا گتئىلر. ۲۰ سولار داغلارين
باشىندان آلتى متره قدر قالخىدىلار و اولارى اؤرتدولر. ۲۱ ير اوزونده تىرىش
جانلى لارين هامىسى؛ قوشلار، مال-حيوانلار، وحشى حيوانلار، ير اوزونده
قايناشانلارين هامىسى و بوتون بشر اؤلدولر. ۲۲ قورولوقدا ياشايان و بورنوندا
حيات ئقىسى اولان هر شى اؤلدى. ۲۳ رب، ير اوزونده اولان بوتون جانلى لارى
محو اله دى: آدماملاردان توتموش، حيوانلار، يردە سورونلر و گؤيلردە كى
قوشلار قدر. اولار ير اوزوندن محو اولدولار. آنجاق نوح و اونونان بئر، گمئىدە
اولانلار قالدولار. ۲۴ سولار يوز آللى گون ير اوزونى توتدولار.

۸

سلئىن آخىرى

۱ آما تارى نوحى و اونونان گمئىدە اولان بوتون وحشى حيوانلارى و بوتون
مال-حيوانلارى يادا سالدى. تارى ير اوزونه بئر يل گؤندردى و سولار آزالماغا

باشلادیلار. ^۲ درئئلئکده اولان سو قاینقلاری و گؤیلرئن پنجره لری باغلاندى، گؤیلرین یاغیشی دایاندى. ^۳ سولار، یر اوزوندن یاواش-یاواش چکئلدى. یوز آلی گون کچندن سورا سولار آزالمیشدی. ^۴ یدئنجی آیین اون یدئنجی گونونده گمی آراتار داغلارینا اوتوردی. ^۵ سولار اونونجی آیا قدر، یاواش-یاواش چکئلدى، اونونجی آیین بئرئنجی گونونده داغلارین باشلاری گؤروندی.

^۶ قیرخ گوندن سورا نوح گمئیه دوژئتئی پنجره نی آچیب، ^۷ بئر قارغا بوراخدی؛ قارغا یر اوزونده سولار قورویانا قدر هر یانی گزدی. ^۸ اوندان سورا نوح بئر گؤیرچئن بوراخدی کی، سولارین یر اوزوندن چکئلئب-چکئلمه دئیئنی بئلسئن. ^۹ آما گؤیرچئن قونماق اوچون بئر یر تاپمادیغینا گؤره، اونون یانینا-گمئیه قاییتدی، چونکی حله بوتون یر اوزونده سو وار ائدی. پس نوح آلتی اوزادیب، گؤیرچئن توتدی و گمئیه-اؤز یانینا آپاردی. ^{۱۰} نوح آیری یدئ گون ده گؤزله دی و گؤیرچئن گئنه گمئدن بوراخدی. ^{۱۱} آخشام اوستی گؤیرچئن اونون یانینا قاییتدی. گؤیرچئنن دئمئئیئنده تزه قوپموش زیتون یارپاغی وار ائدی. پس نوح سولارین یر اوزوندن چکئلدئیئنی بئلدى. ^{۱۲} او زامان نوح آیری یدئ گون ده گؤزله دی و گؤیرچئن بوراخدی، آرتیق گؤیرچئن اونون یانینا قاییتما دی.

^{۱۳} نوحون عؤمرونون آلتی یوز بئرئنجی ائلئنده، بئرئنجی آیین بئرئنجی گونونده سولار یر اوزوندن قورودی. نوح گمئنئن قاپاغینی قالخیزدی و گوردی کی یرئن اوزی قورودور. ^{۱۴} ائکئنجی آیین ائیئریمی یدئنجی گونونده یر قوروموشدی. ^{۱۵} او زامان تارى نوحا ددی: ^{۱۶} «سن، آروادین، اوغوللارین و گلئئرئن ائن بئرئکده گمئدن چیخ. ^{۱۷} سن ائن بئرئکده اولان بوتون جانلی لاری؛ قوشلاری، حیوانلاری و یرده سورونلری اؤزون ائن ایشیه چیخارت. قوی یر اوزونه یایلسینلار و یر اوزونده توره یئب چوخالسینلار.» ^{۱۸} پس نوح، اوغوللاری، آروادی و گلئئرلی ائن بئرئکده گمئدن چیخدی. ^{۱۹} بوتون وحشی حیوانلار، بوتون سورونلر، بوتون قوشلار و یرده تریپشن بوتون جانلی لار دسته-دسته گمئدن چیخدییلار.

تارینین نوح ائنان باغلا دینی عهد

^{۲۰} او زامان نوح ربّه بئر قوربانگاه دوژلتدی. او هر جور پاک حیواندان بئر نچه سئنی و هر جور پاک قوشدان دا بئر نچه سئنی گؤتوروب، قوربانگاهدا

يانديرما قورباني تقدئم الہدی. ^{۲۱} بو خوش عطئرئن ائسی ربّه يتئشندہ رب اورہيئندہ ددی: «ائسانا گؤره تورپاغی بئر داھا لعنت الہمئيه جہيم، گرچی جاوانليغيندان بری اونون اورہيئنئن نئيئي پئسدئر، آرتيق ائندی الہدئيئم کئمی، بوتون جانلی لاری بئر داھا محو الہمئيه جہيم.

^{۲۲} دونيا دوردوقجا

اکئن-بئچئن،

سويوق-ائستی،

یای-قیش

و گجہ-گوندوز

آرادان گتمہ یه جک.»

۹

^۱ تاری نوحا و اونون اوغوللارینا برکت ورئب ددی: «تؤره یئب چوخالین و یر اوزونی دولدورون. ^۲ یرئن بوتون وحشی حیوانلاری، گؤیلرئن بوتون قوشلاری، یرده سورونن بوتون جانلی لار و دهنزئن بوتون بالیقلاری سئزدن قورخوب وحشت الئیه جکلر. اولار سئزنن ائختئاریزا ورئلئب. ^۳ ترپشن بوتون جانلی لار سئزه یمک اولاجاق. الہ اوجور کی بوتون یاشیل اوتلاری سئزه وردئم، هر شیئی سئزه ورئم. ^۴ آما آتی اونون قانی ائئن کی، اونون جانی دیر، یمیه جک سئز. ^۵ من سئزنن قانیزین تاوانینی کی اوندا حیات وار آلاجاغام. هر وحشی حیواندان و هر آدامدان سئزنن قانیزین تاوانینی آلاجاغام. هر آدامدان دا کی آیری آدامین قانینی تۆکه، تاوان آلاجاغام.

^۶ کئم ائسان قانی تۆکه،

اونون دا قانی ائسان آلی ائئن تۆکوله جک.

چونکی تاری ائسانی اؤز صورتئنده یاراتدی.

^۷ سئز تؤره یئب چوخالین، یر اوزونده یاییلین و اوردا چوخالین.»

^۸ او زامان تاری نوحا و یانیندا اولان اوغوللارینا ددی: ^۹ «باخ، من سئز ائئن و سئزدن سوراکي نسلئز ائئن اؤز عهدئمی باغلا یرام، ^{۱۰} بو عهدی سئز ائئن اولان بوتون جانلی مخلوقلار ائنان باغلا یرام، قوشلار، مال-حیوانلار و بوتون وحشی حیوانلار ائنان کی یر اوزونده سئز ائئن دئرلر یعنی بوتون اولار ائنان کی گمئدن چيخدیلار. بو یر اوزونده اولان بوتون وحشی حیوانلار اوچون دور. ^{۱۱} من

سزائئن اؤز عہدئمی باغلاپیرام کی، بوتون جانلی لار آرتیق ہج واخت سل ائنن محو اولمایاجقلار و آرتیق ہج واخت پیری وئران الہین سل گلمیہ جک.»
 ۱۲ تاری ددی: «بودور او عہدئن علامتی کی، من اونی سزائئن و سزائئن اولان بوتون جانلی لار ائنن و سزڈن سورا گلن بوتون نسلئر ائنن باغلاپیرام:
 ۱۳ بولوددا اؤز کامانیمی قویموشام کی، من ائنن پر آراسیندا اولان عہدئن علامتی اولسون. ۱۴ ہر زامان کی پر اوستونہ بولودلاری گتئرم و بولودلاردا کامان گؤرونہ، ۱۵ اوندا من سز ائنن و بوتون جانلی مخلوقلار ائنن باغلادیغیم عہدی یادا سالاجاغام. سولار آرتیق ہج واخت بوتون جانلی لاری محو الہین سلہ چوئرئلمیہ جک. ۱۶ بولودلاردا کامان گؤرونن زامان من اونی گؤروب، او ابدی عہدی یادا سالاجاغام کی، تاری و پر اوزوندہ یاشیان بوتون جانلی مخلوقلار آراسیندا وار.» ۱۷ تاری نوحا ددی: «بودور او عہدئن علامتی کی، من اونی پر اوزوندہ اولان بوتون جانلی لار ائنن باغلامیشام.»

نوحون اوغوللاری

۱۸ گمڈن چیخان نوحون اوغوللاری بولار ائڈئلر: سام، خام و یافِت.
 خامدان گنغان اولدی. ۱۹ نوحون اوچ اوغلی بولار ائڈئلر و پر اوزوندہ کی بوتون ائنسانلار اولاردان اولدی.
 ۲۰ نوح تورپاغی بجرمہیہ باشلادی و بئر اوزوم باغی اکدی. ۲۱ شراب ائچئب کِفَلَنَدی و اؤز چادیریندا لوت اوزاندی. ۲۲ گنغانین آتاسی خام، آتاسینین لوت اولدوغونی گوردی و بونی اشئکده ائکی قارداشینا ددی. ۲۳ سام و یافِت بئر پالتار گؤتوروب، اؤز چئین لرنئہ سالدیلار و دالدالی ائچہری گئرئب، آتالارینین لوت بدنئی اؤرتدولر. اولارین اوزلری او بئری یانا چوئرئلمئشدی و آتالارینین لوتلویونی گورمہ دئلر. ۲۴ نوح اؤز کِفَلَنَلئئیندن آیبلیدی و کئچئک اوغلونون عملئنی بئلئب ۲۵ ددی:
 «گنغانا لعنت اولسون،
 اؤز قارداشلارینین قوللارینا قول اولسون.»
 ۲۶ نوح گئنہ ددی:
 «سامین تاریمی رب مبارک اولسون،
 گنغان اونا قول اولسون.
 ۲۷ تاری یافِتہ ووسعت ورسئن،

سامین چادیریندا یاشاسین.

گَنعان اونا قول اولسون.»

۲۸ نوح سلدن سورا، اوچ یوز آلی ائل ده یاشادی. ۲۹ او، دو قوز یوز آلی ائل
عومور اله یئب، اؤلدی.

۱۰

نوحون نسلی

۱ نوحون اوغوللاری سام، خام و یافتن نسل تارئخچه سی بله دئر. بؤیوک
سلدن سورا اولارین اوغوللاری اولدی.

۲ یافتن اوغوللاری: گومر، ماگوگ، مادای، یوان، توبال، میشک و تراس.

۳ گومرن اوغوللاری: آشکه ناز، رئفات و توگرما. ۴ یوانین اوغوللاری: ائشئا،
ترشش، کنتئم و دودانئم. ۵ بولاردان ساحئل نشئن خالقلار، اؤز تورپاقلارینا
یایلدیلار؛ هر بئری اؤز دئلنه، اؤز طایفالارینا، و اؤز مئلتلرئنه گوره.

۶ خامین اوغوللاری: کوش، مئصره یئم، پوت و گنعان. ۷ کوشون اوغوللاری:
سبا، خوئلا، سابتا، راعما و سابتکا. راعمانین اوغوللاری: شبا و ددان. ۸ کوشون
نمرود آدیندا بئر اوغلی دا اولدی. او، یر اوزونده اولکی قودرتلی آدام اولدی.

۹ نمرود ربئن حوضوروندا ماهئر بئر اووچی ائدی، بونا گوره ده دئیرلر: «نمرود
کئمی ماهئر اووچی ربئن حوضوروندا» ۱۰ اؤلده اونون پادشاهلیغینین مرکزلی
بابئل، ایرک، آگد و کالنه، شنعار اولکه سئنده ائدی. ۱۱ او بو تورپاقدان آشور
تورپاغینا کؤچوب، نینوانی، رخوبوت-عئری، گلاخی و ۱۲ رین او بؤیوک شهری
کی نینوا ائن گلاخی آراسیندا ائدی تئکدی. ۱۳ مئصره یئم بو نسللرئن آتاسی

ائدی: لودلولار، آناملی لر، لهابلی لار، نفتوخلولار، ۱۴ پتروسولولار،
فئلسطلی لرئن جدلری اولان گسلوخلولار، هم ده گفتورلولار.

۱۵ گنعانین نسللری بولاردیر: اولکی اوغلی صئدون، خت، ۱۶ هم ده

پوسولولار، امورلولار، گئرگاشلی لار، ۱۷ خئولی لر، آرقلی لار، سنلی لر،

۱۸ اروادلی لار، سیمارلی لار و حاماتلی لار. سونرالار گنعان طایفالاری اطراف یرلره
یایلدی. ۱۹ گنعانلی لارین اراضئسی صئدوندان گئرا طرف غزه یه قدر، سودوما،
گومورایا، آدمایا، سبویئمه ساری لاشایا قدر ائدی. ۲۰ بولار خامین اوغوللاریدیر

کی، اؤز اولکه لرئنده و مئلتلرئنن آراسیندا طایفالارینا و دئلرئنه گوره
آیریلدیلار.

۲۱ و ساما داكى، عېرئن بوتون اوغوللارئينن جدلرى و يافتئن بۇيوك قارداشى
ائدى، اوغوللار اولدى. ۲۲ سامين اوغوللارى: عيلام، آشور، آرفكشُد، لود و
آرام. ۲۳ آرامين اوغوللارى: عوص، خول، گِطِر و مَش. ۲۴ آرفكشُدَن شِلَخ
اولدى، شِلَخدن عېر اولدى. ۲۵ عېرئن ائكى اوغلى اولدى: بئرئئنن آدى پلگ
ائدى، چونكى اونون دؤورانيندا ير اوزى بؤلوندى. قارداشينين آدى يوقتان
ائدى. ۲۶ يوقتاندان آلموداد، شِلَف، خَصْرَمَاوِت، يِيخ، ۲۷ حادورام، اوزال، دئقلا،
۲۸ اوبال، آبئمائل، شِبا، ۲۹ اوفئر، خَوئلا و يوباب اولدى؛ بولارئين هاميسى
يوقتانين اوغوللارى ائدى. ۳۰ اولار شرق طرفئنده، مِشادان سِفارا طرف يرلشن
داغليق منطقه سئنده مسكن سالميشديلار. ۳۱ بولار سام اوغوللارى ائدئلكى،
اؤز اؤلكه لرئنده و مئلتلى آراسيندا طايفالارينا و دئلرئنه گؤره آيريلميشديلار.
۳۲ اؤز مئلتلى آراسيندا نئسلرئنه گؤره نوح اوغوللارئينن طايفالارى بولاردير.
بۇيوك سلدن سورا بولاردان مئلتلر ير اوزونه بؤلوندولر.

۱۱

بابئل بورجى

۱ بوتون دونيادا بئر دئل و بئر دانيشيق وار ائدى. ۲ خالق شرقدن كؤچدوكلىرى
زaman شئنعار تورباغيندا بئر هامار ير تاپدديلار و اوردا ساكن اولدولار. ۳ اولار
بئر بئرلرئنه دئتلر: « گلئن گرپئج دوزللك و اولارى ياخشى پئشئرك.» اولار داش
عوضئنه گرپئج و پالچيق عوضئنه قير گؤتوردولر. ۴ سورا دئتلر: « گلئن
اؤزوموزه بئر شهر و باشى گؤيلره چاتان بئر بورج تئكئب اؤزوموزه آد
چيخارداق، اولمايا كى بوتون ير اوزونه داغىلاق.» ۵ رب آشاغى ائدى كى، بشر
اؤولادلارينين تئكئبى شهر و بورجى گؤرسون. ۶ رب ددى: «باخ، اولار بئر
خالقديرلار و هاميسينين بئر دئلى وار و بو تزه اولارين ائشئرئئنن باشلانيشى دير.
ائدى اله مك ائسته دئكلىرى هچ ائش اولارا قيرى-مومكون اولمايا جاق. ۷ گلئن
آشاغى ائئب، اوردا اولارين دئلئنى قارىشديراق كى، بئر بئرلرئئنن سؤزونى باشا
دوشمه سئئلر.» ۸ پس رب اولارى اوردان بوتون ير اوزونه يايدي؛ و اولار شهرى
تئكمكدن آل چكدئلر. ۹ بونا گؤره ده او يرئن آدينى بابئل قويدولار يعنى
قاريشيق، چونكى اوردان بوتون دونيادا كى آدمالارين دئلئنى قارىشديردى و
اوردان رب اولارى بوتون ير اوزونه يايدي.

سامین نسللی

۱۰ سامین نسلل تارئخچه سی بله دئر: سلدن ائکی ائل سورا، سام یوز یاشیندا اولاندا، اوغلی آرفکشد دوغولدی. ۱۱ آرفکشد دوغولاندا سورا، سام بش یوز ائل یاشادی و اونون آیری اوغوللار و قیزلاری اولدی.

۱۲ آرفکشد اوتوز بش یاشیندا اولاندا، اوغلی شلخ دوغولدی. ۱۳ شلخ دوغولاندا سورا، آرفکشد دورد یوز اوچ ائل یاشادی و اونون آیری اوغوللار و قیزلاری اولدی.

۱۴ شلخ اوتوز یاشیندا اولاندا، اوغلی عیر دوغولدی. ۱۵ عیر دوغولاندا سورا، شلخ دورد یوز اوچ ائل یاشادی و اونون آیری اوغوللار و قیزلاری اولدی.

۱۶ عیر اوتوز دورد یاشیندا اولاندا، اوغلی پلگ دوغولدی. ۱۷ پلگ دوغولاندا سورا، عیر دورد یوز اوتوز ائل یاشادی و اونون آیری اوغوللار و قیزلاری اولدی. ۱۸ پلگ اوتوز یاشیندا اولاندا، اوغلی رعو دوغولدی. ۱۹ رعو دوغولاندا سورا، پلگ ائکی یوز دو قوز ائل یاشادی و اونون آیری اوغوللار و قیزلاری اولدی.

۲۰ رعو اوتوز ائکی یاشیندا اولاندا، اوغلی سروگ دوغولدی. ۲۱ سروگ دوغولاندا سورا، رعو ائکی یوز یددی ائل یاشادی و اونون آیری اوغوللار و قیزلاری اولدی.

۲۲ سروگ اوتوز یاشیندا اولاندا، اوغلی ناخور دوغولدی. ۲۳ ناخور دوغولاندا سورا، سروگ ائکی یوز ائل یاشادی و اونون آیری اوغوللار و قیزلاری اولدی.

۲۴ ناخور ائیئرمی دو قوز یاشیندا اولاندا، اوغلی تیرخ دوغولدی. ۲۵ تیرخ دوغولاندا سورا، ناخور یوز اون دو قوز ائل یاشادی و اونون آیری اوغوللار و قیزلاری اولدی.

۲۶ تیرخ یتمش یاشیندا اولاندا سورا، اوغوللاری أبرام، ناخور و خاران دوغولولار.

تیرخن نسلل تاریخچه سی

۲۷ تیرخن نسلل تارئخچه سی بله دئر: تیرخن أبرام، ناخور و خاران اولدی.

۲۸ خاران لوط اولدی. ۲۹ خاران آتاسی تیرخن صاغلغیندا، دوغولدوغی اؤلکه ده گلدانی لرئن اور شهرئنده اؤلدی. ۲۹ أبرام و ناخور اؤزلرئنه ارواد آلدیلار.

آبرامین آروادینین آدی ساری، ناخوون دا آروادینین آدی مثلکه ائدی. مثلکه خارانین قیزی ائدی. خارانین آیری بئر اوشاغی دا وار ائدی کی اونون آدی ائسکه ائدی. ^{۳۰} ساری سونسوز ائدی و اونون اوشاغی یوخ ائدی.

^{۳۱} تیرخ، اوغلی آبرامی، نوهسی لوطی کی اوغلی خاراندان قالمیشدی و اوز گلئی سارانی کی، اوغلی آبرامین آروادی ائدی، گوئوردی و گئعان اؤلکه سئنه گتمک اوچون گلدانی لرئن اور شهرئندن بئرلئکده چیخدیلار. آما اولار خاران شهرئنه یتئشنده، اوردا ساکن اولدولار. ^{۳۲} تیرخ ائکی یوز بش ائل عؤمور الهیئب خاراندا اؤلدی.

۱۲

تاری آبرامی چاغیریر

^۱ رب آبراما ددی: «اؤز اؤلکندن، قوحوملارینین آراسیندان، آتا ائندن چیخ و سنه گؤرسده جه یئم اؤلکه یه گت. ^۲ سندن بئویوک بئر مئلت توره ده جهیم، سنه برکت وره جهیم، آدینی او جالدا جغام و سن برکت قایناغی اولاجاقسان. ^۳ سنه برکت ورنلره، برکت وره جهیم و سنه حؤرمت سئزلئک الهینلری، لعنت الئیه جهیم. و یر اوزونون بوتون طایفالاری، سنئن واسئطن ائنن برکت آلاجقلار.»

^۴ پس آبرام ربئن اونا دئی کئی اوردان چیخدی. لوط دا اونونان بئرلئکده گتدی. آبرام خاران شهرئندن چیخدیغی واخت، یتئمئش بش یاشیندا ائدی.

^۵ آبرام آروادی سارانی، قارداشی اوغلی لوطی، بوتون ییغدیغی وارینی و خاراندا صاحب اولدوغی قوللارینی گؤتوروب، گئعان اؤلکه سئنه ساری یولا دوشدی. اولار گئعان اؤلکه سئنه یتئشنده، ^۶ آبرام او اؤلکه ده، مورده اولان بلوط یرئنه قدر کی، شکم شهرئنده ائدی قاباغا گتدی. او زاماندا بو اؤلکه ده گئعانلی لار وار ائدئر. ^۷ او زامان رب آبراما گؤرونوب ددی: «بو اؤلکه نی سنئن نسلئنه وره جهیم.» پس آبرام اونا گؤرونن ربّه اوردا بئر قوربانگاه دورئتدی. ^۸ آبرام اوردان بیت-ائل شهرئئن شرفئنده اولان داغلیق منطقه سئنه کؤچدی و اوردا چادیرینی قوردی. چادیرین قربئنده بیت-ائل، شرفئنده ده عای شهری ائدی.

آبرام اوردا ربّه بئر قوربانگاه دورئتدی و ربئن آدینی چاغیردی. ^۹ آبرام اوردان سفرئنه داوام ورب، نِگب منطقه سئنه ساری گتدی.

آبرام و سارای مئصئره

۱۰ او اؤلکهده آجلیق دوشدی. آبرام دا مئصئره گتدی کی بئر مودت اورد
قالسین، چونکی او اؤلکه نئن آجلیغی چوخ بؤیوک ائدی. ۱۱ آبرام مئصئره
یاخینلاشاندا آروادی سارایا ددی: «من بئلئرم کی، سن گؤزل آروادسان.
۱۲ مئصئرلی لر سنی گؤرنده دئییه جکلر: ”بو اونون آروادیدیر.“ او واخت منی
اؤلدوره جکلر، آما سنی صاغ بوراخا جاقلا. ۱۳ سن ده کی، منئم باجیمسان، اله
کی سنئن خاطرئنه من ائئن یاخشی رفتار اله سنئلر و منئم جانیم دا سنئن
خاطرئنه صاغ قالسین.» ۱۴ آبرام مئصئره گئرند، مئصئرلی لر گؤردولر کی او
آرواد چوخ گؤزلیدی. ۱۵ او زامان کی فئرعونون اعیانلاری آروادی گؤردولر اونو
فئرعونا تعریفله دئلر. آرواد فئرعونون سارایینا آپاریلیدی. ۱۶ اونون خاطرئنه
فئرعون آبرام ائئن یاخشی رفتار اله دی؛ و اونا قویون-کچی سوروسی،
مال-حیوان سوروسی، یرگک و دئشی ایششکلر، نؤکرلر، کنئزلر و دوه لر وردی.
۱۷ آما رب آبرامین آروادی سارایدان اؤتری، فئرعونون و اونون اهلئئن
باشینا آغیر بلالار گتئردی. ۱۸ پس فئرعون آبرامی چاغیریب ددی: «بو نه ائشدئر
کی منئم باشیما گتئرئبسین؟ نئییه منه دمه دئن کی، بو آرواد، سنئن آروادیندیر؟
۱۹ نئییه دئن کی، ”بو منئم باجیمدیر.“ اله کی، من ده اونو اؤزومه آرواد آلدیم؟
بو دا سنئن آروادین، گؤتور، گت.» ۲۰ فئرعون آبرامین حاقیندا آداملارینا امر
اله دی. اولاردا آبرامی آروادی ائئن و صاحب اولدوغی بوتون شیر ائئن بئرلئکده
یولا سالدیلار.

۱۳

لوطون آبرامدان آیریلماسی

۱ آبرام آروادی و صاحب اولدوغی بوتون شیر ائئن بئرلئکده مئصئردن
چیخیب، نیگب تورپاغینا گتدی. لوط دا اونونان ائدی. ۲ ائندی آبرام چوخ وارلی
ائدی؛ اونون چوخلی مال-حیوان و قیزیل-گوموشی وار ائدی. ۳ سفرئنده نیگبدن
چیخیب، بیت-ائله قدر گتدی؛ اله او پره کی اوللر اوردا چادیر قورموشدی،
بیت-ائل و عای شهرئئن آراسیندا، ۴ آبرام قاباقلار دوزلتدئی قوربانگاهین یانینا
چاتدی و اوردا ربئن آدینی چاغیردی. ۵ آبرام ائئن بئرلئکده گدن لوطون دا
سورولر، زمه لر و چادیرلاری وار ائدی. ۶ بئرلئکده یاشاماق اوچون یر اولارا دار

اڏي، چونڪي اولارين مالي چوخ اڏي و بئرئئڪده قالا بئلمزدئٿر. ^۷ آبرامين مال-حيوانلارينين چوبانلاري ائٺن لوطون مال-حيوانلارينين چوبانلاري آراسيندا بحث دوشدي. او واخت بو اؤلڪهده گئعانلي لار و پرتزلئر ياشايرديلار. ^۸ آبرام لوطا ددي: «قوي من ائٺن سنئن و چوبانلاريم ائٺان چوبانلارينين آراسيندا بحث اولماسين، چونڪي بئر قوحوموق. ^۹ بوتون اؤلڪه مگر گوزونون قاباغيندا ديئل؟ خاهش اله يئر، مندن آيريل. اگر سن سولا گدهسن، من صاغا گدهرم، اگر سن صاغا گدهسن، من سولا گدهرم.» ^{۱۰} لوط گوزلرئي قالخيزيب بوتون اوردون درهسئي گوردي كي، هر يرئنده بول سو وار اڏي؛ او زامان بو ير مئصئر تورپاغي كئمي، بوتون صوعره قدر سوواريليردي و رين باغي كئمي اڏي. رب حله سودوم و گوموراني محو الهه مئشدي. ^{۱۱} لوط اوزونه اوردون درهسئنن هاميسيبي سچدي. او، شرق طرفئنه گتدي. بوجور اولار بئرئرنندن آيريلديلار. ^{۱۲} آبرام گئعان اؤلڪهسئنده قالدی، لوط دا درهده اولان شهرلرده ساكئن اولدي و سودوما قدر اوز چاديرلاريني قوردي. ^{۱۳} سودومون آداملاري چوخ شرور ائدئر و رين صئدئنه چوخ گونا اله يئرئئر. ^{۱۴} لوط آبرامدان آيريلديقدان سورا رب آبراما ددي: «گوزلرئي قالخيزيب داينديغين يردن شئملا، جنوبا، شرقه و قره ساري باخ. ^{۱۵} گورديوون بوتون بو تورپاغي ابده كئمي سنه و سنئن نسلئنه باغيشلاياجاغام. ^{۱۶} نسلئي يرئن توزي قدر چوخالداجاغام. اگر بئر نفر يرئن توزوني سايا بئلسه، سنئن نسلئي ده سايا بئر. ^{۱۷} قالخ بو تورپاغي اوزونونا وئئنه گز، چونڪي من اوني سنه وئرئم.» ^{۱۸} آبرام چاديريني گوتوردي و گئب خبروندا اولان ممره بلوطونون يانيندا ساكئن اولدي. او اوردا ربه بئر قوربانگاه دورئتدي.

۱۴

آبرامين لوطي خئلاص الههسي

^۱ بو زامان شئنعار پادشاهي امرافل، الاسار پادشاهي آريوك، عيلام پادشاهي كِديورلاومور و گوئيئم پادشاهي تئدال ^۲ سودوم پادشاهي پرعله، گومورا پادشاهي بئرشاعلا، آدما پادشاهي شئئابلا، صبوعئم پادشاهي شميرله، و بلع پادشاهي يعني صوعر پادشاهي ائٺن جنگه باشلاديلار. ^۳ بوتون بولار سئدئم درهسئنده (يعني دوز دهنزي) بئرئشدئر. ^۴ اولار اون ائكي ائل كِديورلاومورئن اسارتي آلتيندا قالميشديلار، آما اون اوچونجي ائل عوصيان الهه مئشديئر. ^۵ اون دوردونجي ائل

كِدورلاعومِر و اونونان بئرلنكده اولان پادشاهلار گلئب، عَشْتِرُوت-قارنايئمه رِفالي لارى، حامدا زوزلولارى، شاهه-قَريَاتييمدا اِملنلرى، ¹ و خورلولارى دا، اولارين سَعتر داغلاريندا، چؤل قيراغينداكى اِل-پارانا قدر قيرديلار. ⁷ سورا دالى قايديب اِن-مئشپاتا، (يعنى قِدِشه) گتدئر. عَمالِقلى لرئن بوتون تورپاغيني و خه سِسون-تاماردا ياشايان اِمولولارى آلدیلار. ⁸ سودوم پادشاهى، گومورا پادشاهى، آدما پادشاهى، سِبوئيم پادشاهى، بِلَع پادشاهى (يعنى صوعِر)، سئدئم دره سئنده صف چكئب، ⁹ عِيلام پادشاهى كِدورلاعومِر، گوئيم پادشاهى تئدال، شئنعار پادشاهى اَمرافل، اِلسار پادشاهى اَريوكلا جنگه گئردئر: دؤرد پادشاه بش پادشاهاه ضئد ائدى. ¹⁰ سئدئم دره سئنده قير ائنان دولى چوخ چوخور وار ائدى. سودوم و گومورا پادشاهلارى جنگدن قاچاندا اورايا دوشدولر، اَمّا صاغ قالانلار داغلارا قاچدیلار. ¹¹ قالببر سودوم و گومورانين بوتون وار-يوخ و آذوقه سئنى گؤتوروب گتدئر. ¹² ابرامين قارداشى اوغلى لوطى و اونون وارينى دا گؤتوروب چيخديلار، چونكى او دا سودومدا ياشايردى. ¹³ جنگدن صاغ قورتاران بئر نفر گلئب، عئبرانى ابراما بونى خبر وردى. ابرام، اِمولرى مَمَره نئن بلوطون يانيندا ياشايردى. مَمَره، اِشكول و اَيرئن قارداشى ائدى. اولار ابرامين مَوْتَفنقلىرى ائدئر. ¹⁴ ابرام قوحومى لوطون اسئر اولدوغونى اِشئندنه اِوئنده دوغولموش، جنگ تعلقى گؤرموش اوچ يوز اون سگئر نؤكرئنى گؤتوروب، دوشمنلرى دانا قدر تعقئب اِلهدى. ¹⁵ اؤزى و نؤكرلرى گجه واختى دسته لره بؤلونوب، اولارى قيرديلار و صاغ قالانلارى دَمَشقئن شئمال طرفئنده اولان خوبايا قدر تعقئب اِلهدئر. ¹⁶ ابرام غارت اولونموش بوتون شيلرى، قوحومى لوطى و اونون وارينى، هم ده اروادلارى و جاماعاتى دالى قايتاردى.

¹⁷ ابرام كِدورلاعومِر و اونونان اولان پادشاهلارى مغلوب اِلهئب قايدانان سورا، سودوم پادشاهى، شاهه دره سئنده (يعنى «پادشاه درهسى») اونون پئشوازينى چيخدى. ¹⁸ او واخت سالئم پادشاهى مِلَكئَصِدِيق، چؤرك و شراب گتئردى. او، اوجالاردا اولان تارينين كاهئنى ائدى. ¹⁹ مِلَكئَصِدِيق ابراما بركت ورتب ددى:

«گؤى و يرئن صاحئبى

اوجالاردا اولان تارى ابراما بركت ورسئن.

²⁰ اوجالاردا اولان تارى موبارك اولسون كى،

دوشمنلرئی سنن ائنه تسلئم إلهدی.»

آبرام بوتون قنئمتئن اوندا-بئرئی مِلکئصِدِقه وردی. ^{۲۱} سودوم پادشاهی آبراما ددی: «آداملاریمی منه ور، آما شیلر سنن اولسون.» ^{۲۲} آما آبرام سودوم پادشاهینا ددی: «آلرئی گوی و یرئن صاحئی اوجالاردا اولان تاری ربّه قالخیزیرام کی، ^{۲۳} سنن نه بئر ائپئی، نه ده بئر باشماق باغینی گؤتورهجهیم، اولمایا دئیئه سن کی، من آبرامی وارلانديرديم. ^{۲۴} نؤکرلئن یدئکلرئندن باشقا، هچ بئر شی گؤتورمئیئه جهیم. من ائنن گدن آداملار-آیر، إشکول و ممره اؤز پایلارینی گؤتورسونلر.»

۱۵

تارینین آبرام ائنان عهدی

^۱ بئر مودتدن سورا آبراما رؤیادا ربئن بو سؤزی نازل اولدی: «ای آبرام، قورخما. سنن قالخانین منم. آجرئن چوخ بؤیوک اولاجاق.» ^۲ آبرام ددی: «ای پروردنگار رب، منه نه وره جکسن؟ منئم اوؤلادیم یوخدور، اؤئمئن وارئی بو دَمَشَقِی الْعِزِرْدِئِر.» ^۳ آبرام ددی: «سن منه اوؤلاد ورمه دئیئن اوچون، باخ، اؤئمده دوغولان نؤکر منئم وارئئمدئر.» ^۴ او واخت اونا ربئن بو سؤزی نازل اولدی: «او سنن وارئئن اولمایاجاق، اؤز پلئندن گلن اوؤلادین، سنن وارئئن اولاجاق.» ^۵ رب اونی اشئیه چیخاردیب ددی: «گؤیه باخ، اگر اورداکی اولدوزلاری سایا بئلرسن، سای.» گئنه ددی: «نسلئن او قدر اولاجاق.» ^۶ آبرام ربّه ائمان گتئردی و رب بونی اونا صالحلئک سایدی.

^۷ رب آبراما ددی: «من او ربئم کی، سنی گلدانی لرئن اور شهرئندن چیخارتدیم کی، بو تورپاغی سنه مئراث ورئم.» ^۸ آبرام سوروشدی: «یا پروردنگار رب، نه جور بئئم کی، اونی مئراث آلاجاغام؟» ^۹ رب اونا ددی: «منئم اوچون بئر اوچ یاشلی ائتک، بئر اوچ یاشلی کچی، بئر اوچ یاشلی قوچ، هم ده بئر قومری و بئر گؤیرچئن بالاسی گتئر.» ^{۱۰} آبرام بولارین هامیسینی گؤتوروب کسدی و ائکی بؤلدی، هر تئکه نی او بئرئئنن قاباغینا قویدی، آما قوشلاری کسمه دی.

^{۱۱} لشخورلار لئشرئن اوستونه قوندولار، آما آبرام اولاری قوودی.

^{۱۲} گونش باتان واخت آبراما آغیر یوخی گلدی. بئردن اونون اوستونه قورخو و آغیر قارانلیق دوشدی. ^{۱۳} رب آبراما ددی: «یقئن بئل کی، نسلئن اؤزگه اؤلکده قرتب اولاجاق، و دؤرد یوز ائل اوردا اولان مئلته قولوق ائیه جک و اولارا

ظولم اولوناجاق. ^{۱۴} آما اولارين قوللوق الئيه جككرى خالقى جزالاندير اجاغام. اوندان سورا اولار بؤيوك ثروت ائتن اوردان چيخا جاقلار. ^{۱۵} آما سن آرامليق ائچئنده آتالارين يانينا گده جكسن؛ ياخشى بئر اوزون عؤموردن سورا باسديريلا جاقسان. ^{۱۶} سورا سنئن دؤردونجى نسلئن بورايا قايداجاق، چونكى اَمورلولارين گوناھى حله كامل حدئنه چاتمايب.

^{۱۷} گونش باتيب قارانليق دوشنده، باخ، توستى چيخان بئر تندئر و آلولانان مشعل گؤرونوب پارچالانميش حيوانلارين آراسيندان كچدى. ^{۱۸} اوگون رب أبرام ائنان عهد باغلايب ددى: «بو تورپاقلارى كى، مئصئر چاينندان فراتين بؤيوك چايننا قدر، ^{۱۹} قنلى لرئن، قنئزلى لرئن، قديمونلولارين، ^{۲۰} خئتلى لرئن، پرنزلئرئن، ريفالى لارين، ^{۲۱} اَمورلولارين، گنغانلى لارين، گئرگاشلى لارين و يوسولولارين تورپاغينى من سنئن نسلئنه وئرئم.»

۱۶

هاجر و ائسماعئل

^۱ أبرامين آروادى ساراين اوشاغى اولموردى. اونون هاجر آديندا مئصئرلى بئر كئزى وار ائدى. ^۲ ساراي أبراما ددى: «باخ، رب منئم رحئمئى باغلايب كى، اوشاغيم اولماسين. كئزئم ائتن ياخينليق اله، بلكه اوندان اوشاق صاحبى اولام.» أبرام ساراين سؤزونه قولاق آسدى. ^۳ أبرام گنغان تورپاغيندا اون ائل ياشاميشدى كى آروادى ساراي، كئزى مئصئرلى هاجرى گؤتوروب آرى أبراما وردى كى، اونا آرواد اولسون. ^۴ أبرام هاجر ائتن ياخينليق اله دى و هاجر بويلى اولدى. هاجر بويلى اولدوغونى گؤرنده خانيمينا حقارت ائتن باخماغا باشلادى. ^۵ ساراي أبراما ددى: «منئم تحقئر اولونماغيما سن باعث اولدون. من كئزئمى سنئن قوجاغينا وردئم، او دا بويلى اولدوغونى گؤرنده منه حقئر باخماغا باشلادى. قوى سن ائتن منئم آرامدا رب حؤكم اله سئن.» ^۶ أبرام ساراي ددى: «كئزئمى سنئن ائختئيارينا وئرئم، اونا نه ائسته يئرسن، اله.» ساراي كئزى ائتن يايو رفتار اله ميهيه باشلادى و كئزى اونون يانيندان قاچدى.

^۷ ربئن ملهپي هاجرى چؤلده بئر بولاغين يانيندا تاپدى. شور يولونداكى بولاغين يانيندا. ^۸ ملك اونا ددى: «اى ساراين كئزى هاجر، هاردان گلئب، هارايي گدئرسن؟» هاجر ددى: «من خانميم ساراين يانيندان قاچيرام.» ^۹ ربئن ملهپي اونا ددى: «خانيمين يانينا قايت و اوندان اطاعت اله.» ^{۱۰} ربئن ملهپي

اونا ددی: «سنن نسلنی لاپ چوخالدا جغام، إله کی، سایی-حسابی
بئلنمییه جک.»^{۱۱} سورا ربئن مله پی اونا ددی:

«باخ، سن بویلوسان، بئر اوغول دوغاجاقسان.

اونون آدینی انسماعئل قویارسان،

چونکی رب سنن ذللل لئیئی اشدئب.

^{۱۲} او، وحشی ایششک کئی بئر انسان اولاجاق:

او هامییا، هامی دا اونا ضئد چیخاجاق،

بوتون قارداشلاری ائن چکئشمه ائچئنده یاشایاجاق.»

^{۱۳} هاجر اونونان دانیشان ربّه ددی: «سن منی گورن تاريسان.» چونکی او

دمئشدی: «آیا من دوغرودان منی گورن تارینی گورموشم؟»^{۱۴} بونا گوره ده بو

بولاق «بئر لخایی رویی» آدلانیر. او، قیدش ائن برئتن آراسیندادئر.

^{۱۵} هاجر أبراما بئر اوغول دوغدی و أبرام هاجرئن دوغدوغی اوغولون آدینی

انسماعئل قویدی.^{۱۶} هاجر انسماعئلی أبراما دوغاندا، أبرامین هشتاد آلتی یاشی

وار ائدی.

۱۷

ختنه، عهدئن علامتی

^۱ أبرام دوخسان دو قوز یاشیندا اولاندا رب اونا گورونوب ددی:

«قادرئی-موظلق تاری منم. منئم حوضورومدا یاشا و تقصئر سئر اول.

^۲ عهدئمی اوزوم ائن سنن آراندا قویاجغام و نسلنی لاپ چوخالدا جغام.»

^۳ أبرام اوزی اوسته دوشدی. تاری اونونان دانیشیب ددی: ^۴ «منه گلئجه، باخ،

سن ائن باغلادیغیم عهد بودور؛ سن بئر چوخ مئلتن آتاسی اولاجاقسان.

^۵ آرتیق سنه أبرام دیئلّمیه جک، بو گوندن آدین ائبراهئم اولاجاق، چونکی سنی

چوخلی مئلتن آتاسی الیه جهیم.^۶ سنی چوخ ثمره لی الیه جهیم، سندن مئلتلر

توره ده جهیم و نسلئندن پادشاهلار چیخاجاقلار.^۷ اوزوم ائن سنن و سندن

سوراکی نسلئتن آراسیندا ابدی عهدئمی برقرار الیه جهیم. من سنن و سندن

سوراکی نسلئتن تاریمی اولاجغام.^۸ بوتون گنعان تورپاغینی کی، اوندا قرئب

کئی یاشاییرسان، سنه و سندن سوراکی نسلئنه همئشه لئک مولک کئی

وره جهیم و اولارین تاریمی اولاجغام.»

^۹ سورا تاری ائبراهئمه ددی: «سنه گلئجه، سن و سندن سوراکی اوولادلارین،

نستلر بويي عهدئمه باغلي قالاجاقسيز. ^{۱۰} بودور منئم عهدئم كي، سن ائنن و سندن سوراكي نسلئن ائنن باغلاييرام و سئز اوئي ساخلاياجاقسيز، قوي آرازدا اولان بوتون يرگكك ختنه اولونسون. ^{۱۱} ختنه آتئزي كسئب آتئن؛ بو من ائنن سئزنن آرازدا اولان عهدئن علامتي اولاجاق. ^{۱۲} سئزه دوغولموش هر يرگك اوشاق، بوتون نستلرده، سكئزنئجي گون ختنه اولونار، هم ده سئزنن اوئزده دوغولان بئر نؤكر يا دا سئزدن اولمايان و پول ائنان آلينان نؤكر كي، سنئن نسلئندن ديئل. ^{۱۳} اوئزده دوغولموش و يا آلينميش هر يرگك نؤكر گرگ ختنه اولونسون. بوجور منئم عهدئمنن علامتي ابده كئمي بدنئزده اولاجاق. ^{۱۴} آما ختنه آتي كسئلمه مئش هر يرگك، خالقينين آراسيندان قوولاجاق، چونكي او آدام عهدئمي سينديريب.»

^{۱۵} تاري گئنه ائبراهئمه ددي: «آروادين سارايا آرتيق ساراي دمئيه جكسن.

بوندان سورا اونون آدي سارا اولاجاق. ^{۱۶} اونا بركت ورجهيم و اوندان دوغورودان دا سنه بئر اوغول باغيشلاياجاغام. سورا اونا بركت ورجهيم و او، مئتلئرنن آناسي اولاجاق و خالقلارين پادشاهلاري اوندان دوغولاجاق.» ^{۱۷} ائبراهئم اوزي اوسته دوشدي و گولوب اورهيئنده ددي: «مگر يوز ياشلي آدامين اوغلي اولا بئلر؟ مگر دوخسان ياشيندا اولان سارا دوغاجاق؟» ^{۱۸} سورا ائبراهئم تارييا ددي: «كاشكي ائسماعئل سنئن حوضوروندا ياشاسيدي!» ^{۱۹} تاري دا ددي: «خير، آروادين سارا سنه بئر اوغول دوغاجاق و آديني ائسحاق قوياجاقسان. اونونان و اوندان سوراكي نسلي ائنن عهدئمي ابده كئمي برقرار الئيه جهيم. ^{۲۰} ائسماعئله گلئنجه، اونون حاقيندا ددئئن سؤزلي ده اشئندئم. باخ، اونا بركت ورجهيم، اوني ثمره لي الئيه جهيم، نسلئي لاپ چوخالداجاغام. او، اون ائكي ريئسنن آناسي اولاجاق. اوندان بؤيوك بئر مئلت توره ده جهيم. ^{۲۱} آما عهدئمي ائسحاق ائنان برقرار الئيه جهيم كي، گلن ائل بو واخت سارا اوني سنه دوغاجاق.» ^{۲۲} تاري صؤحبئئني ائبراهئم ائنن قورتاريب اونون يانيندان يوخاري گتدي.

^{۲۳} ائبراهئم اوغلي ائسماعئلي، اوئنده دوغولان بوتون نؤكرلري، آلدغي هر كسي - اوئز اوئنده هر يرگك آدامي گؤتوروب، اله او گون تارينين اونا ددئي كئمي ختنه آتلرئني كسدي. ^{۲۴} ختنه آتي كسئلن واخت ائبراهئم دوخسان دوغوز ياشيندا ائدي. ^{۲۵} اوغلي ائسماعئل ده ختنه آتي كسئلن واخت اون اوچ ياشيندا ائدي. ^{۲۶} ائبراهئم اوغلي ائسماعئل ائنن بئرلئكده اله او گون ختنه اولوندي.

٢٧ اونونان بئرنلكده اوده كى بوتون كئشئر، اؤئنده دوغولان و اؤزگه ائلردن آلينميش هر كس ختنه اولوندى.

١٨

ائبراهئمه اوغلى بارهده وعده ورنلمهسى

١ مَمَرِه بلوطى يانيندا رب ائبراهئمه گؤروندى؛ بو زمان ائبراهئم ناھار واختينين ائستئسننده چاديرين گئرهجه يئنده اوتورموشدى. ٢ او زمان كى، گؤزلرئنى قالخيزيب باخدى، قاباغيندا اوچ آدام دا يانميشديلار. اولارى گؤرن واخت، چاديرين گئرهجه يئندن، اولارين پئشوازيندا قاچدى و يره قدر ائئلئب ددى: ٣ «اي آغام، اگر ائندى گؤزونده لوطف تاپميشام، قولونون يانيندان كچئب گتمه. ٤ ائندى قوى بئر آز سو گئئرسئنلر كى، آياقلاريزى يويوب، آغاج آلتيندا دئنجله سئز. ٥ ائندى كى، قولوزون گؤروشويونه گئئب سئز، قوبيون سئزه بئر تئكه چؤرك گئئرئم كى، جانيزا قووت گلئسن. اوندان سورا گدرسئز.» اولار ددئلر: «ددئئن كئمى اله.» ٦ ائبراهئم چادير، سارانين يانينا قاچيب ددى: «تيز اول، اوچ "اؤلچى" نارين اون گؤتوروب خمئر اله و فطئر پئشئر.» ٧ ائبراهئم مال-حيوانا سارى قاچدى. اوردان كؤريه و بئسلمئش بئر بوزوو گؤتوروب نؤكرئنه وردى كى، تيز پئشئرئب حاضرلاسين. ٨ ائبراهئم قاتيغى، سودى و حاضرلادىغى بوزووى گؤتوروب اولارين قاباغينا قويدى، اؤزى ده آغاجين آلتيندا، اولارين يانيندا دوردى. اولار دا يدئلر.

٩ سورا ائبراهئمه ددئلر: «آروادين سارا هاردادير؟» ائبراهئم ددى: «بوردا چاديردادير.» ١٠ اولاردان بئرى ددى: «گلن ائل بو واخت گئنه ده سنئن يانينا گلهجهيم. باخ، آروادين سارانين بئر اوغلى اولاجاق.» سارا اونون داليسيچا، چاديرين گئرهجه يئنده قولاق آسپردى. ١١ ائبراهئم و سارا آرتيق قوجاليب ياشلى اولموشدولار. سارا آي باشى عادتئندن كئسئلئمئشدى. ١٢ او، اوره يئنده گولوب ددى: «قوجالديغيم حالدا مگر منه بله شادليق اوز وره بئلر؟! آغام دا قوجادير.» ١٣ رب ائبراهئمه ددى: «سارا نه اوچون گولوب ددى "قوجالديقدان سورا مگر من دوغرودان دا اوشاق دوغا بئلهرم؟" ١٤ رب اوچون مگر چتئن اولان بئر شى وار؟ گلن ائل ددئئم واخت من گئنه سنئن يانينا قايداجاغم و سارانين بئر اوغلى اولاجاق.» ١٥ سارا قورخدوغى اوچون يالان دئئب، ددى: «گولمه دئم.» آما رب ددى: «خير، گولدون.»

اٲبراهٲمئن سؤدوم اوچون يالوارماسى

١٦ او آداملار قالخيب اوردان سؤدوما سارى باخديلار. اٲبراهٲم اولار ائنان بٲرلٲكده گٲدى كى، اولارى يولا سالسين. ١٧ او واخٲ رب ددى: «من مگر الٲيه جه يٲم شي اٲبراهٲمڊن گٲزلده جه يم؟» ١٨ دوغروڊان دا، اٲبراهٲمڊن بٲويوك وگوجلې بٲر مٲلٲٲ حاصل اولاجاق و اونون واسٲطه سى ائٲن ير اوزونون بوتون مٲلٲلرى بركت آلاجاق. ١٩ چونكى من اونى سچمٲشم كى، صالحلٲك و عدالت عمل لرئى يرئنه يتٲرمك ائٲن اوغلولارينى و اوزونڊن سوراكى نسلئنه امر اله سٲن كى، ربئن يولى ائٲن گٲسنلر. رب ده اٲبراهٲم باره ده دڊئى سؤزى يرئنه يتٲرسئن. ٢٠ رب گٲنه ددى: «سؤدوم وگومورائين ضڊئنه قالخان فرياد، دوغروڊان بٲويوك و اورائين اهلئئنن گوناھى چوخ آغيردير. ٢١ بونا گؤره ده آشاغى ائٲب باخاغام كى، منه چاتان فريادين دوغرى اولوب-اولماديغينى بئلٲم.»

٢٢ او آداملار اوردان دؤنوب سؤدوما گٲڊلر، آما اٲبراهٲم حله ده ربئن حضوروندا دورموشدى. ٢٣ اٲبراهٲم ياخين گٲب ددى: «مگر سن دوغروڊان صالح آدامى دا پئس آدام ائنان بٲرلٲكده محو الٲيه جكسن؟» ٢٤ اگر بو شهرده آلې نفر صالح آدام اولسا، سن گٲنه ده اورانى محو الٲيه جكسن؟ آلې نفر صالح آدامين خاطرئنه بو پره رحم اله مٲيه جكسن؟ ٢٥ بو ائشى اله مك سڊن ائراقڊير، سن صالح آدامى پئس آدام ائنان بٲرلٲكده اولڊورمزن كى، ائكئسنئن ده عاقبٲى بٲر اولسون. بو سڊن ائراقڊير. مگر بوتون دونيائين حاكئمى ائنصاف ائنان رفتار اله مز؟» ٢٦ رب ددى: «اگر سؤدوم شهرئنده آلې نفر صالح آدام تاپسام، اولارين خاطرئنه بوتون بو پره رحم الٲيه جه يم.» ٢٧ اٲبراهٲم جاواب وردى: «من دوغروڊان دا توز و كول كئمى بٲر شٲيم، آما باخ، بونى ربّه دميه جسارت اله يٲرم:» ٢٨ آلې نفرڊن بش نفر آز صالح آدام تاپيلسا، آيا بش نفر آسكئك اولدوغى اوچون بوتون شهرى محو اله رسن؟» رب ددى: «اگر اوردا قيرخ بش نفر تاپسام، شهرى محو اله مٲيه جه يم.» ٢٩ اٲبراهٲم گٲنه اونا ددى: «اگر اوردا قيرخ نفر تاپيلسا، نجه؟» رب ددى: «قيرخ نفرئن ده خاطرئنه بونى اله مهرم.» ٣٠ اٲبراهٲم ددى: «منئم چوخ دانيشڊيغيم اوچون رب قزبلنمه سئن: اگر اوردا اوتوز نفر تاپيلسا، نجه؟» رب ددى: «اگر اوردا اوتوز نفر ده تاپيلسا، بونى اله مهرم.» ٣١ اٲبراهٲم ددى: «باخ، من گٲنه ده ربّه بونى دميه جسارت اله يٲرم: اوردا ائٲيرمى نفر تاپيلسا، نجه؟» رب ددى: «ائٲيرمى

نفرئن ده خاطرئنه اورانی محو الہمہرم.»^{۳۲} ابراہئم ددی: «رب قضبلنمہ سنن؛ من آخر دفہ دانیشاجام: اوردا اون نفر تاپیلسا، نجہ؟» رب ددی: «اون نفرئن ده خاطرئنه اورانی محو الہمہرم.»^{۳۳} رب ابراہئم ائنن صوحبتنی قورتاریب گندی. ابراہئم ده اؤز یرئنه قاییتدی.

۱۹

سودوم و گومورانین محو اولماسی

۱ آخشام ائکی ملک سودوم شهرئنه گلدی. لوط شهرئن دروازاسی یانیندا اوتورموشدی. لوط مَلکری گؤرنده، قالخیب اولارین پئشوازینا چیخدی و یرہ قدر آیتلئب^۲ ددی: «آغالاریم، قولوزون اوئنہ گلئب گجہنی بوردا کچئردئن و آیاقلاریزی یویون. سحر تزدن قالخیب یولوزا گدرسئز.» اولار ددئلر: «یوخ، بئز گجہنی شهر میدانیندا کچئردہ جہ یئک.»^۳ آما لوط اولارا چوخ ائصرار الہدی؛ پس اولار لوط ائنان بئرئئکده اونون اوئنہ گتدئلر. لوط اولار اوچون بئر قوناقلیق ورئب، مایاسیز چؤرک پئشئردی و اولار یدئلر.^۴ آما اولار یاتمامیشدان قاباق، شهرئن کئشئلری یعنی سودوم شهرئئنن کئشئلری، جاواندان توتوموش قوجایا قدر، اورداکی خالقین هامیسی، اوی دؤرہله دئلر.^۵ اولار لوطی چاغیریب اونا ددئلر: «بو گجہ سنن یانینا گلن کئشئلر ہاردا دیرلار؟ اولاری بئرئم یانیمیزا اشئیہ گئر کی، اولار ائنان یاخینلیق الہیک.»^۶ لوط اشئیہ، اولارین یانینا چیخیب، دالیسیجا قاپینی اؤرتدی^۷ و ددی: «قارداشلاریم، خواهئش الہیئم، پئسلئک الہمہ یئن.^۸ باخین، منئم آرہ گتمہ منئش ائکی قیزیم وار. قویون قیزلاریمی سئزنن یانیزا گئرئم، نہ ائستہ یئر سئز اولارا الہ یئن. آنجاق بو کئشئلر ائنن ائشئز اولماسین، چونکی اولار منئم اوئمہ پناہ گئرئبلر.»^۹ آما اولار ددئلر: «دالی چکئل! بو آدم بئر قرئبہ ائدی کی بئرہ پناہ گئرئدی، ائندی بئرہ قاضیلیق الہ یئر. ائندی سن ائنن اولاردان دا پئس رفتار الئیہ جہ یئک.» او واخت اولار لوطا شئدت ائنن ہوجوم گئرئب، قاپینی سیندیرماق اوچون یاخینلاشدیلار.^{۱۰} آما ائچہرئندہ کی کئشئلر آلرئنی اوزادیب لوطی اوئن ائچئنہ، اؤز یانلارینا چکدئلر و قاپینی باغلادیلار.^{۱۱} او ائکی کئشی اوئن قاپیسی دالیندا دوران آداملاری، کئچکئدن توتوموش بؤیوکہ قدر، کور الہ دئلر. اوجور کی آداملار قاپینی تاپا بئلہ دئلر.

^{۱۲} اوندا او ائکی کئشی لوطا ددئلر: «بوردا باشقا کئمن وار؟ بو شہردہ

کوره گنن، اوغوللارین، قیزلارین، یا هر کسئن کی وار، هامیسینی گۆتور بوردان چیخارت، ^{۱۳} چونکی بئز ائسته یئرئک کی بو پری محو الهیک، بونا گۆره کی بو خالقین ضئدئنه اولان فریادلار ربئن حضورنا چاتیب و رب بئزی گؤندرئب کی، بورانی محو الهیک. ^{۱۴} لوط دا گدئب، قیزلارینی آماق ائسته یین کوره کنلرئنه ددی: «قالخین بو یردن چیخین، چونکی رب عنقرئب بو شهری محو الئیجهک.» آما کوره گنلری گومان اله دئلر کی، او شوخلوق اله یئر. ^{۱۵} سحر آلا-قارانلیقدا ملکلر لوطی تلسدئرئب دئلر: «قالخ آروادینی و ائکی قیزی کی بوردادیلرلار گۆتور گت، اولمایا کی شهرئن باشینا گلن جزادا، سئز ده محو اولاسیز.» ^{۱۶} آما لوط یوباندیرییدی. اونا گۆره ده او ائکی کنئشی اونون، آروادینین و ائکی قیزینین آئندن توتدولار و اوردان چیخاردیب، شهرئن اشئینه قویدولار، چونکی ربئن اونا مرحمتی وار ائدی. ^{۱۷} اولاری اشئیه چیخاردان زامان او ائکی کنئشدن بئری ددی: «اؤز جانیزی قورتارین، قاچین و دالیزا باخمایین. بو درهنئن هج یرئنده دورمایین، داغلارا قاچین اولمایا کی هلاک اولاسیز.» ^{۱۸} لوط اولارا ددی: «آمان، آغالاریم! ^{۱۹} باخ، بو قولون سنئن گؤزونده لوطف تاپیب و جانیمی قورتارماق ائنان منه بؤیوک محبتئنی گؤرسدئسن. آما داغلارا قاچماغا قودرتئم یوحدور، اولمایا کی بو بلا منه یتئشه و اؤلم. ^{۲۰} بو یاخینلیقدا قاچا بئله جه یئم کنچئک بئر شهر وار. قوی اورایا قاچیب جانیمی قورتاریم. مگر اورا کنچئک بئر شهر دیئل؟» ^{۲۱} او ائکی کئشدن بئری لوطا ددی: «بو لوطفی ده سنه الهرم: ددئئن شهری محو اله مئیجه یم. ^{۲۲} تز اول، اورایا قاچ! چونکی سن اورایا چاتمیش من بئر شی الئیجه بئلمهرم.» بونا گۆره ده او شهر صوعر یعنی کئچئک آدلاندی.

تاری سودومی محو اله یئر

^{۲۳} لوط صوعر شهرئنه یتئشدن، گون تزه چیخمیشدی. ^{۲۴} او زامان رب سودوم و گومورا شهرلرئئن اوستونه گؤیدن ربئن یانیندان اودلی گوگورد یاغدیردی. ^{۲۵} او شهرلری، بوتون درهنی و او شهرلرئن بوتون ساکنلرئنی و تورپاقدا بئتن هر شی محو اله دی. ^{۲۶} آما لوطون آروادی دؤنوب، دالیسینا باخدی و بئر دوز سوتونی اولدی. ^{۲۷} ائبراهئم سحر تزدن ربئن حضوروندا دوردوغی یره گندی. ^{۲۸} او سودوم و گومورایا و بوتون دریه باخدی. گوردی کی، او اؤلکه نئن توستوسی اوجاق

توستوسی کئمی گۆیه قالخیر.
 ۲۹ بله اولدی کی، تاری درهده کی شهرلری محو الهینده، ائبراهئمی خاطرلادی
 و لوطون یاشادیغی منطقه نئن شهرلرئنی محو اله دئیی واخت، لوطی هلاکت
 ائچئندن چیخارتدی.

لوط و اونون قیزلاری

۳۰ لوط ائکی قیزی ائنن بئرلئکده صوعر شهرئندن چیخیب، داغدا یاشادی،
 چونکی صوعرده یاشاماقدان قورخوردی. پس لوط ائکی قیزی ائنن، بئر ماغارادا
 یاشادی. ۳۱ اونون بؤیوک قیزی کئچئک قیزینا ددی: «آتامیز قوجادیر و یر
 اوستونده بئر کئشی یوخدور کی، ائنسان رسمئنه گۆره بئر ائنن یاخینلیق
 اله سن. ۳۲ گل آتامیزا شراب ائچئردک و اونونن یاتاق کی، اؤز آتامیزدان نسلئمئز
 اولسون.» ۳۳ پس اولار او گجه آتالارینا شراب ائچئئردئلر. بؤیوک قیز ائچهری
 گئرب، آتاسی ائنن یاتدی. لوط اونون نه واخت یاتیب-دوردوغونی بئلهمه دی.
 ۳۴ او گونون صاباحی بؤیوک قیز کئچئک قیزا ددی: «باخ، دوئن گجه من آتام
 ائنن یاتدیم. گل بو گجه ده اونا شراب ائچئردک و سن ده ائچهری گئرب
 اونونن یات کی، اؤز آتامیزدان نسلئمئز اولسون.» ۳۵ پس اولار او گجه ده
 آتالارینا شراب ائچئئردئلر. کئچئک قیز قالخیب اونونن یاتدی، لوط اونون نه
 واخت یاتیب-دوردوغونی بئلهمه دی. ۳۶ بوجور دا لوطون ائکی قیزی آتالاریندان
 بویلی اولدولار. ۳۷ بؤیوک قیز بئر اوغول دوغدی و اونون آدینی موآب قویدی.
 او، ائندئکی موآبیلارین جئدئئر. ۳۸ کئچئک قیز دا بئر اوغول دوغدی و اونون
 آدینی بن-عمی قویدی. او، ائندئکی عمونلولارین جئدئئر.

۲۰

ائبراهئم و آبتملک

۱ ائبراهئم ممره دن نئگب تورپاغینا کؤچدی و قیدش ائنن شور آراسیندا ساکن
 اولدی. سورا بئر مودت گرادا قالدی. ۲ ائبراهئم آروادی سارا حاقیندا ددی:
 «بو منئم باجیمدیر.» گرار پادشاهی آبتملک آدام گؤندرئب سارانن آپاردی. ۳ آما
 گجه یوخودا تاری آبتملکه گؤرونوب ددی: «باخ، آپاردیغین آروادا گۆره، سن
 اؤله جکسن، چونکی او، اولی بئر آرواددیر.» ۴ آبتملک آروادا یاخین
 اولمامیشدی. او ددی: «یارب، مگر سن گوناھسیز خالقی اؤلدوره جکسن؟

۵ مگر او آدام منہ دمہدی کی ”بو منئم باجمیدیر“؟ آرواد اؤزی ده ددی کی ”او منئم قارداشیمیدیر.“ من بونی تقصئرسئز اورک و آلر ائنن الہدئم. ۱ تاری یوخودا اونا ددی: «من ده بئلئرم کی، سن بونی تقصئرسئز اورک ائنن الہدئن. من ده سنی قویمادیم کی، منئم ضئدئمہ گوناہ الئیہسن؛ بونا گۆره ده قویمادیم کی، اونا یاخین اولاسان. ۷ ائندی آروادی آرئنہ قایتار، چونکی او، بئر پیغمبردئر. سنئن اوچون دوعا إلهر، سالامات قالارسان. آما اگر آروادی قایتارمایاسان، بئل کی، ہم سن، ہم ده سنئن اولان هرکس قطعن اؤلهجک.»

۸ اَبْنَمَلِک سحر تزدن قالخب، بوتون نؤکرلرئنی چاغیردی و بو سؤزلری اولارین حوضوروندا ددی. آداملار چوخ قورخدولار. ۹ اَبْنَمَلِک ائبراهئمی چاغیریب اونا ددی: «بئزه نه الہدئن؟ سنہ نه گوناہ الہدئم کی، اؤزومون و پادشاهلیغیمین اوستونہ بلہ بئر بؤیوک گوناہی گتئردئن؟ منہ الہدئئن بو ائش گرک اولمایایدی.» ۱۰ اَبْنَمَلِک گئنہ ائبراهئمہ ددی: «بو ائشی گۆرئنده نه دوشونوردون؟» ۱۱ ائبراهئم ددی: «دوشونوردوم کی، بوردا تاری قورخوسی یوخدور و آروادیمہ گۆره منی اؤلدورهجکلر. ۱۲ او، دوغرودان دا، منئم باجمیدیر: آتامیز بئردئر، آما آنامیز آیریدیر. او، منئم آروادیم اولدی. ۱۳ تاری منی آتا اوئمندن قوربتہ آپاردیغی واخت، آروادیمہ ددئم: منہ محبتئنی بوجور گؤرسدهجکسن؛ گدهجهئئمئز هر یرده منئم حاقیمدا ده: بو منئم قارداشیمیدیر.» ۱۴ او واخت اَبْنَمَلِک سوری، مال-حیوان، نؤکرلر و کنئزلر گؤتوروب ائبراهئمہ وردی. آروادی سارانی دا اونا قایتاردی. ۱۵ اَبْنَمَلِک ددی: «باخ، منئم اؤلگم سنئن قاباغیندادیر: ائسته دئئئن یرده یاشایا بئلرسن.» ۱۶ سورا سارایا ددی: «باخ، قارداشینا منن پارچا گوموش وردئم. بو گوموش سنئن یانینداکی لارا گوناہسیزلیغینی گؤرسهدن بئر علامت اولسون و هرکس سنئن گوناہسیز اولدوغونی بئلہجک.» ۱۷ ائبراهئم تاریا دوعا إلهدی، تاری دا اَبْنَمَلِک، اونون آروادینا و کنئزلرئنه شفا وردی، إله کی، اولارین اوشاقلاری اولدی. ۱۸ چونکی رب ائبراهئمئن آروادی سارادان اؤتری، اَبْنَمَلِکئن اوئنده اولان بوتون آروادلارین رحئمئنی باغلامیشدی.

ائسحاقین دوغولماسی

۱ رب ددئی کئمی سارایا نظر الہدی و رب وعده وردئی سؤزی سارا حاقیندا

يرئنه يتئردى. ^۲ سارا بويلى اولدى و ائبراهئمئن قوجاليق واختيندا، اله او زامان كى تارى اونا دمئشدى بئر اوغول دوغدى. ^۳ ائبراهئم سارادان دوغولان اوغولونون آدينى ائسحاق يعنى گولور قويدى. ^۴ تارينين ائبراهئمه امر اله دئىي كئمى او، اوغلى ائسحاق سگئزئنجى گونونده ختنه اله دى. ^۵ ائبراهئمئن يوز ياشى وار ائدى كى اوغلى ائسحاق اونا دوغولدى. ^۶ سارا ددى: «تارى منئم اوزومى گولدوروب. بونى اشئدن هر كس من ائتن بئرئكده گوله جك.» ^۷ و سارا ددى: «كئم ائبراهئمه دئيه بئرلردى كى، سارا اوشاق آمئزدره جك؟! آما اونون قوجاليق واختيندا من اونا بئر اوغول دوغوموشام.»

هاجر و ائسماعتلئن اودن قووولماسى

^۸ اوشاق بؤيويوب سوددن كسئلدى. ائسحاقين سوددن كسئلديى گون، ائبراهئم بؤيوك بئر قوناقليق وردى. ^۹ سارا گؤردى كى، منصئرلى هاجرئن ائبراهئمه دوغدى اوغلى اونا گولور. ^{۱۰} سارا ائبراهئمه ددى: «بو كئزى و اونون اوغولونى قوو. بو كئزئن اوغلى منئم اوغولوم ائسحاق ائنان بئرئكده وارئث اولماياجاق.» ^{۱۱} ائبراهئم بو اوغولوندا اؤترى چوخ ناراحات اولدى. ^{۱۲} تارى ائبراهئمه ددى: «اوشاقدان و كئزئدن اؤترى ناراحات اولما. سارانين سنه ددئى بوتون سؤزلره قولاق آس، چونكى سنئن نسلئئن وارئثى ائسحاق اولاجاق. ^{۱۳} آما كئزئن اوغولوندا دا بئر مئلت توره ده جه يم، چونكى او دا سنئن نسلئندئدر.» ^{۱۴} ائبراهئم سحر تزدن قالخدى، چؤرك و بئر تولوق سو گؤتوروب هاجرئن چئينئنه قويدى. اوشاغى دا اونا وئب، اونى يولا سالدى. هاجر گدئب بئرئشبا چؤلونده آوارا گئردى. ^{۱۵} تولوقدا سو قورتاراندا سورا، هاجر، اوغولونى بئر بوتانين آلتينا قويدى. ^{۱۶} سورا اوردان بئر اوخ آتيمي قدر اوزاقلاشيب، اونون قاباغيندا اوتوردى. چونكى اؤز اؤزونه ددى: «اوغولومون اؤلومونى گؤرمه يم» و اوشاغين قاباغيندا اوتوروب، هؤنكور-هؤنكور آغلادى. ^{۱۷} تارى اوغلانين سسئنى اشئدى. تارينين مله يي گؤيدن هاجرئ چاغيريب ددى: «سنه نه اولوب، هاجر؟ قورخما، چونكى اوغلانين اوتوردوغى يردن تارى اونون سسئنى اشئدئب. ^{۱۸} قالخ، اوشاغى گؤتور، اونون لئندن توت. چونكى من اوندان بؤيوك بئر مئلت توره ده جه يم.» ^{۱۹} تارى هاجرئن گؤزلرئنى آچدى و او، بئر سو قويوسى گؤردى. گتدى و تولوغى سو ائتن دولدوروب، اوشاغا ائچدئردى.

۲۰ تارى بو اوغلان ائنان ائدى. او بۇيويوب، چۆلده ياشاماغا باشلادى و ماھىر بئر اوخ آتان اولدى. ۲۱ او، پاران چۆلوندە ساكئن اولدى. آناسى اونا مئصئردن بئر آرواد آلدى.

ائبراهئمنن آبتئملىك ائتن عھدى

۲۲ او زامان آبتئملىك و اونون قوشونون فرماندهى فئكول ئبراهئمه دئئلر: «سن نه التئيه سن، تارى سن ائتن دئر. ۲۳ ائندى بوردا تارينين حاقئنا منه آند ائچ كى، نه منه، نه اوغلوما، نه ده نوهمه خيانت اله مئئيه جكسن: من سنه محبت اله دئئئم كئمى، سن ده منه و ساكئن اولدوغون تورپاغا محبت اله.» ۲۴ ئبراهئم ددى: «من آند ائچئرم.»

۲۵ آما ئبراهئم آبتئملىكه، اونون نؤكرلرئتن قصب اله دئئى سو قويوسوندان اؤترى شئكايت اله دى. ۲۶ آبتئملىك ددى: «بئلمئرم، بو ائشى كئم اله يئب. نه سن منه بئر شى دئئبس، نه ده بو واختا كئمى اوندان خبرئم وار.» ۲۷ ئبراهئم سورى و مال-حيوان آليب ائتملىكه وردى. بوجور ائكئسى بئر عھد باغلا ديلار. ۲۸ ئبراهئم سوروسوندىن يئدى دئشى قوزونى آيىردى. ۲۹ آبتئملىك ئبراهئمه ددى: «آيىردىغين بو يئدى دئشى قوزى نه اوچوندور؟» ۳۰ ئبراهئم ددى: «بو يئدى دئشى قوزونى منئم ائتمدن آلمالى سان كى، بو قويونى قازدىغىما شهادت اولسون.» ۳۱ بونا گؤره ده او بورانى بئر شئبا چاغيردى، چونكى اولارين ائكئسى ده اوردا آند ائچدئلر. ۳۲ بوجور بئر شئبادا عھد باغلا ديلار. سورا آبتئملىك و اونون قوشونون فرماندهى فئكول قالخيب، فئئلسطلى لرئن اؤلكه سئنه قاييت ديلار. ۳۳ ئبراهئم بئر شئبادا بئر گز آغاجى اكدى و اوردا ربئن آدينى، ابدى اولان تارينين آدينى چاغيردى. ۳۴ ئبراهئم فئئلسطلى لرئن اؤلكه سئنده اوزون بئر مودت قالدى.

۲۲

ائسحاقى قوربانلىق اله مك

۱ بو شيلردن سورا تارى ئبراهئمى ائمتاحانا چكئب اونا ددى: «اى ئبراهئم!»
 ۲ ئبراهئم ددى: «بويور بوردايام!» ۳ تارى ددى: «سودئئئن اوغلونى، بئرى-بئر دانه اوغلون ائسحاقى گؤتور و مورثيا اؤلكه سئنه گت. اوردا سنه دئيه جه يئم بئر داغدا، اوغلونى منئم اوچون يانديرما قوربانى تقدئم اله.»

۳ ابراہم دہ سحر تزدن قالخدی و ایششہیئنی پالانلادی. اؤزی ائن ائی نؤکرئی و اوغلی ائسحاق گؤتوردی. او، یاندریما قوربانی اوچون اودون قیردی و قالخیب تارینین ددی یره طرف، یولا دوشدی. ۴ ابراہم اوچونجی گون باخیب اوزاقدان او پیری گوردی. ۵ او زامان ابراہم، نؤکرلئنه ددی: «سز ایشک ائن بوردا قالین، من ائن اوغول اورایا گدہجہیئک و پرستئش الہیئب، سزئن یانیزا قاییدا جاقیق.» ۶ ابراہم یاندریما قوربانی اوچون اودون گؤتوروب اوغلی ائسحاقین کورہیئنه قویدی، اودی و بیچاغی دا اؤزی گؤتوردی. پس اولار بئرلئکدہ گتئلر. ۷ ائسحاق آتاسی ابراہم ددی: «آتام!» ابراہم جاواب وردی: «بوردا یام، اوغلوم.» ائسحاق ددی: «باخ، اود و اودون وار، آما یاندریما قوربانی اوچون قوزی ہاردادیر؟» ۸ ابراہم ددی: «اوغلوم، یاندریما قوربانی اوچون قوزونی تاری اؤزی حاضرلایاجاق.» بس اولار بئرلئکدہ گتئلر. ۹ او زامان کی تارینین ابراہم ددی یره یتئشدئلر، ابراہم اوردا بئر قوربانگاہ دورلئب اودونلاری دوزدی و اوغلی ائسحاق باغلابی قوربانگاہ، اودونلارین اوستونہ قویدی. ۱۰ اونا ابراہم ائنی اوزادیب اوغلونون باشینی گسمک اوچون بیچاغی گؤتوردی. ۱۱ آما ربئن ملہ پی گویدن اونی چاغیردی: «ابراہم، ابراہم!» او ددی: «بویور بوردا یام!» ۱۲ ملک ددی: «اوغولا آل اوزاتما و اونا بئر شی الہمہ. ائندی بئلرم کی سن تاریدان قورخورسان؛ چونکی اوغلونی، بئری-بئردانہ اوغلونی مندن قییمادین.» ۱۳ ابراہم باخدی و دالیسیندا بئر قوچ گوردی کی، بویوزلاری کئچک بئر آغاجین خوللارینا ائلئشمئشدی. ابراہم گدئب قوچی توتدی و اوغلونون عوضنہ اونی یاندریما قوربانی تقدئم الہدی. ۱۴ پس ابراہم او پرن آدینی رب حاضرلایاجاق قویدی؛ بونا گورہ دہ بوگونہ قدر بلہ دیئلر: «ربئن داغیندا حاضرلانا جاق.» ۱۵ ربئن ملہ پی ائکنجی دفہ گویدن ابراہمی چاغیریب ۱۶ ددی: «رب دیئر: "اؤز ذاتیما آند ائچمئشم کی، سن بو ائشی الہدیئنه گورہ و اوغلونی، بئری-بئردانہ اوغلونی قییمادیغینا گورہ ۱۷ یقئن بئل کی سنہ برکت ورہجہیم، یقئن بئل کی نسلنی گویدہ کی اولدوزلار و دهنز ساحئلئندہ کی قوملار قدر، آرتیریب چوخالدا جاقام. سنئن نسلن اؤز دوشمنلرئئن شہرلئنه صاحب اولاجاقلار. ۱۸ دونیانین بوتون مئلتری سنئن نسلئنن واسطہ سی ائن برکت آلاجاقلار، چونکی سن منئم سسئمہ قولاق آسیبسان."» ۱۹ سورا ابراہم اؤز نؤکرلرئئن یانینا قاییتدی و اولار قالخیب، بئر شئبا شہرئنه گتئلر. ابراہم

ناخورون نسلى

۲۰ بئر مودّت سورا ائبراهئممه خبر ورئب ددئلر: «باخ، مثلكا قارداشين ناخورا اوشاقلار دوغدى: ۲۱ اولكى اوغلى اوس، اونون قارداشى بوز، آرامين آتاسى اولان قموال، ۲۲ كسد، خزو، پئلداش، يئدلاف و بتوعِل.» ۲۳ بتوعِلدن ربئقا اولدى. بوسكئز اوولادى، مثلكا، ائبراهئمن قارداشى ناخورا دوغدى. ۲۴ اونون رعوما آدى اولان جارئييهسى ده تَبَخى، قَحَمى، تَخَشى و مَعَكَنى دوغدى.

۲۳

سارانين اولومى

۱ سارا يوز ائيرمى يدى ائل ياشادى؛ او بو قدر عؤمور الهدى. ۲ سارا گئعان تورپاغيندا اولان قَرَبَت آرَبَعده، يعنى خبروندا اولدى. ائبراهئم گئدى كى سارا اوچون ياس توتوب آغلاسين. ۳ ائبراهئم ميئتن يانيندان قالخيب خئتلى لره ددى: ۴ «من سئزن آرزدا قرئب و قوناغام. يانيزدا قَبْر دوزلتمك اوچون منه ير ساتين كى، اوز ميئتمى گؤتوروب اوردا باسدريم.» ۵ خئتلى لره ائبراهئممه جاواب وردئلر: ۶ «اى آغام، بئزه قولاق آس: سن آراميزدا گوجللى بئر سَرورسن. اوز ميئتمى قَبْرلرئمئزن لاپ ياخشيسيندا باسدير؛ ميئتى باسديرماق اوچون بئزدن هچ كس قَبْرئنى سندن قويماز.» ۷ ائبراهئم قالخيب او اولكه نئن خالقينا كى، خئتلى لره ائدئلر، تعظئم الهدى. ۸ سورا اولار ائنان دانيشيب ددى: «اگر سئز منئم ميئتمى باسديرماغا راضيسيز، منه قولاق آسين: منئم اوچون زوخر اوغلى عفروندا خاهئش الهئنى كى، ۹ زمئسنئن آخيريندا مالئك اولدوغى ماكىلا ماغاراسينى منه ساتسين، سئزن حوزوروزدا اونى منه بوتون ديري ائن قَبْر دوزلتمك اوچون ساتسين.» ۱۰ عفرون خئتلى لرئن آراسيندا اوتورموشدى. خئتلى عفرون بوتون خئتلى لرئن حوزوروندا كى، شهر دروازاسينين يانينا ييغيلميشديلار، ائبراهئممه بله جاواب وردى: ۱۱ «يوخ، آغام، منه قولاق آس: من زمئنى و اوردا اولان ماغارانى سنه ورئرم، اوز خالقيمين آداملارى حوزوروندا اونى سنه ورئرم؛ گت ميئتمى باسدير.» ۱۲ ائبراهئم گئنه او اولكه نئن خالقينا تعظئم الهدى. ۱۳ سورا او اولكه نئن خالقينين يانيندا عفرونا بله ددى: «خاهئش الهئرم، منه قولاق آس: زمئتن ديريئنى ورئرم، اونى مندن

قبول الہ، قوی من ده اؤز میئتئی اوردا باسدیریم.»^{۱۴} عفرون ائبراهئمہ جاواب وردی: ^{۱۵} «ای آغام، منہ قولاق آس: تورپاغین قئیمتی دؤرد یوز شیکل گوموشدور؛ من ائن سنن آراندبا نہ دئر؟ گتئر، میئتئی باسدیر.»^{۱۶} ائبراهئم عفرونون سؤزونی قبول الہ یئب، ختلی لرئن یانیندا عفرونون ددئی کئی تاجر لرئن ترہزی داشلارینا موطابق دؤرد یوز شیکل گوموش چکدی.

^{۱۷} بوجور ممرہنن موقابلئندہ اولان ماکپلا کی، عفرونون زمئی ائدی و اوردا کی ماغارا، زمئدہ و اونون آراضئسنندہ اولان بوتون آغاجلار^{۱۸} ختلی لرئن حضور وندا، شہر دروازاسیندا ییغیلانلارین قاباغیندا ائبراهئمئن مولکی اولدی.

^{۱۹} بوندان سورا ائبراهئم، آروادی سارانی ماکپلا زمئسنن ماغاراسیندا کی، گنعان تورپاغیندا اولان ممرہنن (یعنی خبرونون) موقابلئندہ دئر، باسدیردی.

^{۲۰} بوجور ختلی لر زمئی و اوردا اولان ماغارانی ائبراهئمہ مولک وردئر کی، اوردا قبت دوزلتسن.

۲۴

ائسحاق و ربئقا

^۱ ائبراهئم قوجالیب یاشلی اولموشدی. رب ہر شیدہ اونا برکت ورمئشدی.

^۲ بئر گون ائبراهئم اونندہ کی لاپ یاشلی قولونا کی، بوتون ائشلی ائدارہ الہ یئردی، ددی: «الئی بودومون آلتینا قوی. ^۳ ائستہ یئر گویون و یئن تاریسی ربئن آدینا منہ آند ائچہ سن کی، اوغلو ما آرالاریندا یاشادیغیم گنعانلی لارین قیزلاریندان آرواد آلمایا جاقسان، ^۴ آما منئم اؤلکہ مہ، قوحوملاریمین یانینا گدئب، اوغلو مائسحاق اوچون اولاردان آرواد آلاجاقسان.»^۵ نؤکر اونا ددی: «بلکہ قیز راضی اولمادی کی، من ائن بئر لئکدہ بو اؤلکہ یہ گلسن؟ آیا او واخت اوغلوئی سنن چیخدیغین اؤلکہ یہ آپاریم؟»^۶ ائبراهئم اونا ددی: «باخ، اولمایا کی اوغلوئی اورایا آپاراسان.»^۷ گویلرئن تاریسی رب کی، منی آتامین اونندہ و دوغولدوغوم یردن چیخارتدی و من ائن دانیشیب آند ائچدی کی ”بو تورپاغی سنن نسلئنہ ورہ جہیم“، اؤز ملہ یئنی سنن قاباغیندا گؤندرہ جک و سن اوردان اوغلو ما آرواد آلیب گتئرہ جکسن.^۸ اگر او آرواد ائستہ سہ کی، سن ائن گلسن، سن بو آنددان آزاد اولورسان. آما منئم اوغلوئی اورایا آپارما.»^۹ نؤکر الئی آغاسی ائبراهئمئن بودی آلتینا قویوب بو ائشہ گورہ اونا آند ائچدی.

^{۱۰} نؤکر آغاسینن دوه لرئندن اون دوه گوتوروب آغاسینن لاپ یاخشی

هدیئەلری ائەن گتدی و آرام نەخەرایئەمە، ناخوڕون شەرئە گلدی. ^{۱۱} آخشام چاغی او واخت کی آروادلار سو چکەمک اوچون اشئیه گلئردئەر، نۆکر دوەلری شەرئەن اشئیندە اولان قویونون یانیندا یاتیرتدی. ^{۱۲} سورا دوعا إلهدی: «یارب، آغام ائبراهئمئەن تارسی، یالواریرام، بو گون ائشئمی راست گتەر و آغام ائبراهئمە محبەت گۆرسد. ^{۱۳} باخ، من بو بولاغین یانیندا دورورام؛ شهر ساکنلرئەن قیزلاری سو چکەمک اوچون بورایا گلئەر. ^{۱۴} قوی إله اولسون کی، او قیزا کی، دیتەر "خاهئش الەیتەر، سەنگئی اندئر، سو ائچئم"، و او دا دئیە کی، "ائچ، و دوەلرئە دە ورەرم"، قوی او قیز قولون ائسحاق اوچون تعین الەدئین آرواد اولسون؛ بوندان بئلهرم کی، آغام محبەت الەیتەرسن.»

^{۱۵} او، سۆزونی بئتەرەمەئشدی کی، بتوعلئەن قیزی رئبقا کی، ائبراهئمئەن قارداشی ناخوڕون آروادی مئلاکدان دوغولموشدی، چئیندە سەنگ اورایا گلدی. ^{۱۶} قیز چوخ گۆزل و باکەرە ائدی. هچ کس اونون یاخینلیق الەمەئشدی. او، بولاغا إندی و سەنگئی دولدوروب یوخاری قالخدی. ^{۱۷} نۆکر اونون پئشوازینا قاچیب ددی: «خاهئش الەیتەر، سەنگئەن بئر آز سوور، ائچئم.» ^{۱۸} قیز ددی: «آغام، بویور ائچ.» قیز تەز سەنگئی آلی اوستونە إندئردی و اونا سو وردی. ^{۱۹} اونا سو ورنەن سورا ددی: «دوہلرئەن اوچون دە سو چکەرەم کی، ائچئب دويسونلار.» ^{۲۰} قیز تەز سەنگئی تەکنەیه بوشالتدی، سو چکەمک اوچون قویونون یانینا قاچدی و نۆکرئەن بوتون دوەلری اوچون سو چکدی. ^{۲۱} بو آرادا او آدام ساکنت دوروب دئقت ائەن قیزا باخیردی کی، بئلسئەن آیا رب اونون یولونی راست گتئرئەب یا یوخ.

^{۲۲} دوہلر سو ائچئب قورتاراندا او آدام بئر قیزیل بورون حالقاسی کی، چکئە دە بئر بکا اولوردی، قیزین قوللاری اوچون دە ائکی قولباق کی، چکئە اون شیکل اولوردی، گۆتوروب ددی: ^{۲۳} «لوظفەن مەنە دە گۆروم، سەن کئمئەن قیزی سان؟ آیا آتائین إوئندە گجەنی قالماق اوچون بئزە پەر تاپیلار؟» ^{۲۴} قیز اونا ددی: «مەن مئلاکەن ناخوڕا دوغدوغی بتوعلئەن قیزی یام.» ^{۲۵} گئەن ددی: «بئزە سامان دا، یم دە چوخدور و قالماق اوچون پەر دە وار.» ^{۲۶} او آدام آیلئەب رئی پەرستئش إلهدی. ^{۲۷} سورا ددی: «آغام ائبراهئمئەن تارسی رب موبارک اولسون کی، محبەت و وفاسینی آغامدان قییمادی: رب مەنی آغامین قارداشلارینین إوئنە گتئردی.» ^{۲۸} قیز قاچیب، آناسینین طایفاسیندا بو بارەدە دانیشدی. ^{۲۹} رئیقانین بئر قارداشی وار ائدی، آدی لابان ائدی. لابان چیخیب او آدامین یانینا، بولاغین

باشینا قاچدی. ۳۰ او، باجیسینین بورون حالقاسینی و قوللارینداکی قولباغی گۆرنده و باجیسی رېبقانین «بو آدم من ائین بله دانیشدی» سۆزلرئی ایشندنه او آدمین یانینا گلدی. او، بولاق باشیندا دوهلرئن یانیندا دایانمیشدی. ۳۱ لابان ددی: «ای رېبن برکت وردئی آدم، ائچهری گئر. نه اوچون ائشکده دورورسان؟ من سنه اوی و دوهلر اوچون ده یر حاضیرلامیشام.» ۳۲ او آدم اوه گئردی. لابان دوهلرئن یوکونی بوشالتدی، اولارا سامان و یم وردی، و سو گتئردی کی، او و اونونان بئرلئکده اولانلار آياقلارینی یوسونلار. ۳۳ اولارین قاباغینا یمک گتئرلیدی، آما بو آدم ددی: «مقصدئمی دانیشمایینجا یمیهجه یم.» لابان ددی: «دانیش.»

۳۴ او ددی: «من ائبراهئمن نؤکرتیم. ۳۵ رب آغاما چوخلی برکت ورئب، اِله کی، وارلی بئر آدم اولوب. اونا سورولر و زمه لر، قیزیل و گوموش، نؤکرلر و کنزئر، دوهلر و اششکر ورئب. ۳۶ آغامین آروادی سارا قوجا اولاندا آغاما بئر اوغول دوغدی. آغام هر نه یی کی وار ائدی بو اوغولا وردی. ۳۷ سورا دا منی آند ائچدئرئب ددی: ”اؤلکه لرئنده یاشادیغیم گنغانلی لارین قیزلاریندان اوغلوما آرواد آلمایاجاقسان، ۳۸ آما آتامین طایفاسینا، قوحوملاریمین یانینا گدئب، اوردان اوغلوما بئر آرواد آلاجاقسان.“ ۳۹ من آغاما ددئم: ”بلکه او آرواد من ائین گلمه دی.“ ۴۰ او منه ددی: ”یولونی گتدئئم رب سن ائین اؤز مله یئنی گؤنדרه جک، او دا سنه یول آچاق و قوحوملاریمین آراسیندان، آتامین طایفاسیندان اوغلوما بئر آرواد آلاجاقسان. ۴۱ طایفامین یانینا گتدئین زامان، منه ائچدئین آنددان آزاد اولاجاقسان. اگر او قیزی سنه ورمه سه لر، ائچدئین آنددان آزاد اولاجاقسان.“

۴۲ من ده بوگون بولاغین یانینا گئب ددئم: ”ای آغام ائبراهئمن تارسی رب، یالواریرام، گتدئیم یولی آج. ۴۳ باخ، ائندی من بولاغین یانیندا دورورام؛ او قیز کی، سو چکمه یه گئر و من اونا دئیم: خاهئش اله یئر، منه سهنگگندن بئر آز سو ور ائچئم، ۴۴ او دا منه دئی: ائچ، دوهلرئن اوچون ده سو چکرم، قوی او قیز آغامین اوغلی اوچون رېبن تعین اله دئی آرواد اولسون.“ ۴۵ من اوره یئمده دوعا اله مپی قورتارامیشدیم کی، رېبقا سهنگی چئینئنده گلدی و بولاغا ائب سو چکدی. اونا ددئم: ”خاهئش اله یئر، منه سو ور.“ ۴۶ او تز سهنگگنی چئینئندن ائدئرئب ددی: ”سن ائچ، گدئم دوهلرئنه ده سو ورئم.“ من ائچدئم، او دا دوهلره سو وردی. ۴۷ اوندان سوروشدوم: ”سن کئمن قیزی سان؟“ او ددی:

”مئلكائين ناخورا دوغدوغى بټوعلئ قىزى يام.“ من ده اونون بورنونا حالقا، قوللارينا دا قولباق تاخديم. ^{٤٨} سورا ايئلب رېې پرستئش اله دئتم. ربه، آغام ائبراهئمن تاريسينا شوكور اله دئتم كى، آغامين قارداشى نوه سئنى اوغلونا آلماق اوچون منه دوغرى يولى گورستدى. ^{٤٩} اگر منئم آغاما محبت و صداقت ائتن رفتار الله جكسئز، ائندى منه دئتن. اگر اله مئيه جكسئز ده، منه دئتن. اله كى، من ده نه يولا گده يئمى بئلم.

^{٥٠} لابان و بټوعل اونا بله جاواب وردئلر: «بو ائش ريدن اولدى؛ سنه نه ياخشى، نه ده پئس سؤز دئيه بئلمه رم. ^{٥١} باخ، رئبقا حوضوروندا دير: اوني گؤتور گت و قوى او، ربتن ددئى كئمى آغانين اوغلونا آرواد اولسون.» ^{٥٢} ائبراهئمن نؤكرى اولارين سؤزلرئنى ائشئندنه يره دوشدى رېې پرستئش اله ددى. ^{٥٣} نؤكر قيزيل-گوموش شيلر و پالتارلار چيخارديب رئبقايا وردى. اونون قارداشينا و آناسينا دا قئيمتلى شيلر وردى. ^{٥٤} اؤزى و اونونان بئرئلكده اولان آدمالار يئيب-ائچدئلر و گجه نى سحر اله دئلر. سحر اولار قالخاندا نؤكر ددى: «منى آغامين يانينا گؤندرئن.» ^{٥٥} قيزين قارداشى ائتن آناسى دئلر: «قوى هچ اولماسا قيز اون گون قالسين، اوندان سورا گدر.» ^{٥٦} نؤكر اولارا ددى: «ائندى كى، رب منه يول آچدى، مى يوباتميين، بوراخين آغامين يانينا گدئم.» ^{٥٧} اولار دئلر: «قوى قىزى چاغيريب اؤز دئلئندن ائشئدك.» ^{٥٨} رئبقانى چاغيريب اوندان سوروشدولار: «ايا بو آدم ائتان گدئرسن؟» او دا «گدئرم» ددى. ^{٥٩} اولار باجيلارى رئبقانى، اونون دايه سئنى، ائبراهئمن نؤكرئنى و اونونان اولان آدمالارى يولا سالديلار. ^{٦٠} رئبقايا بركت و رتب دئلر:

«اي باجيميز، مئئلرجه، اون مئئلرجه اوولادا آنا اولاسان!

قوى نسلئن دوشمنلرئن يوردونا صاحئب اولسون!»

^{٦١} رئبقا و قوللوقچولارى قالخيب دوهلره مئندئلر و او آدم ائتان بئرئلكده

گدئلر. بوجور دا، نؤكر رئبقانى گؤتوروب گئدى.

^{٦٢} بو واخت ائسحاق بئرئلخايى روئيدن گلمئشدى، چونكى او، نئگب تورپاغيندا

ياشايردى. ^{٦٣} آخشام دوشئنده ائسحاق گزمك اوچون چؤللوپه گئدى. باشيني

قالخيزيب باخاندا گوردى كى، دوهلر گلئرلر. ^{٦٤} رئبقا دا باشيني قالخيزيب

ائسحاقى گورئنده دوهدن آشاغى ائدى. ^{٦٥} او، نؤكردن سوروشدى: «بو آدم

كئمدئر كى، بئرئم پئشوايميز اوچون چؤللوپه گلئر؟» نؤكر ددى: «آغامدير.»

رئبقا روبندئنى اوزونه چكئب اؤرتدى. ^{٦٦} نؤكر اولان بوتون ائشلر باره ده

ائسحاقا دانیشدی. ^{٦٧} ائسحاق رثبقانی آناسی سارانین یاشادیغی چادیرا آپاردی و رثبقانی آرواد آلدی و ائسحاق اوئی سودی. بوجور ائسحاق آناسینین اؤلوموندن سورا تسلی تاپدی.

٢٥

ائبراهئمئن اولومی

^١ ائبراهئم آیری بئر آرواد آلدی. اونون آدی قِطورا ائدی. ^٢ قِطورا اونا بولاری دوغدی: زُئمران، یوقشان، میدان، مئدیان، یئشباق و شوآخ. ^٣ یوقشانندان شِبا و ددان اولدی. ددانین نسللری: آشورلولار، لیتوشلولار، لِعوملولار ائدئلر. ^٤ مئدیانین اوغوللاری: إفاه، إفر، هه نوک، اَبَداع و اِداعا ائدئلر. بولارین هامیسی قِطورانین اؤلادلاری ائدئلر. ^٥ ائبراهئم بوتون وار-یوخونی ائسحاقا وردی. ^٦ جارئیهرئئنن اوغوللارینا دا هدئیهر وردی. صاغلیغیندا اولاری اوغلی ائسحاقین یانیندان، شرق توریاغینا ساری گؤندردی. ^٧ ائبراهئم یوز یتمئش بش ائل عؤمور الهدی. ^٨ ائبراهئم آخیر نفسئنی چکدی و اوزون عؤمور سوروب حیاتدان دویموش حالدا، عؤمرونی باشا چاندیردی و اؤز خالقینا قوشولدی. ^٩ ائبراهئمئن اوغوللاری ائسحاق و اسماعئل اوئی ماکپلا ماغاراسیندا باسدیردیلار. ماکپلا ماغاراسی عِفرونون زَمئسننده مَمره منطقه سنئئن شرق طرفئنده ائدی. عِفرون ختئلی زوخرئن اوغلی ائدی. ^{١٠} او زمئنی، ائبراهئم ختئلی لردن آلمیشدی. ائبراهئم آروادی سارا ائنن اوردا باسدیریلدی. ^{١١} تاری ائبراهئمئن اؤلوموندن سورا اوغلی ائسحاقا برکت وردی. ائسحاق لُخایی روی قویوسونا یاخین یاشاییردی.

ائسماعئلئن نسلی

^{١٢} بودور ائبراهئم اوغلی ائسماعئلئن نسل تارخچه سی کی، سارانین کنئزی مئصئرلی هاجر اوئی ائبراهئمه دوغدی: ^{١٣} دوغولما سیراسینا گؤره ائسماعئلئن اوغوللارینین آدلاری بله دئر: ائسماعئلئن اولکی اوغلی نِوایوت، قِدار، اَدِیعل، مئبسام، ^{١٤} مئشما، دوما، ماسا، ^{١٥} خَدَد، تِما، یَطور، نافئش و قِدیما؛ ^{١٦} ائسماعئلئن اوغوللاری بولاردیر، گندلری و اوبالاری ائنن بئرلئکده اولارین آدلاری بله دئر. اولار اؤز قبئله لرئئنن اون ائکی یئی ائدئلر. ^{١٧} ائسماعئل یوز اوتوز یئدی ائل عؤمور الهدی. او، عؤمرونی باشا چاندیردی و اؤلوب آجدادلارینا

قوشولدى. ^{۱۸} ائسماعئلن نسللرى خَوئلادان شورا قدر اولان اراضئده ساكئن اولدولاركى، آشورا گئذنده مئصئرنن شرق سمتئنده دئر. ائسماعئل بوتون قارداشلارى ائزن دوشمنلئك ائچئنده ياشايردى.

يعقوب و عئسو

^{۱۹} ائبراهئمن اوغلى ائسحاقين نسل تارئخچه سى بله دئر: ائبراهئمدن ائسحاق اولدى. ^{۲۰} ائسحاق قيرخ ياشيندا ائدى كى رَّبْقَانِي آرواد آلدى. رَّبْقَا آراملى بتوعئلن قيزى و آراملى لابائين دا باجيسى ائدى. بتوعئل پَدَّان آرامين اهلى ائدى. ^{۲۱} ائسحاق آروادى رَّبْقَا اوچون رَّبَّه دوعا الهدى، چونكى او، سونسوز ائدى. رب ائسحاقين دوعاسينا جاواب وردى و اونون آروادى رَّبْقَا بويلى اولدى. ^{۲۲} رَّبْقَانِين قارنিনداكى اوشاقلار چيرپيشماغا باشلاديلار. او ددى: «نئيه بو ائش منئم باشيما گلدى؟» پس بو باره ده ربدن سوروشماغا گئدى. ^{۲۳} رب رَّبْقَايا ددى:

«سنن قارنিনدا ائكى مئلت وار،

سنن قارنিনدان ائكى آيرى خالق چيخاجاق.

بئرى او بئرسئندن گوجللى اولاجاق،

بؤيوك كئچئيه قوللوق ائيه جك.»

^{۲۴} رَّبْقَانِين دوعما واختى چاتاندا اونون قارنিনدا اِكْز اوغوللار وار ائدى. ^{۲۵} ائلك دوغولان اوشاغين دَرَسِي قيرمىزى ائدى و بوتون بدننى او قدر توكللى ائدى كى الهبئل توكللى بئر پالتار گيمئشدى. اونا گؤره اونون آدينى عئسو يعنى توكللى قويدولار. ^{۲۶} اوندان سورا قارداشى دوغولدى. او دوغولدوغى زامان، آلى ائزن قارداشى عئسونون دابانيندان تومتوشدى. بونا گؤره ده اونون آدى يعقوب يعنى دابان توتان قويدولدى. رَّبْقَا اولارى دوغولدى و اخت، ائسحاق آلتيميش ياشيندا ائدى.

^{۲۷} اوغوللار بؤيودولر. عئسو ماهئر اوچى و چؤل آدامى ائدى. حال بو كى

يعقوب چاديرلاردا ياشايان مولايئم بئر آدام ائدى. ^{۲۸} ائسحاق عئسويى

سوئردى، چونكى اونون شئكار اله دئيبى حيوانلاردان ييئردى. اَمَّا رَّبْقَا يعقوبى سوئردى.

عئسو ائلك اوغوللوق حاقينى ساتير

^{۲۹} بئر گون يعقوب شوربا پئشئردى. عئسو چؤلدن آج گلدى. ^{۳۰} عئسو

يعقوبا ددى: «بو قيرمیزی شوربادان بئر آز ور، بیئم، چونکی آجمیشام.» بونا گوره ده عئسویا اِدوم آدی ورئلدى. ^{۳۱} یعقوب ددی: «اؤل، اؤلکی اوغوللوق حاقینی منه سات.» ^{۳۲} عئسو ددی: «باخ، من اؤلوم حالیندایام، اؤلکی اوغوللوق حاقی نئیمه لازیمدیر؟» ^{۳۳} یعقوب ددی: «اؤل منه آند ائچ.» عئسو اونا آند ائچدی و اؤلکی اوغوللوق حاقینی یعقوبا ساتدی. ^{۳۴} یعقوب عئسویا چؤرک و مرچی شورباسی وردی. عئسو یئب ائچدی و سورا قالخیب گتدی. بوجور عئسو اؤلکی اوغوللوق حاقینا حقارت اِلهدی.

۲۶

ائسحاق و اَبئمَلِک

۱ ابراهئمن یاشادیغی گونلرده اولان آجلیقدان باشقا، اؤلکهده آیری بئر آجلیق اولدی. بونا گوره ائسحاق گِراراء، فنلئسطلی لرئن پادشاهی اَبئمَلِکَن یانینا گتدی. ^۲ رب اونا گورونوب ددی: «مئصئره گتمه؛ سنه دئیجه یئم اؤلکهده ساکن اول. ^۳ بو تورپاقدا قال. من سن ائن اولاجاغام و سنه برکت ورئب بوتون بو اؤلکه لری سنه و سنئن نسلئنه ورجه ییم؛ آتان ابراهئم ائچدئیئم آندی یرئنه یتئره جه ییم. ^۴ نسلئنی گوئیده کی اولدوزلار قدر چوخالدا جاغام و بوتون بو اؤلکه لری سنئن نسلئنه ورجه ییم. پیر اوزونون بوتون مئلتلری سنئن نسلئن واسئطه سی ائن برکت آلاجاقلار. ^۵ چونکی ابراهئم مندن انطاعت اله یئب فرمانلاریما، امر لرئمه، قایدالار و قانونلاریما عمل اِلهدی.»

۶ بوجور ائسحاق گِرادا قالدی. ^۷ اورانین ساکنلری ائسحاقین آروادی حاقیندا سوروشاندا، ائسحاق ددی: «او منئم باجیمدیر.» چونکی قورخوردی دستن: «او منئم آروادیمدیر.» و دوشونوردی کی، «رئبقادان اؤتری بو یرئن آداملاری منی اؤلدورلر، چونکی او گؤزلدئر.» ^۸ ائسحاق اوردا اوزون مودت قالدی. بئر گون فنلئسطلی لرئن پادشاهی اَبئمَلِک پنجرهدن باخیب گوردی کی، ائسحاق آروادی رئبقانی عزئله یئر. ^۹ اَبئمَلِک ائسحاقی چاغیریب ددی: «باخ، یقئن او سنئن آروادیندیر! بس نئیهدئن کی، ”او منئم باجیمدیر؟“ ائسحاق اونا ددی: «چونکی دوشوندوم اوندان اؤتری مومکوندور جانیمی آلدن ورئم.»

۱۰ اَبئمَلِک ددی: «بو نه ائشدئر باشیمیزا گتئردئن؟ خالقدان بئری چوخ راحت سنئن آروادین ائنان یاتا بئلردی و بوجور باشیمیزی خاٹایا سالا بئلردئن.»

۱۱ سورا اَبئمَلِک بوتون خالقا امر اله یئب ددی: «اونا و اونون آروادینا توخونان

هر کس قطعن اۆلدوروله جک.»

^{۱۲} ائسحاق او تورپاقدا توخوم آکدی و او ائل یوز قات محصول آلدی. بوجور رب اونا برکت وردی. ^{۱۳} ائسحاق بؤیوک آدام اولدی. گده-گده واری آرتدی إله کی، چوخ وارلی بئر آدام اولدی. ^{۱۴} اونون چوخلی سورولر، رَمه لر و خئدمتچئلری اولدوغونا گؤره، فئلسطلی لر اونا پاخیلیق اله یئردئلر. ^{۱۵} فئلسطلی لر آتاسی ائبراهئمئن گونلرئنده آتاسینین قوللارینین قازدیغی بوتون قویولاری قاپاییب، تورپاق ائنان دولدورموشدولار. ^{۱۶} ائبملیک ائسحاقا ددی: «یانیمیزدان گت، چونکی بئزدن چوخ گوجلی اولوبسان.»

^{۱۷} ائسحاق اوردان گدئب گِرار دره سئنده چادیر قوردی و اوردا ساکن اولدی. ^{۱۸} ائسحاق آتاسی ائبراهئمئن گونلرئنده قازلمیش سو قویولارینی گئنه قازدی، چونکی فئلسطلی لر ائبراهئمئن اولوموندن سورا اولاری قاپامیشدیلار. او، آتاسینین قویدوغی همن آدلاری اولارا قویدی. ^{۱۹} آما او زامان کی، ائسحاقین قوللاری دره ده تورپاغی قازاندا بئر ائچمه لی سو قویوسی تاپدیلار، ^{۲۰} گِرار چوبانلاری «سو بئژمدر» دئیب، ائسحاقین چوبانلاری ائئن بحث اله دئئر. بونا گؤره ده ائسحاق قویونون آدینی عِسق قویدی، چونکی اونون اوستونده بحث اله مئشدئلر. ^{۲۱} اولار آیری بئر قوی قازدیلار. اونون اوستونده ده داعوا اله دئئر. ائسحاق بو قویونون آدینی سئتنا قویدی. ^{۲۲} ائسحاق اوردان کؤچوب، آیری بئر قوی قازدی. آما اونون اوستونده بحث اله مه دئئر، بونا گؤره ده ائسحاق اونون آدینی رِخوبوت قویوب ددی: «ائندی رب بئزه گئئشلئک وردی و بئز بو تورپاقدا ثمره لی اولاجاغیق.»

^{۲۳} ائسحاق اوردان بئر شئبایا گتدی. ^{۲۴} او گجه رب اونا گؤرونوب ددی: «من آتان ائبراهئمئن تارسی یام. قورخما، چونکی من سن ائنتم. قولوم ائبراهئمئن خاطتری اوچون سنه برکت وره جه یم و نسلئتی چوخالدا جغام.» ^{۲۵} ائسحاق اوردان بئر قوربانگاه دورئتدی و ربّی پرستئش إله دی. او اوردا چادیر قوردی. ائسحاقین قوللاری اوردان بئر قوی قازدیلار.

^{۲۶} بو آرادا ائبملیک مصلحتچئسی آخوژات و قوشون فرمانده ی فئکول ائنان بئرئئکده گِرادان ائسحاقین یانینا گلدی. ^{۲۷} ائسحاق اولارا ددی: «نه اوچون یانیم گئئبئسئز؟ سئز کی من ائئن دوشمنلئک اله یئب، منی یانیزدان قوووبسوز.» ^{۲۸} اولار ددئلر: «بئز آیدینجا گؤروروک کی، رب، سن ائئن اولوب. اونون اوچون ده ددئک کی، قوی ائندی، سن ائئن بئژم آرامیزدا بئر آند اولسون و سن ائئن بئر

عهد باغلايق ۲۹ کی، سن بئزه هچ پئسلئک الهمئیه سن، نجه کی، بئز سنه ضرر ورمه دئک و یاخشیلیدان باشقا هچ بئز شی سنه الهمه دئک و سنی صاغ سالامات یولا سالدیق. ائندی سن ربئن برکت وردئی آدامسان.»

۳۰ ائسحاق اولارا قوناقلیق وردی و اولار یئیب ائچدئلر. ۳۱ سحر تزدن قالخیب، بئربئرلرنه آند ائچدئلر. ائسحاق اولاری یولا سالدی و اولار صاغ-سالامات اونون یانیندان گتدئلر. ۳۲ اوگون ائسحاقین قوللاری گلدئلر و قازدیقلاری قوی حاقیندا اونا خبر ورب دئلر: «سو تاپدیق.» ۳۳ ائسحاق بو قویونون آدینی شئبا قویدی، بونا گوره ده شهرئن آدی بو گونه قدر بئرشئبادیر.

۳۴ عئسو قیرخ یاشیندا اولاندا خئتلی بئعئرئنن قیزی یودئی و خئتلی الونون قیزی باسمتی آرواد آدی. ۳۵ اولار حیاتی ائسحاق و رببقایا آجی اله دئلر.

۲۷

ائسحاقین یعقوبا برکت ورمه سی

۱ ائسحاق قوجالمیشدی و گوزلری او قدر ضعیف ائدی کی، آرتیق گوره بئلمئردی. بؤیوک اوغلی عئسوی یانینا چاغیریب ددی: «اوغلوم.» عئسو اونا ددی: «بویورون.» ۲ ائسحاق ددی: «باخ، من آرتیق قوجالمیشام، نه زامان اوله جه یئمى بئلمئم. ۳ ائندی سئلاحینی، یعنی اوخدانینی و کامانینی گوتور، چوله گت و منئم اوچون حیوان شئکار اله. ۴ سورا دا منه خوشوم گلدئی لئتلی یمه یئنی حاضریرلا و منه گتئر کی، یئم و اولمه منئشدن قاباق سنه برکت ورنئم.»

۵ ائسحاق اوغلی عئسو ائین دانیشاندا رببقا ائشئدردی. عئسو چوله گتدی کی، حیوان شئکار اله یئیب اوه گتئر سئن. ۶ رببقا اوغلی یعقوبا بله ددی: «باخ، من ائشئدئم کی، آتان قارداشین عئسویا بو سوزلری ددی: ۷ منئم اوچون شئکار آتی گتئر، منه لئتلی یمک حاضریرلا کی، یئم و اولومومدن قاباق ربئن حوزوروندا سنه برکت ورنئم. ۸ اوغلوم، ائندی سنه امر الئیه جه یئم سوزلره قولاق آس: ۹ بو ساعات سورویه گدئب، اوردان منه ائکی یاخشی کچی بالاسی گتئر. اولاردان آتاین خوشی گلدئی لئتلی یمک حاضریرلا یا جاغام. ۱۰ سن ده اونی آتانا گتئر سئن کی، یسئن و اولوموندن قاباق سنه برکت ورسئن.»

۱۱ یعقوب آناسی رببقایا ددی: «باخ، قارداشیم عئسو توکلی بئر آدامدیر، آما من توکسوزم. ۱۲ بئردن آتام منه الئنی سورترو و او زامان اونون گوزونده آلداتان کئمی اولارام. اوندا اوستومه برکت یوخ، لعنت گتئررم.» ۱۳ آناسی اونا ددی:

«سنه اولوناجاق لعنت منه گلستن، اوغلوم. آنجاق سۆزومه قولاق آس: گت، اولاری منه گتتر.»^{۱۴} یعقوب گدئب کچی بالالارینی گۆتوردی و آناسینا گتئردی، آناسی دا اونون آتاسینین خوشلادیغی کئمی لڈتلی یمک حاضیرلادی.^{۱۵} رئبقا بؤیوک اوغلی عئسونون اوده ساخلادیغی لاپ گۆزل پالتارینی گۆتوروب، کئچئک اوغلی یعقوبا گئندئردی.^{۱۶} اونون آلرئنه و بوینونون توکسوز یرئنه کچی بالالارینین دَرئسئنی باغلادی.^{۱۷} سورا حاضیرلادیغی لڈتلی یمک و چۆرهی اوغلی یعقوبون آلئنه وردی.

^{۱۸} یعقوب آتاسینین یانینا گئب ددی: «آتام.» آتاسی ددی: «بوردا یام. سن کئمسن، اوغلوم؟»^{۱۹} یعقوب آتاسینا ددی: «سننن اولکی اوغلون عئسویام. ددئئن کئمی اله دئم. فالخ اوتور و گتئردئئم شئکار آتئندن یه کی، منه برکت وره سن.»^{۲۰} ائسحاق اوغلونا ددی: «نجه اولدی کی، بله تز شئکار تاپدین، اوغلوم؟» او ددی: «سننن تارین رب منه راست گتئردی.»^{۲۱} ائسحاق یعقوبا ددی: «یاخین گل کی، سنه آل سورتوم، اوغلوم. بئلم کی، آیا دوغرودان اوغلوم عئسوسان یا یوخ؟»^{۲۲} یعقوب آتاسی ائسحاقا یاخینلاشدی. ائسحاق آلئنی اونا سورتوب ددی: «سَس یعقوبون سَسی دئر، آما آلر عئسونون آلرئدئر.»^{۲۳} ائسحاق اونی تانیمادی، چونکی اونون آللری قارداشی عئسونون آللری کئمی توکلی ائدی. ائسحاق یعقوبا برکت وردی.^{۲۴} او سوروشدی: «آیا دوغرودان سن اوغلوم عئسوسان؟» یعقوب ددی: «بلی.»^{۲۵} ائسحاق ددی: «اوغلوم، گتئردئئن شئکار آتئنی قاباغیما قوی، ییئم، سورا دا سنه برکت وره رم.» یعقوب یمه یئنی اونون قاباغینا قویدی و او یدی. یعقوب اونا شراب گتئردی و او ائچدی.^{۲۶} آتاسی ائسحاق یعقوبا ددی: «ائندی یاخینلاش و منی اؤپ، اوغلوم.»^{۲۷} او یاخینلاشیب آتاسینی اؤپدی. ائسحاق اونون پالتارینین ائیسئنی حئسنِ إله دی و اونا برکت ورئب ددی:

«باخ اوغلومون ائیسى،

رئبن برکت وردئیی چؤلون ائیسى کئئمئدئر.

^{۲۸} تارى سنه گؤیلرئن شحئنى، تورپاغین شئره سئنى،

بول بوغدا و چوخلى تزه شراب ورسئن.

^{۲۹} خالقلار سنه قوللوق اله سئنلر،

مئلئر سنه باش آیسئنلر.

اؤز قارداشلارینا آغا اولاسان،

آنانین اوغوللاری سنه باش آیسئنلر.
سنه لعنت الهینلره لعنت گلئسن،
سنه برکت ورنلر برکت آلسینلار.»

۳۰ ائسحاق یعقوبا برکت ورنلر قورتارانندان سورا، یعقوب آتاسی ائسحاقین یانیندان چیخار-چیخماز قارداشی عئسو شئکاردان قاییتدی. ۳۱ عئسو دا لئذلی یمک حاضرلاییب آتاسینا گئتردی و اونا ددی: «آتام قالخیب، اوغلونون گئتردئی شئکار آتئندن یسن و منه برکت ورسئن.» ۳۲ آتاسی ائسحاق اوندان سوروشدی: «سن کئمسن؟» او جاواب وردی: «من اولکی اوغلون عئسویام.» ۳۳ ائسحاقین جانینا چوخ تئترمه دوشدی و ددی: «بس اوندا حیوان شئکار الهیئب منه گئرن کئم ائدی کی، سن گلمه مئشدن قاباق هر شیدن یدئم و اونا برکت وردئم؟ آرتیق برکت اونونکی اولاجاق.» ۳۴ عئسو آتاسینین سؤزلرئی ایشئنده اوجادان و آجی سس ائن فریاد الهیئب ددی: «ای آتا، منه ده برکت ور.» ۳۵ ائسحاق ددی: «قارداشین حئیله ائن گلئب سنن برکتئی آلدی.» ۳۶ عئسو ددی: «اونی ناحاق یره یعقوب چاغیرمیلار کی؟ بونون ائنان ائکی دفه دئر کی، منی آلدادیر: قاباق اولکی اوغوللوق حاقیمی آلدی، باخ، ائندی ده برکتئی آلیب.» سورا سوروشدی: «بس منه برکت ساخلاماییبسان؟» ۳۷ ائسحاق عئسویا جاواب وردی: «اونی سنه آغا اله دئم، بوتون قارداشلارینی دا اونا قول کئمی وردئم، بوغدا و تزه شراب ائنان اونی تأمن اله دئم. بس سنه نه الهیئم، اوغلوم؟» ۳۸ عئسو آتاسینا ددی: «مگر سنده آنجاق بئر برکت وار، آتا؟ منه ده برکت ور، آتا، منه ده.» عئسو هؤنکوروب آغلادی.

۳۹ آتاسی ائسحاق اونا بله جاواب وردی:

«یاشادیغین یر، توریاغین شئره سئندن،

یوخاریدا گوئلرئن شئحنندن اوزاق اولاجاق.

۴۰ قیلینجین ائنان یاشاییب،

قارداشینا قوللوق ائیه جکسن.

آما آزاد اولماق ائستهینده

اونون یوغونی بوینوندان قیریب آتاجاقسان.»

۴۱ آتاسی یعقوبا برکت وردئینه گؤره، عئسو قارداشینا کئن باغلادی. او

اؤز-اؤزونه ددی: «آتامین یاس گونلری یاخینلاشیر. او زامان قارداشیم یعقوبی

اؤلدوره رم.» ۴۲ بؤیوک اوغلی عئسونون، ددئی سؤزلر ربئقانین قولاغینا

چاتدی. بونا گۆره ده خبر گۆندرتب كنجك اوغلى يعقوبى چاغيردى و اونا ددى: «باخ قارداشين عئسو سنى اؤلدورمك قصدى ائتن اؤزونه تسلى ورئر. ^{۴۳} اوغلوم، ائندى سؤزومه قولاق آس: قالخيب خارانا، قارداشيم لابانين يانينا قاچ. ^{۴۴} قارداشينين حئصى سويويانا قدر، بئر مودت لابانين يانيندا قال، ^{۴۵} او زامانا جاق كى، قارداشينين سنه اولان قضبى سؤنسون و اونا اله دئيئنى ياديندان چيخارتسين. اوندا من خبر گۆندرتب سنى اوردان چاغيرارام. نه اوچون بئر گونده ائكئزدن ده محروم اولوم؟» ^{۴۶} سورا رثبقا انسحاقا ددى: «خئتلى قيزلارين ائندن حياتيمدان بزدئم. اگر يعقوب دا بوجور بو اؤلكه نئن قيزلاريندان، اؤزونه خئتلى آرواد آلسا، حياتيم آرتيق نه درده ديهر؟»

۲۸

^۱ انسحاق يعقوبى چاغيريب اونا بركت وردى و اونا امر إلهدى: «گنغان قيزلاريندان آرواد آلما. ^۲ قالخيب پدان آراما، بؤيوك آتان بتوعلئن اوئنه گت. اوردان داين لابانين قيزلاريندان اؤزونه آرواد آل. ^۳ قادئرى مطلق تارى سنه بركت ورسئن، سنى ثمره لى اله يئب نسلئنى چوخالتسين، إله كى، سندن چوخلى خالقلار توره سئن؛ ^۴ ائبراهئمئن بركتئنى سنه و سنئن نسلئنه ورسئن، اله كى قرتب كئتى ياشاديغيين تورپاغا وارث اولاسان، او تورپاغى كى تارى ائبراهئممه وردى.» ^۵ انسحاق يعقوبى يولا سالدى. او، پدان آراما، لابانين يانينا گتدى. لابان يعقوب ائنان عئسونون اناسى رثبقانين قارداشى و آراملى بتوعلئن اوغلى ائدى. ^۶ عئسو گوردى كى، انسحاق يعقوبا بركت وردى و اؤزونه آرواد آلماق اوچون اوني پدان آراما گؤندردى؛ هم ده اونا بركت ورن زامان ديئب امر إلهدى: «گنغان قيزلاريندان آرواد آلم»، ^۷ يعقوب دا آتا-اناسينا قولاق آسيب پدان آراما گتدى. ^۸ عئسو گوردى كى، گنغان قيزلارى آتاسى انسحاقين خوشونا گلمئر، ^۹ انسماعئلئن يانينا گتدى. او، ائبراهئم اوغلى انسماعئلئن قيزى ماخلتى آروادلارينين اوستونه آرواد آلدى. ماخلت نيبايوتون باجيسى ائدى.

يعقوبون بيت ائلده يوخى گۆرمه سى

^{۱۰} يعقوب بئر شئبادان چيخيب، خارانا سارى گتدى. ^{۱۱} بئر يره چاتيپ، اوردا گجه نى قالدى، چونكى گوشن باتميشدى. او يردن بئر داش گؤتوروب، باشينين آلتينا قويدى و اوردا ياتدى. ^{۱۲} او، يوخودا گوردى كى، يرئن اوستونده بئر نردئوان دورموش و اونون باشى گؤيلره چاتيپ. تارينين ملكلىرى اوندان

چیخیب-إنردئلر. ^{۱۳} رب نردئوانین اوستونده دوروب ددی: «من آتان ائبراهئم و ائسحاقین تاریسی ربم. اوستونده یاتدیغین تورپاغی سنه و سنئن نسلئنه وره جهیم. ^{۱۴} سنئن نسلئن یرئن توزی کئمی چوخ اولاجاق و سن قربه، شرقه، شئمالا و جنوبا یاییلاجاقسان. یر اوزونون بوتون طایفالاری سنئن و نسلئنئن واسئطه سی ائن برکت آلاجاق. ^{۱۵} باخ، من سن ائنئم، گده جه یئن هر یرده سنی قورویاجام و بو تورپاغا قایتاراجام. ددئئمی الئینه قدر سنی ترک اله مئیه جهیم.» ^{۱۶} یعقوب یوخوسوندان او یانیب ددی: «دوغرودان دا، رب بوردا دیر. آما من ده بونی بئلمه دئم.» ^{۱۷} سورا قورخوب ددی: «بو یر نجه ده قورخولودور. بو، تارینین اونندن باشقا بئر یر اول بئلمز، بورا گوئلرئن قاپیسی دیر.»

^{۱۸} یعقوب سحر تزدن قالخدی. او، باشینین آلتینا قویدوغی داشی گوئتوروب سوتون کئمی قویدی و اوستونه زیتون یاغی تۆکدی. ^{۱۹} او یرئن آدینی بیت ائتل قویدی، آما او شهرئن آدی اولده لوز ائدی. ^{۲۰} یعقوب نذر اله یئب ددی: «اگر تاری من ائن اولسا، گتدئئم بو یولدا منی قوروسا، منه یمک اوچون چۆرک و گیمک اوچون پالتار ورسه، ^{۲۱} صاغ-سالامات آتامین اوننه دؤنسم، او زامان رب منه تاری اولاجاق. ^{۲۲} سوتون کئمی قویدوغوم بو داش دا تارینین اوی اولاجاق و منه وره جه یئن هر شیئن اوندا بئرئی آرخیین اول سنه وره جهیم.»

۲۹

یعقوبون پدان آراما کلمه سی

^۱ یعقوب یولونا داوام ورتب شرق خالقلارینین تورپاغینا گتدی. ^۲ باخیب، گووردی کی، چؤللوکده بئر قوی و وار و اونون یانیندا اوچ قویون سوروسی یاتیب، چونکی او قویودان سورولره سو ورتدئلر. قویونون آغزیندا بؤیوک بئر داش وار ائدی. ^۳ بوتون سورولر اورایا ییغیلیردی. آداملار داشی قویونون آغزیندان دئیئرله دئردئلر، قویونلارا سو ورتب و گئنه داشی یرئنه، قویونون آغزینا قویوردولار.

^۴ یعقوب اولاردان سوروشدی: «قارداشلاریم، هارادانسیز؟» اولار ددئلر: «بئر خاراندانیق.» ^۵ یعقوب اولارا ددی: «آیا ناخورون نوه سی لابانی تانی یرسیز؟» اولار ددئلر: «بلی، تانی یریق.» ^۶ یعقوب اولاردان سوروشدی: «او، صاغ-سالامات دیر؟» اولار ددئلر: «بلی، صاغ-سالامات دیر. باخ، قیزی راحئل

ده قویونلار ائنان گلئر.»^۷ یعقوب ددی: «حله آخشاما چوخ قالیر، سورولرئن بیغیلما واختی دیئل. قویونلارا سو ورنن، سورا آپاریب اوتارین.»^۸ اولار ددئلر: «بوتون سورولر بیغیلمایینجا و داش قویونون آغزیندان دئیئرلنمه یئنجه بونی الیه بئلمه رئک، آنجاق اوندا قویونلارا سو وره بئله رئک.»

^۹ یعقوب اولار ائنان دانیشاندا راحئل آتاسینین قویونلاری ائئن گلدی، چونکی او، چوبان ائدی. ^{۱۰} یعقوب دایبسی لابانین قیزی راحئلی و دایبسی لابانین قویونلارینی گؤرنده یاخینلاشیب، داشی قویونون آغزیندان دئیئرلئدی و دایبسی لابانین قویونلارینا سو وردی. ^{۱۱} یعقوب راحئلی اؤپدی و هؤنکور-هؤنکور آغلادی. ^{۱۲} یعقوب راحئله بئلدردی کی، آتاسینین قوحوملاریندان و ربقانین اوغلودور. راحئل ده قاجیب آتاسینا خبر وردی. ^{۱۳} لابان باجیبسی اوغلی یعقوبون گلدئیئنی ایشئندنه اونون پئشوازینا قاجدی. اوئی قوجاقلایب اؤپدی و اوئنه گئئردی. یعقوب هر شی لابانا دانیئدی. ^{۱۴} لابان اونا ددی: «سن، دوغرودان دا، منئم سومویومدن، منئم آتئمدرسن.» یعقوب اونون یانیندا بئر آی قالدی.

یعقوبون اولنمه سی

^{۱۵} لابان یعقوبا ددی: «مگر قوحوم اولدوغون اوچون منه موفته خئدمت الیه جکسن؟ منه ده، موزد نه ائسته یئرسن؟» ^{۱۶} لابانین ائکی قیزی وار ائدی: بؤیوکون آدی لئیه، کئچئین آدی راحئل ائدی. ^{۱۷} لئیه نئن گؤزلری ضعئف گوروردی، آما راحئل چوخ گؤزل و قامتلی ائدی. ^{۱۸} یعقوب راحئله وورولدی و ددی: «کئچئک قیزین راحئل اوچون سنه یئی ائل خئدمت الهرم.» ^{۱۹} لابان ددی: «اونی سنه ورمک آیری آداما ورمکدن لاپ یاخشیدیر. یانیمدا قال.» ^{۲۰} یعقوب راحئله گوره یئی ائل خئدمت الهدی. اوئی سودئی اوچون بو مودت گوزونه بئر نچه گون کئمی گوروندی.

^{۲۱} یعقوب لابانا ددی: «واختیم چاتدی؛ ائندی آروادیمی منه ور کی، اونون یانینا گدئم.» ^{۲۲} لابان او تورپاغین بوتون آداملارینی بئر یره بیغدی و بئر قوناقلیق وردی. ^{۲۳} گجه قیزی لئیه نی گؤتوروب یعقوبون یانینا آپاردی. یعقوب اونون یانینا گئدی. ^{۲۴} لابان اؤز کئئزی زئلپانی قیزی لئیه یه وردی کی، اونا کئئر اولسون. ^{۲۵} سحر معلوم اولدی کی، بو، لئیه دئر. یعقوب لابانا ددی: «نه اوچون من ائئن بله رفتار اله دئن؟ مگر سنن یانیندا راحئل اوچون خئدمت

الهه دئم؟ بس مني نئيه آلداتدين؟»^{۲۶} لابان ددى: «بئزئم يرده كئچئك قيزي بؤيوكوندن قاباق آره ورمك اولماز.»^{۲۷} بو هفته نى قورتار، اونى دا سنه وره رئك. اونون اوچون ده يانيمدا آيرى يئدى ائل خئدمت الهه لئسن.»^{۲۸} يعقوب بله ده الهه دى: او هفته نى قورتاردى. لابان دا قيزى راحئلى اونا وردى كى، آروادى اولسون.^{۲۹} اؤز كئئزى بئلحانى دا وردى كى، قيزى راحئله كئئز اولسون.^{۳۰} يعقوب راحئلئن ده يانينا گئردى. راحئلى لئيه دن چوخ سؤدى. او، لابانين يانيندا آيرى يئدى ائل ده خئدمت الهه دى.

يعقوبون اوولادلارى

^{۳۱} رب لئيه نئن سؤئلمه دئئئنى گؤروب، اونون رحئمئنى آچدى. آما راحئل سونسوز ائدى.^{۳۲} لئيه بويلى اولوب بئر اوغول دوغدى و اونون آدينى رعبوئن قويوب ددى: «يقئن رب منئم ذلئل لئئئمى گؤردى. ائئدى آرئم منى سوه جك.»^{۳۳} او گئنه بويلى اولوب بئر اوغول دوغدى و ددى: «رب سؤئلمه دئئئمى اشئدئب، منه بونى دا وردى.» اونون دا آدينى شمعون قويدى.^{۳۴} لئيه گئنه بويلى اولوب بئر اوغول دوغدى و ددى: «ائئدى بو دفة آرئم منه باغلانا جاق، چونكى اونا اوچ اوغول دوغدوم.» بونا گؤره ده اونون آدينى لاوى قويدى.^{۳۵} او گئنه بويلى اولوب بئر اوغول دوغدى و ددى: «بو دفة ربئ سئتائئش لئيه جه يم.» بونا گؤره ده اونون آدينى يهودا قويدى. سورا او، بئر مودت دوغما دى.

۳۰.

^۱ راحئل يعقوبا اوشاق دوغما ديغينى گؤرنده باجيسينا پاخيلئق الهه دى و يعقوبا ددى: «منه اوشاق ور، يوخسا اوله رم.»^۲ يعقوبون راحئله قضيي آلولاندى و ددى: «مگر من سنئن رحئمئنه ثمره ورمه ين تارييام؟»^۳ راحئل ددى: «باخ، بو كئئزئم بئلحا! اونونان ياخينليق الهه كى، دئزئرئمن اوستونه بئر اوشاق دوغسون و اوندان بئر عايئلم اولسون.»^۴ راحئل كئئزى بئلحانى اونا وردى كى، آروادى اولسون و يعقوب اونون يانينا گئردى.^۵ بئلحا بويلى اولوب يعقوبا بئر اوغول دوغدى.^۶ راحئل ددى: «تارى منى حاقلئ چيخارتدى و سئئمى اشئدئب منه بئر اوغول وردى.» بونا گؤره ده اونون آدينى دان قويدى.^۷ راحئلئن كئئزى بئلحا گئنه بويلى اولوب يعقوبا ائكئئنجى اوغول دوغدى.^۸ راحئل ددى: «باجيم ائنان گوجلى موبارئزه يه گئئرئشئب اونا قالب گلدئم.»

او، اوشاغين آديني نَفْتالى قويدى.

^۹ لئيه آرتيق دوغماديغيني گۆرنده، كئزى زئلپانى گۆتوروب يعقوبا وردى كى،
آروادى اولسون. ^{۱۰} لئيه نئىن كئزى زئلپا يعقوبا بئر اوغول دوغدى. ^{۱۱} لئيه
«بختور اولموشام» دىئب اونون آديني جاد قويدى. ^{۱۲} لئيه نئىن كئزى زئلپا
يعقوبا ائكئنجى اوغول دوغدى. ^{۱۳} لئيه ددى: «خوشبختم، چونكى آروادلار
منى بختور ساياجالار.» او، اوشاغين آديني آشر قويدى.

^{۱۴} رعبوبئن بوغدا بئجئنى واختى گدئب زمئده محبّت اوتلارى تاپدى و اولارى
آناسى لئيه يه گئتردى. راحئل لئيه يه ددى: «خاهئش اله يئر، اوغلونون محبّت
اوتلاريندان منه ده ور.» ^{۱۵} لئيه اونا ددى: «آرئمى الئمدن آليغين بس ديئل؟
ائندى ده ائسته يئر سن كى، اوغلومون محبّت اوتلاريني آلسان؟» راحئل ددى:
«اگر اله دئر، قوى آرئم اوغلونون محبّت اوتلاريني عوضئنده بو گجه سن ائىن
ياتسين.» ^{۱۶} يعقوب آخشام چؤلدن گلنده، لئيه اونون پئشوازينا چيخيب
ددى: «منئم يانما گئر، چونكى سنى اوغلومون محبّت اوتلارى ائىن آلميشام.»
يعقوب او گجه اونونان ياندى. ^{۱۷} تارى لئيه نى اشئتدى و او بويلى اولوب يعقوبا
بشئنجى اوغلوني دوغدى. ^{۱۸} لئيه ددى: «تارى حاقيمى وردى، چونكى كئزئمى
آرئمه وردئم.» او، اوشاغين آديني يئساكار قويدى. ^{۱۹} لئيه گئنه بويلى اولوب
يعقوبا آلتينجى اوغلوني دوغدى. ^{۲۰} او ددى: «تارى منه ياخشى بئر هددئيه
وردى، بو دفة آرئم منه حؤرمت اله يئر، چونكى اونا آلتى اوغول دوغدم.» او،
اوشاغين آديني زبولون قويدى. ^{۲۱} سورا بئر قيز دوغوب، آديني دئنا قويدى.
^{۲۲} تارى راحئلى يادا ساليب اونون سسئنى اشئتدى و رحئمئنى آچدى. ^{۲۳} او
بويلى اولوب بئر اوغول دوغدى و ددى: «تارى خجالئتمى گؤتوردى.» ^{۲۴} او،
اوشاغين آديني يوسئف قويدى و ددى: «رب منه بئر اوغول دا آرتيرسين.»

يعقوبون سورولره صاحئب اولماسى

^{۲۵} راحئل يوسئفى دوغاندان سورا، يعقوب لابانا ددى: «منى گؤندئر، اؤز اؤئمە
و اؤلكەمە گدئم. ^{۲۶} آروادلاريمى و اوشاقلاريمى دا كى، اولارين عوضئنده سەنە
خئدمت اله مئشم ور، گدئم. چونكى سەنە نجه خئدمت اله دئئيمى بئلئرسن.»
^{۲۷} لابان اونا ددى: «اگر ائندى سنئىن گؤزونده لوطف تاپميشام، يانيمدا قال،
چونكى فال توتماق ائنان آنلاديم كى، سەنە گؤره رب منه بركت ورتب.» ^{۲۸} سورا
ددى: «اؤز موزدونى تعيئن اله كى سەنە ورەرم.» ^{۲۹} يعقوب اونا ددى: «بئلئرسن

کی، سنه نه جور خندمت اله مئشم و من ائن اولان سورولرئی نجه ساخلامیشام. ^{۳۰} چونکی من گلمه مئشدن قاباق سنئن مالین آز اندی، آما سورا چوخ چوخالدی؛ رب منئم گلئشم ائن سنه برکت وردی. بس من اوز عایتلم اوچون نه واخت ائشلئیجه یم؟» ^{۳۱} لابان ددی: «سنه نه ورئم؟» یعقوب ددی: «منه هج نه ورمه. اگر آنجاق بو بئر شیبی منه ائیهن، گئنه سنئن سورونه چوبان اولوب اونا باخارام: ^{۳۲} قوی بوگون سنئن بوتون سورولرئنئن ائچئندن کچئب، قویونلار آراسیندان هر خالی، آلابولا قویونی و قارا قوزونی، کچئلر آراسیندان هر آلابولا و خالی کچئنی آیرام؛ حاقیم دا بو اولسون. ^{۳۳} بوندان سورا گله جکده، منه وردئین موزده باخاندا، دوزلویوم منئم حاقیمدا شهادت وره جک. اگر کچئلردن خالی و آلابولا اولمایانی، قوزولاردان دا قارا اولمایانی منئم یانیمدا تاپاسان، اوغورلوق سایلیسین.» ^{۳۴} لابان ددی: «یاخشی، قوی ددئین کئی اولسون.» ^{۳۵} آما او بوگون آلابزک و آلابولا یرکک کچئلری، بوتون خالی و آلابولا دئشی کچئلری، آغ کچئلری و بوتون قارا قوزولاری آیریب اوغوللارینین ائختیارینا وردی. ^{۳۶} سورا اوزی یعقوبدان اوچ گونلوک یول قدر اوزاقلاشدی. آما یعقوب لابانین قالان سوروسونی اوتاریردی. ^{۳۷} یعقوب سپئدار، بادام و چئنار آغاجیندان تزه چوبوقلار گؤتوردی و چوبوقلارین قابیغینی سویوب اولاری او قدر آجدی کی، آغ رنگلی ائچی اوزه چیخسین. ^{۳۸} سورا قابیغینی سویدوغی چوبوقلاری سورولرئن سو ائچمک اوچون گلدئکلی تکنه لره، حیوانلارین قاباغینا قویدی. اولار گئب سو ائچنده جوفتلشئردئلر. ^{۳۹} بوجور دا حیوانلار چوبوقلارین قاباغیندا جوفتلشئردئلر و سورولرده آلابزک، خالی و آلابولا حیوانلار دوغولوردی. ^{۴۰} یعقوب قوزولاری آیریردی و سورونی لابانین سوروسونده اولان بوتون آلابزک و قارا حیوانلارا ساری یولاییردی. او اوز سوروسونی آیریدا قویدی و اولاری لابانین سوروسونه قاتمادی. ^{۴۱} هر دفه سورونون قووتلی حیوانلاری جوفتلشئنده یعقوب تکنه لره، سورونون گؤزلی قاباغینا چوبوقلار قویوردی کی، چوبوقلار آراسیندا جوفتلشئئلر. ^{۴۲} آما حیوانلار ضعیف اولاندا اولاری قویمازدی. بوجور دا ضعیف حیوانلار لابانین، قووتلی حیوانلار دا یعقوبون اولدی. ^{۴۳} یعقوب چوخ وارلاندی: اونون چوخلی سوروسی، کنئزی، قولی، دوهسی و ایشه یی اولدی.

يعقوبون لاباندان قاجماسى

۱ يعقوب اشئدى كى، لابانين اوغوللارى بو سۆزلرى ديئرلر: «يعقوب آتاميزين مالئك اولدوغى هر شيه صاحئب اولدى، بوتون بو وار-دؤولتى آتاميزين واريندان آله گئئردى.» ۲ يعقوب لابانين اونا اولان رفتارينى گۆردى، باخ، او دا يعقوب ائنان اولكى كئمى رفتار اله مئردى. ۳ رب يعقوبا ددى: «آتالارينين اولكه سئنه، اؤز قوحوملارينين يانينا قايت. من سن ائنن اولاجام.» ۴ يعقوب خبر گؤندرب راحئلى و لئيه نى چؤلّه، سوروسونى اوتاردىغى يره چاغيردى. ۵ يعقوب اولارا ددى: «من آتازين رفتارينى گۆرورم كى، من ائنن اولكى كئمى رفتار اله مئر. آما آتامين تاريسى من ائنن دئر. ۶ سئز بئلسئز كى، بوتون وار گوجوم ائنن آتازا خئدمت اله مئشم. ۷ آتاز منى آلداتدى و حاقئمى اون دفة دبئشدئردى، آما تارى اونى قويمادى كى، منه بئسلئك اله سئن. ۸ او، "خاللى حيوانلار سئنن حاقين اولاجاق" دبئنده، بوتون سوروده خاللى حيوانلار دوغولدى. "آلابزك حيوانلار سئنن حاقين اولاجاق" دبئنده ده، بوتون سوروده آلابزك حيوانلار دوغولدى. ۹ بوجور تارى آتازين سوروسونى آليب منه وردى.

۱۰ سورونون جوتلئشئبى واخت، يوخودا گؤزلرئمى آچيب گۆردوم كى، جوتلئشن يرگك كچئلر آلابزك، خاللى و لكه لى دئر. ۱۱ يوخودا تارينين مله يى منه ددى: "يعقوب!" جاواب وردئم: "من بوردايام!" ۱۲ او ددى: "ائندى باخ! گؤزلرئنى قالخيزيب گۆر كى، جوتلئشن بوتون يرگك كچئلر آلابزك، خاللى و لكه لى دئر، چونكى لابانين سنه اله دئبى هر شيه گۆردوم. ۱۳ من بيت ائلئن تاريسى يام؛ اوردا كى بئر سوتون مسح اله دئن و منه نذر اله دئن. ائندى قالخ و بو تورپاقدان گت و دوغولدوغون اولكه يه قايت." ۱۴ راحئلى و لئيه اونا جاواب وردئلر: «مگر آتاميزين مولكونده بئر پاييميز يا مئراثيميز وار؟ ۱۵ مگر او بئزى آيرى حساب اله مئر؟ او بئزى ساتيب هج، بئرئم اوچون وئرئلمئش پولى دا حرج اله يئب. ۱۶ بونا گوره ده تارينين آتاميزدان آلدىغى بوتون او وار-دؤولت، بئرئم و اوشاقلاريميزيندير. ائندى سن ده تارينين ددئبى شيلرئن هاميسينا عمل اله.» ۱۷ اوندا يعقوب قالخيب اوشاقلار و آروادلاريني دوهلره مئندئردى. ۱۸ بوتون سوروسونى، قازاندىغى بوتون وار-دؤولتئنى، پدان آرامدا آله گئئردئبى اؤز سوروسونى سوردى كى، گئعان تورپاغينا، آتاسى ائسحاقين يانينا گئسئن. ۱۹ لابان قوبونلاريني قيرخماغا گئنده، راحئلى آتاسينين او بوتلرئنى اوغورلادى.

۲۰ یعقوب قاچدیغینی بئلدئرمه مک ائنن آراملی لابانی آلداتدی. ۲۱ بوجور مالئک اولدوغی هر شیئی گؤتوروب قاچدی. او، فرات چاپینی کچئب، گئلعادین داغلیق منطقه سئنه ساری گتدی.

لابانین یعقوبی تعقئب الهمه سی

۲۲ اوچونجی گونده لابانا خبر وردئلر کی یعقوب قاچیب. ۲۳ او، قوحوملارینی اوژی ائنن گؤتوروب، یددی گون اوئی تعقئب الہدی و گئلعادین داغلیق بؤلگه سئنده یعقوبا چاتدی. ۲۴ گجه یوخوسوندا تاری آراملی لابانا گؤرونوب ددی: «اؤزونی گؤزله، یعقوبا نه یاخشی، نه ده پئس سؤز دمه.»

۲۵ لابان یعقوبا چاتدی. یعقوب داغلیق بؤلگه سئنده چادیر قورموشدی. لابان قوحوملاری ائنن بئرلئکده گئلعاد داغیندا چادیر قوردی. ۲۶ لابان یعقوبا ددی: «نئییه بله الہدئئ؟ نئییه منی آلداتدین و قیزلاریمی جنگ اسئرلری کئی آپاردین؟ ۲۷ نه اوچون گئزلئندن قاچیب منی آلداتدین؟ نه اوچون منه بونی دمه دئئ کی، سنی شادلیق ائنان، ماهنی اوخوماق ائنان، دف و طنبور چالماق ائنان یولا سالیم. ۲۸ قوبمادین کی، نوله لرئم ائنن قیزلاریمی اوپوم؛ آغیلسیزلار کئی رفتار الہیئبس. ۲۹ سئزه پئسلئک الئیہ بئلردئم، آما آتازین تارسی دؤنن گجه منه بله ددی: "اؤزونی گؤزله، یعقوبا نه یاخشی، نه ده پئس سؤز دمه." ۳۰

ائندی آتانین اوی اوچون چوخ داریخدیغینا گؤره چیخیب گدئرسن. بس بوت آلاهلاریمی نئییه اوغورلایب آپاریرسان؟» ۳۱ یعقوب لابانا جاواب وردی: «قورخدوم اولمایا کی، قیزلارینی زور ائنان مندن آلاسان. ۳۲ آما بوت آلاهلارینی کئمن یانیندا تاپسان، او، صاغ قالمایاجاق. قوحوملاریمیزین قاباغیندا منئم اولان شیلرئن آراسیندا هانسی سنئندئر، گؤرسد و اؤزونه گؤتور.» آنجاق یعقوب بئلمئردی کی راحئل بوتلاری اوغورلایب.

۳۳ لابان یعقوبون، لئیهنن و ائکی کئئزئن چادیرینا گئردی، آما بوت آلاهلاری تاپمادی. او، لئیهنن چادیریندان چیخیب، راحئلن چادیرینا گئردی. ۳۴ راحئل او بوتلرئی گؤتورموشدی و دوه سئئنن یهئرنه قویوب اولارین اوستونده اوتورموشدی. لابان بوتون چادیری گزدی، آما اولاری تاپمادی. ۳۵ راحئل آتاسینا ددی: «حوضوروندا قالخا بئلمه دئیئم اوچون آغام حئرصلنمه سن، چونکی آیباشی عادتئندهیم.» لابان آختاردی، آما او بوتلرئی تاپمادی.

۳۶ یعقوب حئرصله نئب لابان ائنان بحث الہدی. او، لابانا ددی: «گوناهیم و

تقصیرئەم نەدەرکی، منی بلە تعقئب الەئیرسن؟^{۳۷} بوتون شیلرئمی گزئئن، بوتون
 او شیلرئئدن نە تاپدین؟ تاپدیغین شی منئم قوحوملاریمین و اوژ
 قوحوملارینین قاباغینا قوی کی، ائکئمزئئن آراسیندا حوکم الەسنلر.^{۳۸} بو
 ائئیرمی ائل دە کی سنئن یانیندا ائشلەدئم، قویونلارین و کچئلرئن ھچ بالاسی
 دوشمەدی، سورولرئئندە کی قوچلارینی یمەدئم.^{۳۹} وحشی حیوانلارین
 پارچالادیغی حیوانی سنئن یانینا گئئرمزدئم، اولارین ضررئنی اوژوم چکردئم.
 ائستر گوندوز، ائستر گجە اوغورلانان ھر حیوانی مندن طلب الەردئن.
^{۴۰} گوندوزون ائستئسی، گجەنئن سویوغی منی الدن سالاردی و گوژومە یوخی
 گلمزدی.^{۴۱} بو ائئیرمی ائل سنئن اوئندە قالمیشدیم: ائکی قیزین اوچون اون دؤرد
 ائل و سورون اوچون آلتی ائل سنە خئدمت الەدئم. آما سن اون دفە حاقیمی
 دیدشدرئن.^{۴۲} اگر آتامین و ائبراھئمن تارسی، ائسحاقین سئتائیش الەدئنی
 تاری من ائئن اولماسایدی، ائندی یقئن منی آلی بوش یولا سالاردین. تاری
 عذابیمی و آلمئن زحمتئنی گوژدی، دوئن گجە سنی توبئخ الەدی.»
^{۴۳} لابان یعقوبا بلە جاواب وردی: «قیزلار منئم قیزلاریم، اوشاقلار منئم
 اوشاقلاریم، سورولر منئم سورولرئم و سنئن گوژدویون ھر شی منئمدئر. بو
 گون قیزلاریم و یا اولارین دوغدوغی اوشاقلارا نە الئیە بئلەرم؟^{۴۴} ائندی گل من
 و سن بئربئرئمز ائئن عھد باغلاقی کی، من ائئن سنئن آراندا شاھئد اولسون.»
^{۴۵} یعقوب بئر داش گوژوروب سوتون کئمی قویدی.^{۴۶} اوردا اوژ قوحوملارینا
 ددی: «داش ییغین.» اولار داشلاری گوژوروب بئر قالاق دورلئدئلر و او
 قالاغین یانیندا یمک یدئلر.^{۴۷} لابان اونون آدینی یگرساحەدوتا قویدی، آما
 یعقوب اونون آدینی قَلِعد قویدی.^{۴۸} لابان ددی: «بو قالاق بو گون من ائئن
 سنئن آراندا شاھئددئر.» بونا گوژرە دە اونون آدی قَلِعددئر.^{۴۹} اونا مئصپا دا
 دیئلدی، چونکی لابان ددی: «بئربئرئمزدن آیریلان زامان قوی رب سن ائئن
 منئم آرامدا گوژتچی اولسون.^{۵۰} اگر قیزلاریمی ائنجئندە سن و یا اولارین اوستونە
 آرواد آلاسان، بئل کی، بئرئم آرامیزدا بئر نفر شاھئد اولماسا دا، تاری آرامیزدا
 شاھئددئر.»^{۵۱} لابان گئئنە یعقوبا ددی: «باخ بو دا اوژ آرامیزدا دورلئدئئیم
 قالاق و سوتون!^{۵۲} بو قالاق و سوتون شاھئد اولسون کی، نە من سنئن
 طرفئئنە-قالاغین او تایننا گدەجەیم، نە دە سن پئسلئک الەمک اوچون منئم
 طرفئمە-قالاغین و سوتونون بو تایننا گلەجکسن.^{۵۳} قوی ائبراھئمن، ناخورون
 و اولارین آتاسینین تارسی آرامیزدا حوکم الەسن!» یعقوب آتاسی ائسحاقین

سنتائیش الہدیٰ تاریا آند ائچدی. ^۴ سورا یعقوب او داغدا قوربانلیق کسدی و قوحوملارینی یمه یمه چاغیردی. اولار یدئلر و گجه نی داغدا قالدیلار. ^۵ لابان سحر تزدن قالخب نوه لرئی و قیزلارینی اویدی، اولارا برکت وردی. سورا اوڑ یرئنه گتدی.

۳۲

یعقوب عئسو ائنن گوروشمه یه حاضرلاشیر

^۱ یعقوب یولونا ائدماه وردی. تاریخین ملکلری اونونان گوروشدولر. ^۲ یعقوب اولاری گورنده ددی: «بو، تاریخین اوردوگهی دیر.» او یرئن آدینی مَخه نایئم قویدی.

^۳ یعقوب اوڑوندن قاباق اِدوم چؤلونه، سِعئر تورپاغینا، قارداشی عئسونون یانینا قاصئدلر گوندردی. ^۴ اولارا بو امری وردی: «آغام عئسویا دیئن کی، قولون یعقوب بله دیئر: ”من لابانین یانیندا قالیب ائندئییه قدر یاشادیم. ^۵ اوکوزلرئم، اششکلرئم، سورولرئم، قوللاریم و کنئزلرئم اولدی. من آگاما خبر ورمک اوچون یانینا قاصئدلر گوندردئم کی، سنن گوزونده لوطف تاپیم.“» ^۶ قاصئدلر یعقوبون یانینا قایدیب ددئلر: «قارداشین عئسونون یانینا گتدئک. اوڑی ده سنن پئشوازینا گلئر و یانیندا دؤرد یوز نفر وار.» ^۷ یعقوب چوخ قورخوب پرئشان اولدی. یانیندا اولان آداملاری، سورولری، مال-حیوانی و دوه لری ائکی دسته یه آیریپ ددی: ^۸ «اگر عئسو بئر دسته یه هوجوم اله یئب اولاری قیرسا، دالیدا قالان دسته قاچا بئلسئن.»

^۹ سورا یعقوب ددی: «ای آتام ائبراهئمئن تاریسی، آتام ائسحاقین تاریسی! یارب، سن منه دمئشدئن: ”اوڑ اوْلکهنه و قوحوملارینین یانینا قایت. من سنه یاخشیلیق ائیه جه یم.“» ^{۱۰} قولونا گورستدئین بوتون خیرخاهلیق و وفایا لایئق دیئلیم؛ بو اوردون چایینی تْکجه آل آغاجیم ائنان کچدئم، و ائندی ائکی دسته کؤچوم وار. ^{۱۱} یالواریرام، منی قارداشیم عئسونون آئندن قورتار. چونکی قورخورام گئب منه و اوشاقلاریم ائنان آنالارینا هوجوم گتئر سئن. ^{۱۲} سن ددئن: ”قطعن سنه یاخشیلیق ائیه جه یم، نسلئنی ساییسیز-حسابسیز دهنز قومی قدر چوخالدا جغام.“»

^{۱۳} یعقوب او گجه نی اوردی کچئر تدی. مالئک اولدوغی هر شیدن قارداشی عئسویا هدئییه اوچون ^{۱۴} ائکی یوز دئشی کچی، ائیرمی ارگک کچی، ائکی یوز

قویون، ائیئرمی قوچ،^{۱۵} بالالاری ائنن بئرلئکده اوتوز دئشی دوه، قیرخ ائئک، اون گامیش، ائیئرمی دئشی ایشئک و اون اِرگک اِشئک گؤتوردی. ^{۱۶} سورولری آیری-آیری قوللارینا تاپشیردی و اولارا ددی: «منئم قاباغیمدا گدئن و بو سوری ائنن او بئری سورونون آراسیندا آراساخلایین.» ^{۱۷} یعقوب بئرئنجی قولا امر اله یئب ددی: «قارداشیم عئسو سنه راست گلئب سوروشاندا کی، ”کئمنن آدمیسان، هارا گدئرسن، قاباغیندا کی بو حیوانلار کئمنندئر؟“ ^{۱۸} اونا ده: ”بولار سنئن قولون یعقوبوندور، بو دا آغام عئسویا گؤندرئلئمئش هدئیئه دئر. اوزی ده بئرئم دالیمیزجا گلئر.“ ^{۱۹} سورا یعقوب، ائکئنجی و اوچونجی قولونا و سورولرئن دالیسیجا گدن هر کسه امر اله دی: «عئسویا راست گئنده اله او سؤزلری دئییه جکسئر. ^{۲۰} دئییه جکسئر: ”قولون یعقوب دا دالیمیزجا گلئر.“ چونکی او، اوز-اوزونه دیئردی: «اول گؤندرئئم هدئیئه ائنن او نی یومشالیدی، سورا اونونان گؤروشهرم. بلکی اوندا منی قبول اِلهر.» ^{۲۱} هدئیئه لر یعقوبون قاباغیندا گتدی، آما او گجه نی اوتوراق اله دئیی یرده کچئرئدی.

یعقوبون تاری ائنن راستلاشماسی

^{۲۲} یعقوب او گجه قالخیب ائکی آروادینی، ائکی کئئرئنی و اون بئر اوشاغینی گؤتوروب یئوق چایینین داهاز یرئندن کچدی. ^{۲۳} اولاری گؤتوروب چاپی کچئرئدی و وار-یوخونی دا کچئرئدی. ^{۲۴} سورا یعقوب تک قالدی. سحر جاق بئر آدام اونونان گولئشدی. ^{۲۵} یعقوبا قائلب گله بئلمه دئیئنی گؤرنده، اونون بودونون اویناغینا ضریه ووردی. اله کی، او آدام ائنان گولئشنده یعقوبون بودوندا کی اویناغی ضریه گؤردی. ^{۲۶} او آدام ددی: «بوراخ، گدئم، چونکی سحر اولور.» یعقوب ددی: «منه برکت ورمه یه سن، سنی بوراخمارام.» ^{۲۷} او آدام سوروشدی: «آدین نه دئر؟» یعقوب ددی: «یعقوب.» ^{۲۸} آدام ددی: «آرتیق سنه یعقوب یوخ، ائسرائیل دئیله جک، چونکی سن تاری و ائنسانلار ائنن گوله شئب قائلب گدئن.» ^{۲۹} یعقوب سوروشدی: «خاهئش اله یئر، آدینی منه ده.» او ددی: «آدیمی نئییه سوروشورسان؟» او آدام اوردا یعقوبا برکت وردی. ^{۳۰} یعقوب او یرئن آدینی پنی ال قویدی، چونکی ددی: «تارینی اوز-اوزه گؤردوم و بو حال ائنن سالامات قالدیم.» ^{۳۱} یعقوب پنی الی کچن واخت گون چیخدی. او، بئر بودوندان آخساییردی. ^{۳۲} اونا گؤره بو گونه قدر ده ائسرائیللی لر بود اویناغینین اوستوننده کی وتری یمزلر. چونکی گوله شن آدام

يعقوبون عئسو ائنن گۇروشى

۱ يعقوب باشيني قالخيزيب گۇردى كى، عئسو دۇرد يوز نفر آدام ائنان بئرلئكده گلر. او، اوشاقلاريني لئيه، راحئل و كئزئرئئنن آراسيندا بۇلدى: ۲ كئزئر ائنن اولارين اوشاقلاريني قاباغا، لئيه ائنن اونون اوشاقلاريني اورتايا، راحئل ائنن يوسئفى ده دالييا قويدى. ۳ اۇزى ده اولارين قاباغينا كچدى و قارداشينا ياخينلاشاندا يدى دفة يره آيئلدى. ۴ عئسو يعقوبون پئشوازيننا قاچيب اونى قوجاقلادى و بوينونا آسيليپ اۇيدى. اولار اغلاشديلار. ۵ عئسو باشيني قالخيزيب آروادلارى و اوشاقلارى گۇزنده ددى: «بو يانينداكى لار كئم دئلر؟» يعقوب ددى: «تارينين سنن قولونا لوطف اله دئىي اوشاقلارديلار.» ۶ اؤل كئزئر ائنن اوشاقلارى ياخينلاشيب تعظئم اله دئلر، ۷ سورا لئيه ائنن اوشاقلارى ياخينلاشيب تعظئم اله دئلر، آخيردا دا يوسئف ائنن راحئل ياخينلاشيب تعظئم اله دئلر. ۸ عئسو سوروشدى: «راست گلديئم او بئرى دسته نى نه اوچون گۇندرمئش دئن؟» يعقوب ددى: «آغامين گۇزونده لوطف تامباق اوچون.» ۹ عئسو ددى: «قارداشيم، منئم سوروم چوخ دور، سنده اولان سنن اولسون.» ۱۰ يعقوب ددى: «يوخ، خاهئش اله يئر، ائندى اگر گۇزونده لوطف تاپميشام، مندن بو هدئيئه نى قبول اله. چونكى سنن اوزونى گۇزنده اله بئل كى تارينين اوزونى گۇردوم، اونا گۇره كى منى لوطف ائنن قبول اله دئن. ۱۱ خاهئش اله يئر، سنه كئئرئلن هدئيئه نى قبول اله. چونكى تارى منه لوطف اله دى و ائندى منئم هر شيئم وار.» يعقوب ائصرار اله يئندن سورا عئسو هدئيئه نى قبول اله دى.

۱۲ عئسو ددى: «كۇچ اله يئب گدك. من سئرئنن قاباغيزدا گده جه يم.»

۱۳ يعقوب اونا ددى: «آغام بئلر كى، اوشاقلار ضعئف دئرلر، يانيمدا اولان قويون-كچى و مال-حيوان دا سودده دئر. سورولرى بئر گون چوخ سورسه لر، هاميسى تلف اولار. ۱۴ خاهئش اله يئر، آغام قولوندان قاباقدا گتسن، من ده سورولرئن و اوشاقلارين يرئشئنه گۇره ياواش ياواش گلهرم. سِعْرَه ده آغاما يتئشه رم.» ۱۵ عئسو ددى: «من ائنن اولان آداملارين بعضئسننى قويوم كى، سن ائنن قالسين.» يعقوب ددى: «بو نه يه لازيمدير؟ من آنجاق ائسته يئر كى،

آغامین گۆزونده لوطف تاپام.»^{۱۶} عئسو او گون يولا دوشوب سِعْرَه قاييتدى.
^{۱۷} يعقوب سوگوتا كۆچوب، اؤزونه او تئكدى و سوروسونه طؤوله لر دوزلتدى.
 اونا گؤره ده بو يرئن آدينى سوگوت قويدولار.^{۱۸} يعقوب پَدان آرامدان
 قاييتديقان سورا، صاغ-سالامات شِكِم شهرئنه كى، گئعان تورپاغيندا ائدى،
 گلدى و شهرئن موقابئلئنده ساكن اولدى.^{۱۹} او، او ير تئكه سئنى كى اوردا چادير
 قورموشدى، شِكِمئن آتاسى خَمورون اوغوللاريندان يوز پارچا گوموش ائئن
 آلدى.^{۲۰} يعقوب اوردا بئر قوربانگاه قوروب، آدينى اِل اِلوهه ائسرائئل قويدى.

دئنانين روسوايچيليغى

^۱ لئيه نئن يعقوبا دوغدى قيزى دئنا، چيخدى كى، او اؤلكه نئن قيزلاريني
 گؤرسون.^۲ او اؤلكه نئن آغاسى خئولى خَمورون اوغلى شِكِم، دئنانى گؤرونجه
 اونى توتوب زور ائنان اونونان ياتدى.^۳ اونون قلبى يعقوبون قيزى دئنايا
 باغلاندى. شِكِم قيزى سؤدى و اونونان خوش دانيشدى.^۴ شِكِم، آتاسى خَمورا
 ددى: «بو قيزى منه آرواد آل.»
^۵ يعقوب قيزى دئنانين زورلانديغىنى اشئتىدى، آما اوغوللارى چؤلده كى
 سورولرئن يانيندا اولدوقلارى اوچون، اولار گنه قدر ساكئت قالدى.^۶ شِكِمئن
 آتاسى خَمور، يعقوبون يانينا گتدى كى، اونونان دانيشسين.^۷ يعقوبون
 اوغوللارى بونى اشئدئب چؤلدن گلدئر. اولار ناراحات اولوب چوخ
 حئرصلندئر. چونكى شِكِم يعقوبون قيزى ائئن ياتماق ائنان ائسرائئلن حيئئيتئنى
 آياق آلتينا قويموشدى. بله بئر ائش اولمامالى ائدى.
^۸ خَمور اولارا بله ددى: «اوغلوم شِكِمئن اوره يي قيزيزا باغلانيب. خاهئش
 اله يئر، قيزى منه وره سئز كى، اونا آرواد اولسون.^۹ بئر ائئن قوحوم اولون؛ اؤز
 قيزلاريزى بئزه آرواد ورن و بئرئم قيزلاريميزى اؤزوزه آلين.^{۱۰} بئر ائئن ياشايين و
 بو اؤلكه ده سئزنن ائختئياريزدادير. بوردا ياشايين، تئجارت اِله يئن و مولك
 صاحئبى اولون.»^{۱۱} شِكِم قيزين آتاسينا و قارداشلارينا ددى: «سئزنن گؤزلرئزده
 لوطف تاپماق اوچون مندن نه ائستيه سئز، سئزه وره رم.^{۱۲} مندن چوخلى
 باشليق و هدئيه ائسته يئن، منه دئئئز هر شىي وره رم. آنجاق قيزى آرواد
 اولماق اوچون منه ورن.»^{۱۳} يعقوبون اوغوللارى شِكِمه و اونون آتاسى خَمورا
 حئيله ائئن جاواب وردئر، چونكى شِكِم باجيلارى دئنانين ناموسونا

توخونموشدی. ^{۱۴} اولارا ددئلر: «بئز بونی الئییه بئلمه رئک، باجیمیزی ختنه اولونمامیش بئر آداما آره وره بئلمه رئک. بو بئزئم اوچون روسوایچیلیق اولار. ^{۱۵} آنجاق بئر شرط ائئن راضی اولاریق: بوتون کئشئلرئز ختنه اولونوب بئزئم کئمی اولسالار، ^{۱۶} اؤز قیزلاریمیزی سئزه آره وره رئک، سئزئن قیزلاریزی اؤزوموزه آلاریق و سئز ائئن یاشاییب، بئر خالق اولاریق. ^{۱۷} اگر بئزه قولاق آسمایاسیز و ختنه اولونمایاسیز، قیزیمیزی گؤتوروب گده جه یئک.»

^{۱۸} اولارین سؤزلری خَمورون و اوغلی شِکِمئن خوشونا گلدی. ^{۱۹} جاوان اوغلان بو ائشی فوزنِ اله دی، چونکی یعقوبون قیزی چوخ خوشونا گلمئشدی. شِکِم آتاسینین اؤئنده لاپ حؤرمتملی آدام ائدی. ^{۲۰} خَمور و اوغلی شِکِم اؤز شهرلرئئن دروازاسینا گلدئلر و شهرئن آداملارینا بله ددئلر: ^{۲۱} «بو آداملار بئر ائئن دوستلوق اله یئرلر. قوی بو اؤلکه ده یاشاییب تئجارت اله سئئلر. باخ، بو اؤلکه اولار اوچون کئفایت قدر گئئشدئر. اولارین قیزلارینی اؤزوموزه آرواد آلاریق، اؤز قیزلاریمیزی دا اولارا آره وره رئک. ^{۲۲} بو آداملار آنجاق بئر شرط ائئن یاشاماغا و بئر خالق اولماغا راضی اولورلار کی، بئزئم ده بوتون کئشئلرئئمز، اولار کئمی ختنه اولونسونلار. ^{۲۳} مگر اولارین سورولری، مولکلری و بوتون حیوانلاری بئزئم اولمایاجاق؟ گلئن اولار ائئان راضیلاشاق و اولار بئر ائئن یاشاسینلار.» ^{۲۴} شهرئن دروازاسیندان کچن هر کس خَمور و اوغلی شِکِمئن سؤزونه قولاق آسدی؛ شهرئن بوتون کئشئلری ختنه اولوندی.

^{۲۵} اوچونجی گون اولار حله ده آغری چَکنده، دئئانین قارداشلاری، یعقوبون اوغوللاریندان ائکئسی، شمعون و لاوی، قیلینجلارینی گؤتوروب شک سالمادان شهره گئردئلر و بوتون کئشئلری قیلینجدان کچئرتدئلر. ^{۲۶} اولار خَموری و اوغلی شِکِمی ده اؤلدوردولر. دئئانی شِکِمئن اؤئندن گؤتوروب گتدئلر. ^{۲۷} یعقوبون باشقا اوغوللاری اؤئلرئن یانینا گلدئلر و شهری غارت اله دئلر، چونکی باجیلارینین ناموسونا توخونموشدولار. ^{۲۸} اولارین قویون-کچئلرئنی، مال-حیوانلارینی، ائشکلرئنی، شهرده و چؤلده کی اولان هر شیئی گؤتوردولر. ^{۲۹} بوتون ماللارینی، اوشاقلارینی و آروادلارینی اسئر آپاردیلار، اولارین اؤلرئنده اولان هر شیئی غارت اله دئلر. ^{۳۰} یعقوب شمعونا و لاوییه ددی: «سئز منئم باشیمی بلایا سالیب، اؤلکه ده یاشایان کئئانلی لاری و پئزلئلری منئم ضئدئمه قالدیزدیز. بئر ساییدا آزیق، اگر منئم ضئدئمه بئرله شئب هوجوم گتئرهلر، اؤزوم ده عایئکم ائئن بئرلئکده هلاک اولاجاغام.» ^{۳۱} آما اولار ددئلر: «مگر او

یعقوبون بیت ائله قاییتماسی

۱ تارى یعقوبا ددی: «قالخیب بیت ائله گت و اوردا قال. اوردا تارپیا بئر قوربانگاه دوژلت، او تارپیا کی، قارداشین عئسونون آئندن قاچاندا سنه نظر سالدی.» ۲ یعقوب عایتله سننه و اونون اولانلارین هامیسینا ددی: «یانیزدا اولان آیری بوت آلاهلارینی آتین و اؤزوزی پاک اله یئب، پالتارلاریزی دئیئشن. ۳ قالخیب بیت ائله گدک اله کی اوردا او تارپیا کی، دردلی گونومه منه جاواب وردی و گتدئیئم یولدا من ائنان اولدی بئر قوربانگاه دوژلدیم.» ۴ اولار یانلاریندا اولان بوتون آیری بوت آلاهلارینی و قولاقلاریندا کی گوشوارالاری یعقوبا وردئلر. یعقوب بولاری شیکم یاخیندیغیندا اولان بلوط آغاجینین آلتیندا باسدیردی. ۵ اولار یولا دوشدولر. تارى اطراف شهرلرئن ساکنلرئنی قورخویا سالمیشدی و بونا گۆره ده اولار یعقوبون اوغوللارینی تعقب الهمه دئلر. ۶ یعقوب یانیندا کی بوتون آداملار ائنان بئر لئکده گتعان تورپاغیندا اولان لوزا، یعنی بیت ائله گلدی. ۷ اوردا بئر قوربانگاه دوژلدئب، او یرئن آدینی ائل بیت ائل قویدی، چونکی قارداشینین آئندن قاچاندا تارى اؤزونی اوردا یعقوبا ظاهر الهمه مئشدی. ۸ ربئقانین دایه سی دبورا اولدی. او، بیت ائلن آشاغیسیندا اولان بلوط آغاجینین آلتیندا باسدیریلدی. اورانین آدی آلون باکوت قویولدی. ۹ یعقوب پدان آرامدان قاییداندا تارى گئنه یعقوبا گؤرونندی و اونا برکت وردی. ۱۰ تارى اونا ددی: «سنن آدین یعقوبدور، آما آرتیق آدین یعقوب چاغیریلما یاجاق، بوندان سورا آدین ائسرائئل اولاجاق.» تارى اونون آدینی ائسرائئل قویدی ۱۱ و اونا ددی: «قادئری مطلق تارى منم. قوی نسلن آرتیب چوخالسن. سندن بئر مئلت و مئلتلردن بئر جاماعات حاصل اولاجاق، سنن نسلئندن پادشاهلار چیخاجاق. ۱۲ ائبراهئمه و ائسحاقا وردئیئم تورپاغی سنه وره جهیم. سندن سورا دا اونی سنن نسلئنه وره جهیم.» ۱۳ تارى یعقوب ائنان دانیشدیغی یرده اونون یانیندا یوخاری چکئلدی. ۱۴ یعقوب تارینین اونونان دانیشدیغی یرده بئر داش سوتونی قویدی، اوستونه تۆکولمه لی هدئیه سپدی و سورا اوستونه زیتون یاغی تۆکدی. ۱۵ یعقوب تارینین اونونان دانیشدیغی یرئن آدینی بیت ائل قویدی.

راحتلئن و انسحاقين اؤلومي

١٦ اولار بيت ائلدن يولا دوشدولر. افراتا چاتانا ياخين راحتلئن اوشاق دوغما واختي يتئشدى. راحتل دوغاندا چوخ آغرى چكدى. ١٧ دوغما زاماني آغرى چكنده ماما اونا ددى: «قورخما، گئنه ده بئر اوغلون اولدى.» ١٨ او، اؤلوم آياغيندا جان ورنده اوغلونون آديني بن اوني قويدى، اما آتاسى اونون آديني بنيامئن قويدى. ١٩ راحتل اؤلدى و افراتا، يعنى بيت لجمه گدن يولدا باسديريلدى. ٢٠ يعقوب اونون قبئرى اوستونه بئر سوتون قويدى. او بو گونه قدر راحتلئن قبئر سوتونودور. ٢١ ائسرائئل گئنه كؤچدى و عدر قولئ سنئن او بئرى طرفئنده چادير قوردى. ٢٢ ائسرائئل بو اؤلكه ده ياشاياندا، رعوبئن گدئب آتاسينين جارئييه سى بئلحا ائنن ياتدى. ائسرائئل بوني اشئتدى. ٢٣ يعقوبون اون ائكي اوغلى وار ائدى. لئيه نئن اوغوللارى: يعقوبون اؤللكى اوغلى رعوبئن، شمعون، لاوى، يهودا، يئسكار و زبولون. ٢٤ راحتلئن اوغوللارى: يوسئف و بنيامئن. ٢٥ راحتلئن كئئرى بئلحانين اوغوللارى: دان و نفتالى. ٢٦ لئيه نئن كئئرى زئلپانين اوغوللارى: جاد و اشئر. يعقوبون پدان ارامدا دوغولان اوغوللارى بولاردير.

٢٧ يعقوب قئريت آربعه، يعنى خبروندا اولان ممرهيه، آتاسى انسحاقين يانينا گلدى. ائبراهئم و انسحاق ممره ده قئرب ائدئر. ٢٨ انسحاق يوز هشتاد ائل عؤمور الهدى. ٢٩ او، قوجاليب ياشلى اولدوغونه گؤره آخير نئسنى چكدى و اؤلوب خالقينا قوشولدى. اوغوللارى عئسو و يعقوب اونى باسديردیلار.

٣٦

عئسونون نسلى

١ عئسونون، يعنى ادمون تارئخچه سى بله دئر: ٢ عئسو گئعان قيزلاريندان خئتلى الونون قيزى عادانى، خئولى صئب عونون قيزى آنانين قيزى او هولئبامانى، ٣ هم ده ائسماعئلئن قيزى، نيايوتون باجيسى باسمتى آرواد آلدى. ٤ عادا عئسويا ائلفازى دوغدى، باسمت ده رعوالى دوغدى. ٥ او هولئباما يعوشو، يلامى و قورخى دوغدى؛ عئسونون گئعان تورپاغيندا دوغولان اوغوللارى بولاردير.

٦ عئسو آروادلارينى، اوغوللارينى، قيزلارينى، اوئنده كى آداملارين هاميسينى،

سورولرئى، بوتون حيوانلاريني و گنغان تورپاغيندا قازانديغى بوتون وار-دؤولتى گؤتوروب، قارداشى يعقوبون يانيندان آيرى بئر تورپاغا گتدى. ^۷ چونكى ماللارين چوخ اولدوغونا گؤره، بئرلكده ياشايا بئلمه دئئر؛ سورولرى چوخ اولدوغى اوچون قالديقلارى تورپاغا سيغميرديلار. ^۸ عئسو، يعنى اِدوم سَعئر داغيندا ساكئن اولدى.

^۹ اِدوملولارين جدى عئسونون، سَعئر داغينداكى تارئخچهسى بله دئئر: ^{۱۰} عئسونون اوغوللارينين آدلارى بله دئئر: عئسونون آروادى عادانين اوغلى اِلْفاز، عئسونون آروادى باسَمْتَن اوغلى رِعوال. ^{۱۱} اِلْفازين اوغوللارى: يَمَان، عومار، صئفوا، قاتام و قِناز. ^{۱۲} تئمه ناع عئسونون اوغلى اِلْفازين جارئيھسى ائدى. او، اِلْفازا عَمَالِقى دوغدى. عئسونون آروادى عادانين نوه لرى بولاردير. ^{۱۳} رِعوالئن اوغوللارى بولاردير: نَخْت، زِرْخ، شامًا و مئْزَا؛ بولار عئسونون آروادى باسَمْتَن نوه لرئدئر. ^{۱۴} عئسونون آروادى اوھولئبامانين اوغوللارى بولاردير. اوھولئبامان صئب عونون نوهسى و آنانين قيزى ائدى؛ او، عئسويا يعوشو، يالامى و قورْخى دوغدى.

^{۱۵} بولارديلار عئسو اوغوللارينين طايفالارينين باشچيلارى: عئسونون اولكى اوغلى اِلْفازين اوغوللارى: يَمَان، عومار، صئفوا، قِناز، ^{۱۶} قورْخ، قَعْتام، عَمَالِق. اِدوم تورپاغيندا اِلْفازدان اولان باشچيلار بولاردير؛ اولار عادانين نوه لرئدئر. ^{۱۷} بولارديلار عئسو اوغلى رِعوالئن اوغوللارينين طايفالارينين باشچيلارى: نَخْت، زِرْخ، شامًا، مئْزَا. اِدوم تورپاغيندا رِعوالدن اولان باشچيلار بولاردير؛ اولار عئسونون آروادى باسَمْتَن نوه لرئدئر. ^{۱۸} بولارديلار عئسو آروادى اوھولئبامانين اوغوللارى كى طايفالارينين باشچيلارينين ائدئئر: يعوش، يالام، قورْخ؛ اولار عئسونون آروادى انا قيزى، اوھولئبامانين نسلئندن اولان باشچيلاردير. ^{۱۹} بولار عئسونون، يعنى اِدومون اوغوللاردير، بولار دا اولارين باشچيلارى دير.

سَعئرئن نسلى

^{۲۰} اؤلکده ياشايان خورلى سَعئرئن اوغوللارى بولاردير: لوتان، شوبال، صئب عون، انا، ^{۲۱} دئشون، اِسِر و دئشان. اِدوم تورپاغيندا باشچيليق الهين خورلى سَعئرئن اوغوللارى بولاردير. ^{۲۲} لوتانين اوغوللارى حورى و همام، لوتانين باجيسى تئمه ناع. ^{۲۳} شوبالين اوغوللارى بولاردير: آلوان، مانه خت،

عِبَال، شِفُو و اونام. ^{۲۴} صئبِ عونون اوغوللاری بولاردیر: آیَا و آنا؛ بواله او
 آنادیر کی، آتاسی صئبِ عونون ایششکرئی اوتاراندا، چۆلده کی ائستی بولاقلاری
 تاپدی. ^{۲۵} آنانین اوولادلاری بولاردیر: دئشون و آنانین قیزی اوھولئباما.
^{۲۶} دئشونون اوغوللاری بولاردیر: خمدان، ایشبان، یئتران و کِران. ^{۲۷} اِسِرئن
 اوغوللاری بولاردیر: بئلهان، رَعه وان و آقان. ^{۲۸} دئشانین اوغوللاری بولاردیر:
 عوص و آران. ^{۲۹} خورلولاردان اولان باشچیلار بولاردیر: لوتان، شوبال،
 صئبِ عون، آنا، ^{۳۰} دئشون، اِسِر، دئشان؛ سِعئر تورپاغیندا قبئلہ لرئنه گۆره
 خورلی باشچیلار بولاردیر.

ادومون پادشاهلاری و باشچیلاری

^{۳۱} ائسرائیللی لره بئر کس پادشاهلیق الہمہدن قاباق، اِدوم اوّلکە سئنده
 پادشاهلیق الہین آداملار بولاردیر: ^{۳۲} اِدومدا بَعورون اوغلی بَلَع پادشاه اولدی.
 اونون شہری دئنهابا ائدی. ^{۳۳} بَلَع اوّلدی و اونون یرئنه زِرَخ اوغلی بوصرالی
 یوباب پادشاه اولدی. ^{۳۴} یوباب اوّلدی و اونون یرئنه تِمانلی لارین تورپاغیندان
 اولان خوشام پادشاه اولدی. ^{۳۵} خوشام اوّلدی و اونون یرئنه بَدَد اوغلی حَدَد
 پادشاه اولدی کی، موآب چۆلونده مئدیانی لاری قیرمیشدی. اونون شہری
 عَوئت ائدی. ^{۳۶} حَدَد اوّلدی و اونون یرئنه ماسرِقادان اولان ساملا پادشاه
 اولدی. ^{۳۷} ساملا اوّلدی و یرئنه شاول پادشاه اولدی. شاول فَرَات چاپی
 قیراغیندا اولان رِخوبوتدان ائدی. ^{۳۸} شاول اوّلدی و اونون یرئنه آکبورون اوغلی
 بَعَل خانان پادشاه اولدی. ^{۳۹} آکبورون اوغلی بَعَل خانان اوّلدی و اونون یرئنه
 هَدَر پادشاه اولدی. اونون شہری پاعو ائدی. اونون آروادی مِحْتہ بِل، مَتْرِدئن
 قیزی و مَتْرِدہ مِزاحابین قیزی ائدی .

^{۴۰} عئسو نسلئندن اولان طایفالارینین باشچیلاری، قبئلہ لرئنه و یرلرئنه گۆره
 آدلاری بلہ دئر: تئمہناع، علوا، یِتت، ^{۴۱} اوھولئباما، اِلا، پئنون، ^{۴۲} قِناز، تِمان،
 مئبَسار، ^{۴۳} ماگدی، اِل، ائرام؛ صاحئب اولدوقلاری اوّلکەدہ یاشادیقلاری یرلره
 گۆره اِدوم باشچیلاری بولاردیر. عئسو دا اِدوملورین جدی دئر.

یوستئفن یوخولاری

^۱ یعقوب گنغان اوّلکە سئنده یاشایردی، او اوّلکە کی آتاسی اورا کۆچموشدی.

۲ یعقوبون نسل تارئخچه سی بله دئر:

یوسف اون یدى یاشلاریندا اولاندا اؤز قارداشلاری ائین سوری اوتاریردی. او جاوان، آتاسینین آروادلاری بئلحانین و زئلپانین اوغوللاری ائین ائدی. یوسف اولارین پئس ائشلی حاقیندا خبرلی آتاسینا چاتدیریردی. ۳ یعقوب یوسفی بوتون اوغوللاریندان چوخ سؤئردی، چونکی یوسف اونون قوجالیق واختینین اوغلی ائدی. او، یوسفه ألوان عابا تئکدئردی. ۴ آما اوندا کی قارداشلاری گؤردولر کی، آتالاری یوسفی اولارین هامیسیندان چوخ سؤئر، یوسفدن نئفرت اله دئلر و آرتیق اونون خوش دئل ائین دانیشا بئلمه دئلر. ۵ بئر دفه یوسف بئر یوخی گؤردی و اونی قارداشلارینا نقل الهینده، قارداشلاری اوندان لاپ چوخ نئفرت اله دئلر. ۶ یوسف اولارا ددی: «گوردویوم بو یوخویا قولاق آسین: ۷ بئر زمئنن اورتاسیندا درز باغلا بیردیق؛ بئردن، منئم درزئم قالخیب دئک دوردی، سئزن درزلرئز منئم درزئمی دؤوره له یئب اونا باش آیدئلر.» ۸ قارداشلاری اونا ددئلر: «دوغرودان دا، سن بئزه حؤکم سوره جکسن؟ دوغرودان دا سن بئزه آغالیق الئیه جکسن؟» پس اولار یوسفدن یوخولارینا و سؤزلرئنه گؤره لاپ چوخ نئفرت اله دئلر. ۹ سورا یوسف آیری بئر یوخی گؤردی و اونی قارداشلارینا نقل اله یئب ددی: «باخین، آیری بئر یوخی گؤرموشم؛ گوردوم کی، گون، آی و اون بئر اولدوز، منه باش آیدرئلر.» ۱۰ آما یوسف، یوخوسونی آتاسینا و قارداشلارینا نقل الهینده، آتاسی اونی دانلاییب ددی: «بو نه یوخودور کی گوروبسن؟ دوغرودان دا، من، آنان و قارداشلارین گلئب سنن قاباغیندا باش آیه جه یئک؟» ۱۱ قارداشلاری اونا پاخیلیق اله دئلر، آما آتاسی بو سؤزی یادیندا ساخلادی.

قارداشلار یوسفی ساتدیلار

۱۲ بئر گون یوسفن قارداشلاری آتالارینین سوروسونی اوتارماق اوچون شکم شهرئئن یاخینلیغینا گتدئلر. ۱۳ یعقوب یوسفه ددی: «مگر قارداشلارین شکمده سوری اوتارمیرلار؟ گل سنی ده اولارین یانینا گؤندرئم.» یوسف آتاسینا ددی: «گوزوم اوستونده.» ۱۴ پس یعقوب یوسفه ددی: «ائندی گت گور، آیا قارداشلارین یاخشیدیرلار؟ سوری سالامتدیر؟ سورا منه خبر گتئر.» پس اونی خبرون دره سنندن یولا سالدی.

یوسف گلئب شکمه چاتدی. ۱۵ یوسف چؤلده گزنده، بئر نفر اونا راست

گلدی. او آدام اوندان سوروشدی: «نه آختاریرسان؟»^{۱۶} یوسئف ددی: «قارداشلاریمی آختاریرام. خواهئش الهیئم منه ده گوروم، اولار سورونی هاردا اوتاریرلار؟»^{۱۷} او آدام ددی: «بوردان گدئبلر، چونکی من اشنئدئم کی، دیئردئلر: «گلئن دوتانا گدک.»» پس یوسئف قارداشلارینین دالیسیجا دوشدی و اولاری دوتاندا تاپدی.

^{۱۸} قارداشلاری یوسئفی اوزاقدان گوردولر و اولارین یانلارینا چاتمامیش، نقشه چکدئلر کی، اونی اؤلدورسونلر.^{۱۹} قارداشلار بئریئرلرئنه ددئلر: «یوخی گوره نئمئز گلئر.^{۲۰} ائندی گلئن اونی اؤلدوروب بو قویولارین بئرئنه آتاق، سورا دا دئیهرئک کی، وحشی بئر حیوان اونی پارچالاییب. او واخت گوره رئک، یوخولاری نجه دوغری چیخیر.»^{۲۱} آما رعوبئن بونی اشنئدنده، یوسئفی اولارین آئندن قورتاریب ددی: «گلئن اونون جانینی آلمایاق.»^{۲۲} رعوبئن اولارا ددی: «قان تۆکمهیئن، اونی چۆلده اولان بو قویویا آتین، آما اونون اوستونه ال اوزتامیین.» بونی اونا گوره دیئردی کی، یوسئفی قارداشلارینین آئندن قورتاریب آتاسینین یانینا قایتارسین.^{۲۳} بله ده یوسئف قارداشلارینین یانینا چاتاندا اولار یوسئفئن گیدئی آلوان عابانی آینئندن چیخارتدیلار.^{۲۴} اؤزونی ده گؤتوروب قویویا آتدیلار. قوی بوش ائدی و اوندا سو یوخ ائدی.

^{۲۵} او زامان قارداشلار چۆرک یمک اوچون اوتوردولار. اولار باخیب گوردولر کی، گئلعاددان ائسماعئلی لرئن بئر کاروانی گلئر. اولارین دوه لرئنئن یوکلری کتئر، بالزام یاغی و عطریات ائدی و بولاری مئصئرہ آپاریدیلار.^{۲۶} اوندا یهودا قارداشلارینا ددی: «بونون نه خیئری وار کی قارداشیمیزی اؤلدوروب اونون قانینین اوستونی باسدیراق؟^{۲۷} گلئن اونی ائسماعئلی لره ساتاق و اونون اوستونه آل اوزتامایاق، چونکی او بئرئم قارداشیمیز و بئرئم قانیمیزداندیر.» قارداشلاری اونون سؤزونه قولاق آسدیلار.^{۲۸} اوندا کی مئدیان تاجرلری اوردان کچئردئلر، قارداشلار یوسئفی قویودان چکئب، چیخارتدیلار و ائسماعئلی لره ائیئر می گوموشه ساتدیلار. اولار دا یوسئفی مئصئرہ آپاردیلار.

^{۲۹} اوندا کی رعوبئن قویونون یانینا قایدیب، گوردی یوسئف قویودا یوخدور پالتارینی جیردی،^{۳۰} و قارداشلارینین یانینا قایدیب ددی: «اوغلان یوخدور، ائندی من، ائندی من هارایا گدئم؟»^{۳۱} او واخت اولار یوسئفئن عاباسینی گؤتوردولر و بئر ارگک کچی کسئب، عابانی قانا باتیردیلار.^{۳۲} قارداشلار او آلوان عابانی یوللاییب، آتالارینا یئتردئلر و ددئلر: «بئر بونی تاپمیشیق: گور، اوغلونون

عاباسی دیر یا یوخ؟»^{۳۳} یعقوب، عابانی تانی بیب ددی: «بو، اوغومون عاباسی دیر؛ اونی وحشی بئر حیوان پیئب، حتمن کی یوسئف پارچالانیب.»^{۳۴} اوندا یعقوب اؤز پالتارینی جیردی و پالازا بوروندی؛ او، چوخلی گونلر اوغلی اوچون یاس توتدی.^{۳۵} بوتون اوغوللاری و قیزلاری اونا تسلی ورمک اوچون ییغیشدیلا، آما او تسلی تاپماق ائستمه یئب ددی: «یوخ، ماتم ائنن اوغومون یانینا-اؤلورلر دئیارینا گده جه میم.» پس آتاسی یوسئف اوچون آغلادی.^{۳۶} بو آرادا مئدیانیلی تاجئرلر یوسئفی مئصئرده پوطئفره ساتدیلا. پوطئفر فئرعونون افسرلرئندن بئری و دربارین کشکچئلرئئنن ریئسی ائدی.

۳۸

یهودا و تamar

۱ او زامان یهودا قارداشلاریندان آیریلیب خئرا آدیندا عدوللاملی بئر آدامین یانینا گتدی.^۲ یهودا اوردا شوعه آدیندا گئعانیلی بئر آدامین قیزی گوردی. یهودا قیز ائنان اوله نئب، اونونان یاتدی.^۳ آرواد بویلی اولوب بئر اوغلان دوغدی و یهودا اونون آدینی عر قویدی.^۴ آرواد گئنه بویلی اولوب بئر اوغلان دوغدی و آدینی اونان قویدی.^۵ سورا گئنه ده بئر اوغلان دوغوب، آدینی شلا قویدی. آرواد اونی دوغدوغی زامان، یهودا کیزبده ائدی.^۶ یهودا ائلك اوغلی عر اوچون بئر آرواد آلدی، اونون آدی تamar ائدی.^۷ یهودانین ائلك اوغلی عر، ربئن گوزونده شرور ائدی و رب اونی اؤلدوردی.^۸ یهودا اونا ددی: «قارداشین آروادی ائنن یات، اؤز قایینلیق وظئفهنی یرئنه یتئرب قارداشین اوچون نسل قوی.»^۹ اونان بئلئردی کی، بو نسل اونون اوزونون اولمایاجاق. بونا گوره ده قارداشی آروادی ائنن یاخینلیق الهینده توخومونی یره تئکدی کی، قارداشی اوچون نسل یتئشدئرمه سنن.^{۱۰} اونون اله دئی بو ائش ربئن گوزونده پئس اولدی و رب اونی دا اؤلدوردی.^{۱۱} یهودا، گلئنی تamar ددی: «اوغوم شلا بؤیوینه قدر، آتاینن اؤئنده دول قال.» یهودا فئکئرلشدی کی، شلا دا قارداشلاری کئمی اؤله بئلر. تamar گدئب آتاسینین اؤئنده قالدی.^{۱۲} اوزون مودتدن سورا یهودانین آروادی کی، شوعه نئن قیزی ائدی، اؤلدی. یهودا ماتم قورتارانندان سورا، دوستی ادوللاملی خئرا ائنن بئرئکده تئمه ناعیا، سوروسونی قیرخانلارین، یانینا گتدی.^{۱۳} تamar خبر وردئلر: «باخ قایناتان سوروسونی قیرخماق اوچون تئمه ناعیا گلئر.»^{۱۴} تamar دولوق پالتارینی آینئندن

چىخاردىب روبند اۋرتدى و بورونوب، عىنايم دروازاسىنين يانيندا، كى تئمه ناعيا گدن يولدا ائدى، اوتوردى. چونكى او گۇروردى كى، شىلا بۇيويوب، اما او حله ده شىلايا آره ورئلمه يئب. ^{۱۵} يهودا اونى گۇرندە اله بئلىدى كى، بئر فاحشە آرواددير، چونكى اوزونى اۋرتموشدى. ^{۱۶} يهودا يولونى اونا سارى ساليب ددى: «لوطفن ائجازه ور، سن ائنن ياتيم.» اما اونون اۋز گئئنى اولدوغونى بئلمەدى. آرواد ددى: «من ائنن ياتماق اوچون منە نه ورئرسن؟» ^{۱۷} يهودا ددى: «سورودن بئر كچى بالاسى گۇندره رم.» او ددى: «اونى گۇندره نه قدر منە گئروو بئر شى ورئرسن؟» ^{۱۸} يهودا سوروشدى: «گئروو اوچون سنە نه ورئم؟» آرواد ددى: «اۋز مۇهورونى و مۇهورونون باغىنى و آئندە اولان عصانى.» يهودا بولارى آروادا ورئب، اونونان ياتدى. آرواد اوندان بويلى اولدى. ^{۱۹} سورا تامار قالخىب گتدى و روبندئنى گۇتوروب دوللوق پالتاريني گيدى.

^{۲۰} يهودا، آروادين آئندن گئرووونى آتماق اوچون آدوللاملى دوستونون واسئطهسى ائنن كچى بالاسىنى گۇندردى. اما دوستى، آروادى تاپمادى. ^{۲۱} اوردا كى آداملاردان سوروشدى: «عنايئمه يول قيراغيندا اولان معبد فاحشەسى هاردادير؟» اولار ددئلر: «بوردا معبد فاحشەسى يوخدور.» ^{۲۲} دوستى، يهودانين يانينا قايدىب ددى: «اونى تاپا بئلمە دئم. بوندان علاوه او يرئن آداملارى دا ددئلر كى، «بوردا معبد فاحشەسى يوخدور.» ^{۲۳} يهودا ددى: «قوى او شيلرى اۋزونه ساخلاسين، اولمايا كى بئر بو ائشدن روسواى اولاق. باخ من بو كچى بالاسىنى اونا گۇندردئم، اما سن اونى تاپمادين.»

^{۲۴} بوندان تخمئنن اوچ آى سورا يهودايا ددئلر: «گئئئنن تامار، فاحشە لئك اله يئب، هم ده بو فاحشە لئكدن بويلى اولوب.» يهودا ددى: «اونى چىخاردىب يانديرين.» ^{۲۵} او ائشئيه چىخاريلديغى زامان قايناتاسينا خبر گۇندرب ددى: «من بو شيلرئن صاحبى اولان آدامدان بويلى اولدوم.» سورا ددى: «خاهئش اله يئرم، باخ گۇر، بو مۇهور، قايتان و عصا كئئمئندئر؟»

^{۲۶} يهودا بولارى تانىيب ددى: «او مندن حاقلىدير، چونكى اونى اوغلوم شىلايا ورمە دئم.» يهودا اونونان، بئر ده ياخينلىق اله مەدى.

^{۲۷} تامار دوغاندا معلوم اولدى كى، رحئمئندە اِكْز وار. ^{۲۸} دوغما واختيندا بئر اوشاق آئنى چىخارتدى. ماما گۇتوروب اونون آئنه قيرمىزى ائپ باغلادى و ددى: «اۋل بو چىخدى.» ^{۲۹} اما او اوشاق آئنى دالى چكدى و قارداشى بئرئنجى چىخدى. ماما ددى: «اۋزونه نه جور دئشك آچدين؟» بونا گۇره ده اونون

آدینی پُرس قویدولار. ۳۰ اوندان سورا آئنده قیرمیزی ائپ اولان قارداشی دوغولدی. اونون آدینی زرخ قویدولار.

۳۹

یوسف و پوطفَرئن آروادی

۱ یوسفی مئصْرَه آپارمیشدی لار. پوطفَر آدیندا مئصْرلی بئر کئشی کی فَرعونون افسرلرئندن بئری و دربارین کَشکچکلرئنتن ریسی ائدی، یوسفی اورایا گتَرَن ائسماعللی لردن آلدی. ۲ رب یوسف ائنن ائدی و یوسف باشاریلی بئری اولدی. یوسف مئصْرلی آغاسینین اؤئنده قالیردی. ۳ آغاسی گؤردی کی، رب یوسف ائنن دئر و رب اونون اله دئی هر ائشی راست گتَرئر. ۴ پس یوسف پوطفَرئن نظرئنده عزت اولدی و اونون شخصی خندمتچئسی اولدی. آغاسی اؤئتنن ائختیارینی یوسفه وردی و صاحب اولدوغی هر شی اونا تاپشیردی. ۵ او زاماندان کی پوطفَر اؤئتن و صاحب اولدوغی هر شیئن ائختیارینی یوسفه وردی، رب یوسفه گؤره او مئصْرلرئنتن اؤئنه برکت وردی؛ صاحب اولدوغی هر شیده، رین برکتی وار ائدی، اؤئندن توتموش زمئسنه قدر. ۶ آغاسی صاحب اولدوغی هر شی یوسفئن ائختیارینا قویدی، و یوسفی ائشلرئن باشینا قویدوغونا گؤره، یدئی یمکدن باشقا، هچ بئر شیہ قاریشمازدی. یوسف گؤزل قامتلی و یاراشیقلی بئر کئشی ائدی. ۷ بئر مودتدن سورا آغاسینین آروادینین گؤزی یوسفی توتوب ددی: «من ائنن یات.» ۸ آما یوسف قبول اله مه یئب، آغاسینین آروادینا ددی: «باخ، آغام منی ائشلرئن باشینا قویدوغونا گؤره اؤئنده اولان هچ نه یه قاریشماز و صاحب اولدوغی هر شی منئم ائختیاریما قویوب. ۹ بو اوده هچ کس مندن بؤیوک دیئل، و آغام سندن باشقا کی اونون آروادیسان هچ بئر شی مندن قییماییب. بس من نه جور الهیه بئلرم بو بؤیوک پئسلئی اله یئب تارینین ضئذنه گونا الهیم؟» ۱۰ گرچی آرواد هر گون بونی یوسفه دیئردی، آما یوسف اونا قولاق آسمیردی کی اونون یاتسین، یا دا اونون اولسون. ۱۱ آما بئر گون کی، یوسف اؤز ائشنی گؤرمک اوچون اوه گئردی و اؤئن نؤکرلرئنتن هچ بئر اوردا یوخ ائدی، ۱۲ آرواد اونون اوست پالتاریندان توتوب ددی: «من ائنن یات!» آما یوسف پالتارینی اونون آئنده قویوب قاچدی و اؤدن ائشیہ چیخدی. ۱۳ اوندان کی آرواد گؤردی یوسف پالتارینی اونون آئنده قویوب اؤدن قاچدی، ۱۴ اؤ نؤکرلرئی

چاغیریب ددی: «باخین، آغاز بو عبیرانئنی یانیمیزا گتئرب کی، بئری روسوی اله سئن. او من ائنن یاتماق اوچون یانیماد گلدی، آما من اوجادان قیشقیردیم. ^{۱۵} اوندا کی سسئمی اوجالیدی قیشقیردیغیمی ایشئتدی، پالتارینی یانیمدا قویوب قاچدی و اودن اشنیه چیخدی.» ^{۱۶} پس یوسئفن آغاسی اوه گننه قدر، آرواد یوسئفن پالتارینی اوز یانیندا ساخلادی. ^{۱۷} آرئنه ده اله بو جرئیانی تعریف اله یئب ددی: «بئزه گتئردئین بو عبیرانی قول، یانیماد گلدی کی منی روسوی اله سئن. ^{۱۸} آما من سسئمی اوجالیدی قیشقیردیغیم زامان، پالتارینی یانیمدا قویوب اودن اشنیه قاچدی.»

^{۱۹} اوندا کی یوسئفن آغاسی آروادینین سؤزلرئنی ایشئتدی کی دئردی: «سئن قولون من ائنن بله رفتار الهدی»، حئرصلندی. ^{۲۰} یوسئفن آغاسی اونی توتدی، و او زئندانان کی پادشاهین زئندانلری اوردان ساخلانیردی سالدی. یوسئف اوردان زئندانان ائدی. ^{۲۱} آما رب یوسئف ائنن ائدی و اونا محبت گورسه دئب، اونی زئندانین ریئسئنن نظرئنده عزت الهدی. ^{۲۲} زئندانین ریئسی زئندانان اولان بوتون زئندانلری یوسئفن ائختیارینا قویدی. اوردان گورولن هر ائش یوسئفن نظرئندن آلتیندا اولوردی. ^{۲۳} زئندانین ریئسی یوسئفن ائختیاریندا اولان هچ نه ائنن ائشی یوخ ائدی، چونکی رب یوسئف ائنن ائدی و رب یوسئفن اله دئی هر ائشی راست گتئرردی.

۴۰

یوسئف زئندانلرئنی یوخولارینی تعبیر اله یئر

^۱ بئر مودتدن سورا مئصئر پادشاهینین ساقئسی و چورکچئسی، آغالاری مئصئر پادشاهینی ائجتئدلر. ^۲ مئصئر پادشاهی فئرعون، ائکی نؤکرئندن یعنی باش ساقی و باش چورکچئدن حئرصلندی ^۳ و اولاری زئندانان سالدی. اله او زئندانان کی دربارین کئشکچئلرئنی ریئسئنن اوی اوردان ائدی، یوسئف ده اله اوردان زئندانان ائدی. ^۴ کئشکچئلرئنی ریئسی یوسئفی تعینن الهدی کی اولار ائنان اولسون و اولارا خئدمت اله سئن. اولار بئر مودت زئندانان قالدیلار. ^۵ بئر گجه اولارین ائکئسئده یعنی مئصئر پادشاهینین ساقئسی و چورکچئسی کی زئندانان ائدلر یوخی گوردولر. هر بئری اوز یوخوسونی و هر یوخونون اوزی اوچون بئر تعبیری وار ائدی. ^۶ سحرچاغی یوسئف اولارین یانینا گلنده گوردی کی اولار ائصطراب ائچئنده دئرلر. ^۷ پس یوسئف، فئرعونون او نؤکرلرئندن کی اونونان

بئرلئكده يوسئفئ آغاسئئئئ اوئئده كئ زئئئانئا ائئئئر، سوروشءى: «ئئئه بو گون قاش قاباقلى سئز؟»^۸ او كئئئئرلر يوسئفه ءئئئر: «ئوخئ گورموشوك، اونئ ئعبئر الهئن بئرئ ده ئوخءور.» يوسئف اولارا ءءئ: «مگر ئوخونون ئعبئرئ ئارئئئن ائئئ ءئئل؟ خواهئئ الهئئر، ئوخوزئ منه ئعرئفلهئئ.»^۹ او زامان باش ساقئ ئوخوسونئ يوسئفه ئعرئف الهئئب ءءئ: «ئوخومءا گورءوم كئ، قاباغئمءا بئر اوزوم آعاجئ وار.^{۱۰} آعاجءا اوچ بوءاق وار ائئئ. اولار آچار-آچماز گول وئرئب سالخئم-سالخئم ئئئئئئئئئ اوزوم گئرءئرئئر.^{۱۱} فئرءونون پئئئلاسى منئم ئئمءه ائئئ. اوزوملرئ گورءوروب فئرءونون پئئئلاسىنا سئخءئم و پئئئلانى فئرءونون ائئنه وئرءئم.»^{۱۲} يوسئف اونئا ءءئ: «اونون ئعبئرئ بلهءئر: اوچ بوءاق، اوچ گونءور.^{۱۳} اوچ گون عرضئئءه فئرءون سئئ اوجالءاجاق و سئئ قاباقكئ مقامئنا قائئارءاجاق و سن ده اونون ساقئئئ اولءوغون زامان كئئئ، فئرءونون پئئئلاسىنئ ائئنه ورهءكسن.^{۱۴} آنءاق سنئئ وضعبئئئئئ ئاخشئلاشانءا منئ ئاءئنا سال و خواهئئ الهئئر منه مهربائئلق گورسء. منئم حاقئمءا فئرءون ائئان ءانئش و منئ بو اوءن ائئئئه چئخارت.^{۱۵} چونكئ ءوغروءان ءا منئ عبئرئئئرئئ اؤلكه سئئءن اوغورلائئبئلار و بورءا ءا هچ بئر ائئئ گورمه مئئئم كئ منئ سئاهءالا سالسئئلار.»

^{۱۶} اونءا كئ باش چورءكچئ گورءئ كئ ئوخونون ئعبئرئ ئاخشئ ائئئ، يوسئفه ءءئ: «منءه ئوخئ گورءوم كئ، باشئمئئ اوسئونءه اوچ سبء آع چورءك وار.^{۱۷} لاپ اوسئءه كئ سبءءه، فئرءون اوچون پئئئئرئئئئئ هر جورئمك وار ائئئ. آما قوشلار اولارئ باشئمئئ اوسئونءه كئ سبءءن ئئئرءئر.»^{۱۸} يوسئف ءاواب وئرئب ءءئ: «اونون ئعبئرئ بلهءئر: اوچ سبء اوچ گونءور.^{۱۹} اوچ گون عرضئئءه فئرءون سنئئ باشئئئ ءءئئءن آئئرءاجاق و سنئئ ءءئئئ بئر آعاجءان آساجاق. قوشلار ءا سنئئ ائئئئ ئئئءهءكلر.»

^{۲۰} اوچونءئ گونءه كئ فئرءونون ءوغوم گونئ ائئئ، او بوتون اعئانلارئنا قوناقلق وئرئئ. باش ساقئئئ و باش چورءكچئئ اعئانلارئئئئ قاباغئنا چئخارتئئ.^{۲۱} باش ساقئئئ قاباقكئ مقامئنا قائئارءئ و او، فئرءونون پئئئلاسىنئ ائئنه وئرئئ،^{۲۲} آما باش چورءكچئئ آسءئرءئ؛ اله اوچور كئ يوسئف اولارا ئعبئر اله مئئئئئ.^{۲۳} آنءاق باش ساقئئ يوسئفئ ئاءا سالماءئ بلكئ اونئ ئاءءان چئخارتئئ.

فئرعونون یوخولاری

۱ ائکی ائل تامام کچندن سورا فئرعون بئر یوخی گوردی کی، نئل چایینین قیراغیندا دایانمیشدی. ۲ بئردن نئل چاییندان یدی گوزل و کؤک ائنگ چیخدی. اولار قامیشلیق ائچننده اوتلاماغا باشلادیلار. ۳ اولاردان سورا نئل چاییندان یدی ائنگ چیخدی کی، چئرکئن و آریق ائدئلر. اولار نئل چایینین قیراغیندا، او بئری ائنکرئن یانیندا دایاندیلار. ۴ چئرکئن و آریق ائنکر، گوزل و کؤک اولان یدی ائنه پی یدئلر. فئرعون یوخودان اویاندی. ۵ سورا یاتیب ائکننجی دفه یوخی گوردی کی، بئر خولدان یدی دولی و یاخشی سونبول چیخدی. ۶ اولاردان سورا یدی سونبول چیخدی کی، آریق ائدئلر و شرق طرفئندن گلن ائستی یلدن قوروموشدولار. ۷ آریق سونبوللر یدی دولی و بؤیوک سونبولی اودولار. فئرعون اویاندی و گوردی کی بو بئر یوخودور. ۸ پس سحر اونون روحی پرنشان ائدی. خبر گؤندرئب مئصئرئن بوتون سحر بازلارینی و بوتون حئکمتلی آدمالارینی چاغیردی. فئرعون اولارا اؤز یوخولارینی تعریفله دی، آما بئری یوخ ائدی کی او یوخولاری فئرعونا تعبئر الئییه بئلسئن.

۹ او زامان باش ساقی فئرعونا بله ددی: «من بوگون اؤز گوناھیمی یادیم سالدیم: ۱۰ اوندان کی فئرعون اؤز قوللارینا حئرصلندی و من ائنن باش چؤرکچئی، کئشئکچئرئن ریئسنئن ائوئنده کی زئنداننا سالدی، ۱۱ بئر بئر گجه ائکئمئر ده یوخی گوردوک، یوخولاریمیزین هر بئرئسنئن اؤز تعبئری وار ائدی. ۱۲ اوردان بئر ائنن، بئر عبئرانی جاوان وار ائدی کی، کئشئکچئر ریئسنئن قولى ائدی. بئر یوخولاریمیزی اونا تعریف الئینده، او یوخولاریمیزی بئرزه تعبئر الئییه، هر بئرئمئرئن یوخوسونون تعبئرئنی ددی. ۱۳ او بئرزه نجه تعبئر الئدی، الہ ده اولدی؛ من اؤز مقامیما قایتاریلدیم، او باش چؤرکچی ده آسدیریلدی.»

۱۴ اوندان فئرعون آدم گؤندرئب یوسئفی چاغیرتدی. اونو تز سیاه چالدان چیخارتدیلار. یوسئف اوزونی قیرخیب پالتارینی دئشئندن سورا فئرعونون حوضورونان گلدی. ۱۵ فئرعون یوسئفه ددی: «بئر یوخی گوروموشم، اونو تعبئر الئییه بئلن بئری ده یوخودور. من سنئن حاقیندا ائشئتمئشم کی، بئر یوخی ائشئندنه، اونو تعبئر الئییه بئلئرسن.» ۱۶ یوسئف فئرعونا جاواب وردی: «بو مندن دئئل، تار ی فئرعونا خوش بئر جاواب وره جک.» ۱۷ اوندان فئرعون یوسئفه ددی: «باخ، یوخومدا گوردوم کی، نئل چایینین قیراغیندا دورموشام. ۱۸ نئل چاییندان یدی کؤک و گوزل ائنگ چیخدی. اولار قامیشلیق ائچننده اوتلاماغا

باشلاديلار. ^{۱۹} اولاردان سورا آيرى يدي ائتك چيخدى كي، حالسيز، چوخ چتركن و آريق ائدئلر. اوجور كي، بوتون مئصئر اولكه سئنده بله بئر شى گورمه مئشدئم. ^{۲۰} آريق و چتركن ائتكلر اولكى يدي كوك ائنه يي يدئر. ^{۲۱} آما كوك ائتكلى يئيندن سورا دا، اولارى يدئكلى حله ده بئلئئمردى، چونكى اولكى كئى حله ده چتركن ائدئلر. او واخت اويانديم. ^{۲۲} يوخومدا بونى دا گوردوم كي، بئر خولدان يدي دولى و ياخشى سونبول چيخدى. ^{۲۳} اولاردان سورا سولغون، آريق و شرق طرفئندن گلن ائستى يلدن قوروموش، يدي سونبول چيخدى. ^{۲۴} آريق سونبوللر يدي ياخشى سونبولى اودولار؛ بولارى سحر بازلارا ددئم، آما هچ كس يوخ ائدى كي، بولارى منه آچيقلايا بئلسئن.» ^{۲۵} او واخت يوسئف فئرعونا ددى: «فئرعونون يوخولارينين ائكئسئنده بئردئر. تارى فئرعونا آشكار اله يئب كي، ائسته يئر نه ائش گورسون. ^{۲۶} يدي ياخشى ائتك يدي ائلدئر، يدي ياخشى سونبول ده يدي ائلدئر؛ يوخولارين ائكئسئنده بئردئر. ^{۲۷} اولاردان سورا چيخان يدي آريق و چتركن ائتك يدي ائلدئر و شرق طرفئندن گلن ائستى يلدن قوروموش يدي بوش سونبول ده، يدي ائل آجليق دير. ^{۲۸} اله اوجور كي فئرعونا ددئم؛ تارى فئرعونا گورسه دئب كي، ائسته يئر نه ائش گورسون. ^{۲۹} بوتون مئصئر اولكه سئنده يدي ائل بويوك بئر بوللوق اولاجاق. ^{۳۰} آما اوندان سورا يدي ائل آجليق اولاجاق. مئصئر اولكه سئنده اولان بوتون بوللوق ياددان چيخاجاق. آجليق اولكه ني آلدن سالاجاق. ^{۳۱} اولكه ده كي بوللوق اوندان سورا گلن آجليقا گوره گورونميه جك، چونكى آجليق چوخ چتئن اولاجاق. ^{۳۲} فئرعون يوخونى ائكى دغه گورمه سئئن معناسى بودور كي، بو ائش تارى طرفئندن تعيئن اولونوب و تارى اله بو تزلئك ائئن بو ائشى گوره جك. ^{۳۳} ائندى فئرعون آغيلي و حئكمتلى بئر آدام تاپسين و اونى مئصئر اولكه سئنه باشچى اله سئن. ^{۳۴} فئرعون امر اله سئن كي، اكنئرئن اوستونه مأمورلار قوبولسون و يدي ائل بوللوق زامانى مئصئر اولكه سئئن محصوللارينين بئشه بئرئى ييغسينلار. ^{۳۵} اولار گرگ بو ياخشى ائللرئن بوتون آذوقه لرئى توپلايالار و غلئنى آذوقه اوچون شهرلرده فئرعونون نظارتى آلتيندا انبار اله يئب ساخلالار. ^{۳۶} بو آذوقه، گرگ يدي ائل آجليق اوچون كي مئصئر اولكه سئنه گله جك انبار اولسون، اله كي اولكه آجليقدان قيريلماسين.»

يوسئفن مئصئر ده باشچى اولماسى

^{۳۷} بو سۆزلر فئرعونون و اونون اعيانلارينين هاميسينين خوشونا گلدى.

^{۳۸} فئرعون اعيانلارينا ددى: «مگر بو آدام كئىمى بئرئى تاپا بئله رئك كى، اوندا تارينين روحى اولسون؟» ^{۳۹} سورا فئرعون يوسئفه ددى: «ائندى كى، تارى سنه بوتون بو شيليرى گؤرسه دئب، دمه لى، سنن كئىمى آغىلى و حئكمئتى آدام يوخدور. ^{۴۰} سن منئم سارايمما باشچى اولاجاقسان و منئم بوتون خالقيم سنن امرئنه بويون آيه جك. من آنجاق پادشاهليق تختئنده سندن بؤيوك اولاجام.» ^{۴۱} فئرعون يوسئفه ددى: «باخ، من سنى بوتون مئصئر اؤلكه سئنه باشچى تعين اله مئشم.» ^{۴۲} او زامان فئرعون اوز اوزوگونى كى مؤهورى ائدى بارماغيندان چيخارديب، يوسئفن بارماغينا تاخدى، اونا نازئك كتان پالتار گيئندردى و بوينا قيزيل زنجئر آسدى. ^{۴۳} فئرعون يوسئفى اوزونون ائكئنجى عاراباسينا مئندردى و يوسئف هر يره كى گدردى قاباغيندا باغريب ديئرئلر: «دئر چؤكون!» بوجور فئرعون، يوسئفى بوتون مئصئر اؤلكه سئنه باشچى قويدى. ^{۴۴} بوندان علاوه فئرعون يوسئفه ددى: «فئرعون منم و سن راضى اولماسان، بوتون مئصئر اؤلكه سئنده هچ كس الئنى، يا دا آياغيني اوزادا بئلمز.» ^{۴۵} فئرعون يوسئفن آدينى صافنات پنه آخ قويدى و پوتى فرانين قيزى آسئتى اونا وردى كى، اونون آروادى اولسون. پوتى فرا، اون آديندا شهرئن كاهئنى ائدى. پس يوسئف چيخدى كى، مئصئر اؤلكه سئنى گزئسن.

^{۴۶} يوسئف مئصئر پادشاهى فئرعونا قوللوق الهمه يه باشلايئندا، اوتوز ياشيندا ائدى. يوسئف فئرعونون حوضوروندان چيخيب، بوتون مئصئر اؤلكه سئنى گزدى. ^{۴۷} يدى بوللوق ائللرده تورپاق بول-بول محصول وردى. ^{۴۸} يوسئف بو يدى ائله مئصئر اؤلكه سئنده ييغيلميش بوتون آذوقه نى بئر يره ييغدى و آذوقه نى شهرلرده انبار الهدى. هر شهرئن اطرافيندا اولان زمئلرده يتئشن آذوقه نى، اله او شهرده انبار الهدى. ^{۴۹} يوسئف دهنز قومى قدر، چوخ غلله انبار الهدى و آرتيق اونى حسابلاماقدان آل چكدى، چونكى ساپى-حسابى يوخ ائدى. ^{۵۰} آجليق ائللرئندن قاباق يوسئفن ائكى اوغلى اولدى؛ اولارى آسئت يوسئفه دوغدى. آسئت پوتى فرانين قيزى ائدى. پوتى فرا، اون شهرئئن كاهئنى ائدى. ^{۵۱} يوسئف ائلك اوغلونون آدينى مئسه يعنى ياددان چيخاردان قويدى و ددى: «چونكى تارى بوتون زحمتئى و آتامين اوئنده كئلرئن هاميسيني ياديدان چيخارديب.» ^{۵۲} ائكئنجى اوغلونون آدينى إفرايئم يعنى ثمره لى قويدى و ددى: «چونكى تارى اذئيت چكدئئم اؤلكه ده منى ثمره لى الهئب.»

۵۳ مئصّر اۆلكه سئنده اولان يدي ائل بوللوق قورتاردى. ۵۴ يوستفئن ددئىي كئىمى يدي ائل آجلىق باشلادى. بوتون اۆلكه لرده آجلىق اولدى، اما مئصّر اۆلكه سئئنن هر يرئنده چۆرك وار ائدى. ۵۵ مئصّر اۆلكه سئئنن بوتون آداملارى آجلىقا دوشنده، خالق چۆرك اوچون فئرعوندان كۆمك ائسته دئئر. فئرعون بوتون مئصّرلى لره ددى: «يوستفئن يانينا گدئن، اونون ددئىئىي الەيئن.» ۵۶ پس اوندا كى بوتون اۆلكه ده آجلىق اولدى، يوستف بوتون انبارلارى آچىپ، مئصّرلى لره آذوقه ساتدى. چونكى مئصّر اۆلكه سئنده آجلىق چوخ چتئن ائدى. ۵۷ بوندان علاوه بوتون ير اوزونده كى آداملار غله آلماق اوچون مئصّره، يوستفئن يانينا گدئئر، چونكى بوتون ير اوزونده چوخ چتئن بئر آجلىق وار ائدى.

۴۲

يوستفئن قارداشلارينين مئصّره گتمه سى

۱ اوندا كى يعقوب بئلىدى، مئصّره غله ساتيرلار، اوز اوغوللارينا ددى: «نه اوچون بئريرئزه باخيرسىز؟» ۲ و ددى: «باخين، ائئتمئشم كى، مئصّره غله ساتيرلار، اورايا گدئب بئرئم اوچون غله آلين كى، اۆلمه يئب ياشايق.» ۳ او زامان يوستفئن اون قارداشى غله آلماق اوچون مئصّره گدئئر. ۴ اما يعقوب يوستفئن دوغما قارداشى بنيامينى، قارداشلارى ائئن بئرئلكده گؤندرمه دى، چونكى قورخوردى كى، اونون باشينا بئر بلا گلسئن. ۵ پس غله آلماقا گلئر آراسيندا، يعقوبون اوغوللارى دا وار ائدى، چونكى گئعان اۆلكه سئنه ده آجلىق دوشموشدى.

۶ يوستف اۆلكه نئن باشچيسى ائدى. او ائدى كى اۆلكه نئن بوتون خالقينا غله ساتيردى. يوستفئن قارداشلارى گدئئر و اونون حوزوروندا تعظم اله يئب، اوزلرئنى يره قويدولار. ۷ يوستف قارداشلاريني گؤروب تانيدى، اما اولار ائنان اۆزگه آداملار كئىمى رفتار اله يئب برک دانيشدى. يوستف اولاردان سوروشدى: «هاردان گلئبسىز؟» اولار جاواب وردئئر: «آذوقه آلماق اوچون گئعان اۆلكه سئندن گلئمشئك.» ۸ يوستف قارداشلاريني تانيدى، اما اولار يوستفى تانيماديلار. ۹ يوستف قارداشلارى حاقيندا گؤردوي يوخولارى خاطرلايىپ، اولارا ددى: «سئز جاسوس سوز. گلئبسىز كى، بئرئم اۆلكه مئزئن ضعئف يرلرئنى بئله سئز.» ۱۰ قارداشلارى اونا ددئئر: «خير، اى آغاميز، بو قوللارين آذوقه

آلماق اوچون گئبلر. ^{۱۱} بئز هاميميز بئر كئشنئن اوغوللاري ييق. بئز دوز
آداملاريق. بو قوللارين هچ واخت جاسوسلوق الهمه يئبلر. ^{۱۲} يوستف اولارا
ددى: «خير، سئز گئب سئزكى، بئزئم اولكه مئزن ضعيف يرلرئنى بئله سئز.»
^{۱۳} اولار ددئلر: «بئز قوللارين اون ائكى قارداشيق و بئر كئشنئن اوغوللاري ييق
كى گنعان اولكه سئنده دئر. لاپ كئچئك قارداشيميز ائدى آتاميزين يانينداير،
بئر قارداشيميز دا يوخ اولوب.» ^{۱۴} آما يوستف اولارا ددى: «منئم ددئئم
كئمدئر: سئز جاسوس سوز، ^{۱۵} من سئزى بله ائمتاحان الئيه جهيم: فئرعونون
جانينا آند اولسون كى، كئچئك قارداشيز بورايا گلمسه، سئز بوردان
گتميه جك سئز. ^{۱۶} آرزادان بئر نفرى گؤندئرئنى كى، كئچئك قارداشيزى گئرسئن،
قالنيز بوردا زئنداندا قالاجاق، اله كى سئزن دوز ديئب-دمه ديئز بئلئسئن.
يوخسا فئرعونون جانينا آند اولسون كى، قطعن سئز جاسوس سوز.» ^{۱۷} يوستف
اوچ گون اولارين هاميسي زئنداندا ساخلادى.
^{۱۸} اوچونجى گون يوستف اولارا ددى: «ددئئممه عمل الهين و دئرى قالين،
چونكى من تاريدان قورخورام. ^{۱۹} اگر سئز دوز آداملارسيز، قويون
قارداشلاريزدان بئرى بوردا زئندانى اولدوغوز يرده زئنداندا قالسين، قالنيز دا
گدئب آجلىقدا اولان عايئله لرئزه غله آپارين، ^{۲۰} و لاپ كئچئك قارداشيزى
منئم يانينا گئئرئن. بوجور سؤزلرئزن دوز اولدوغى بئلئئر و سئز اولمز سئز.»
قارداشلار دا بله اله دئلر. ^{۲۱} او واخت اولار بئر بئرلرئنه ددئلر: «دوغردان دا، بئز
قارداشيميز يوستفن حاقيندا قصئركاريق. او بئزه يالواريغى واخت چكدئي
اذئتي گؤردوك، آما اونا قولاق آسماديق. بونا گؤره ده باشيميزا بو بلا گئب.»
^{۲۲} رعبئن اولارا بله جاواب وردى: «مگر من دمه دئم او اوغول حاقيندا گونا
اله مه يئن، آما سئز منه قولاق آسماديز. ائدى اونون قانينا گؤره تاوان
ورئرئك.» ^{۲۳} اولار بئلمئر دئلر كى، يوستف سؤزلرئنى باشا دوشور، چونكى
يوستف ترجمه چى واسئطه سى ائئن اولار ائنان دانيشيردى. ^{۲۴} اوندا يوستف
اولارين يانيندا قيراغا چكئلب آغلادى. سورا قارداشلارينين يانينا قاييديب
اولار ائنان صؤحبت اله دى. آرالاريندان شمعونى توتدى و قارداشلارينين گؤزى
قباغيندا اونون آل-قولونى باغلادى. ^{۲۵} يوستف امر اله دى كى، اولارين
چوواللارى غله ائئن دولدورولسون، هر بئرئئن وردئي پول دا اؤز چووالينا
قويولسون و اولارا يول اوچون آدوقه ورئلسئن. بله ده اولوندى.
^{۲۶} او زمان قارداشلار غله لرئنى ائشكئرئئن بئنه يوكله يئب، اوردان گئدئلر.

۲۷ اولاردان بئرى گجه قالديقلارى يرده ايششه يئنه اوت ورمك اوچون چووالينى آچاندا، اوز پولونى گوردى كى چووالينين آغزىندا ائدى. ۲۸ او، قارداشلارينا ددى: «پولوم اوزومه قايتاريليب، بوردا چووالييمين آغزىندا دير.» قارداشلارين اورپى ائضطرابا دوشدى و تئترهيه-تئترهيه بئربئرلرئنه باخيب ددئلر: «بو نه ائشدئر كى تارى بئزئم باشيميزا گئئرب؟»

۲۹ اولار كئنعان اؤلكه سئنه، آتالارى يعقوبون يانينا گلنده، باشلارينا گلنلرئن هاميسيى اونا تعريف اله يئب ددئلر: ۳۰ «او كئشى كى او اؤلكه نئن باشچيسى ائدى بئز ائئن برک دانيشدى و گومان اله دى كى بئز او اؤلكه نئن جاسوسلوغونى اله يئرئك. ۳۱ آما اونا ددئك: ”بئز دوز آداملاريق، بئز هج واخت جاسوسلوق اله مه مئشئك. ۳۲ بئز اون ائكى قارداشيق، آتاميزين اوغوللارى. بئر قارداشيميز يوخ اولوب، لاپ كئچئى ده ائندى كئنعان اؤلكه سئنده آتاميزين يانيندا دير.“ ۳۳ او واخت او آدام، او اؤلكه نئن باشچيسى بئزه ددى: ”سئزن دوز آداملار اولدوغوزى بوندان بئله جه يم: قارداشلاريزدان بئرئنى يانيمدا قويون و عايئله لرئز اوچون كى، آجليقدا ديرلار غلله گؤتوروب گدئن. ۳۴ لاپ كئچئك قارداشيزى يانيمدا گئئرئن، او زامان بئله رم كى سئز جاسوس دئئلسئز بلكى دوز آداملاريسيز و من قارداشيزى سئزه تحوئل ورهم و سئز بو اؤلكه ده آليش-ورئش اله يرسئز.“ ۳۵ قارداشلار چوواللاريني بوشالدىندا گوردولر كى، هر كسئن پول كئسه سى چووالييندا دير. اولار و اولارين آتاسى پول كئسه لرئنى گؤزنده قورخدولار. ۳۶ آتالارى يعقوب اولارا ددى: «سئز اوولادلار يمين داغيني منئم اوره يئمه قويوبسوز. يوسئف يوخ، شمعون يوخ، ائندى ده ائسته يئر سئز بئنيامئنى آپاراسيز. بولارين هاميسى منئم باشيما گلئب دئر.» ۳۷ او زامان رعبوئن آتاسينا بله ددى: «اگر اونى سنئن يانينا قايتارماسام، ائكى اوغلومى دا اؤلدور. اونى منه تاپشير، من اونى سنئن يانينا قايتارارام.» ۳۸ آما يعقوب ددى: «اوغلوم سئز ائئن گتمه يه جك، چونكى اونون قارداشى اولوب و تك او قاليب. اگر گندئئز يولدا اونون باشينا بئر بلا گلسه، منئم آغ ساجلى باشيمي قم ائئن گورا قويا جاقسيز.»

۴۳

مئصئره ائكئنجى سفر

۱ كئنعان اؤلكه سئنده آجليق چوخالميشدى. ۲ مئصئردن گئئردئكلرى غلله نى يئيب قورتاراندىن سورا، آتالارى اولارا ددى: «گئنه گدئب، بئزه بئر آز آذوقه

آلین.»^۳ آما یهودا آتاسینا ددی: «او آدام بئزه برک ائخطار وردی کی، "اگر قارداشیز سئز ائنن اولماسا، منئم اوزومی گورمئیه جکسئز".^۴ اگر سن قارداشیمیزی بئز ائنن گؤندرهن، گدئب سنه آذوقه آلاریق.^۵ آما اگر اونی گؤنדרهنمئیه سن، گتمیه جه پئک، چونکی او آدام بئزه ددی کی، "اگر قارداشیز سئز ائنن اولماسا، منئم اوزومی گورمئیه جکسئز."^۶ یعقوب ددی: «نئییه منه پئسلئک الهیئب او کئشئییه ددئز کی، آیری بئر قارداشیز دا وار؟»^۷ اولار ددئلر: «او آدام اؤزوموز و عایئله مئر حاقیندا دئقت ائنن بئزدن بله سوآلار سوروشدی: "آیا آتاز حله دئری دئر؟ آیا آیری قارداشیز دا وار؟" بئز هر نه کی ددئک اونون بو سوآلارینین جاوابیندا ددئک. مگر آغلیمیزا گلردی کی، "قارداشیزی گتئرئن" دئییه جک؟»^۸ یهودا آتاسی یعقوبا ددی: «اوشاغی من ائنن گؤندر کی، قالخیب گدک. اله کی بئز ده، سن ده، اوشاقلاریمیز دا اولمه یئب ساغ قالاق.^۹ من اونون ساغلیغینا ضامن اولارام، اونی مندن ائسته یرسن. اگر اونی سنئن یانینا قایتاریب قاباغیندا دایاندیرماسام، بو تقصئر ابده کئمی منئم بوینوما اولسون.^{۱۰} اگر یوباتماسایدیق، ائندی ائکی دفه گدئب-قایتیمیشدیق.»^{۱۱} او زامان آتالاری یعقوب اولارا ددی: «اگر گرک بله اولا، اوندا بونی الهیئن: بو اولکهنئن لاپ یاخشی محصوللاریندان توربالاریزدا گؤتورون و بئر آز بالزام یاغی، بئر آز بال، کتئر، عطریئات، پوسته و بادام، او آداما هدئییه آپارین.^{۱۲} اؤزوز ائنن ائکی قات پول گؤتورون. چوواللاریزین آغزیندا قایتاریلمیش پولی اؤزوز ائنن قایتارین، بلکی بئر سهو اولوب.^{۱۳} قارداشیزی دا گؤتورون، قالخین و گئنه او آدامین یانینا گدئن.^{۱۴} قوی قادئری مطلق تاری، او کئشئنن حضوروندا سئزه رحم اله سنن اله کی، او بئری قارداشیزی و بنیامئنی قایتارسین. منه گلئنه، اگر اوشاقلاریمین داغینی گوره جه یم، قوی گوروم.»^{۱۵} پس قارداشلار بو هدئییه نی، ائکی قات پولی و بنیامئنی ده اؤزلری ائنن گؤتوردولر و قالخیب مئصئر گتدئلر و یوسئفن حضوروندا دوردولار.^{۱۶} یوسئف بنیامئنی اولار ائنن برابر گؤزنده اؤز اوئنن نظارتچئنسنه ددی: «بو کئشئلری اوه آپار و بئر حیوان کسئب حاضرلا، چونکی اولار من ائنن ناهار یمه لی دئرلر.»^{۱۷} او آدام یوسئفن ددئیئنه عمل اله دی و او کئشئلری یوسئفن ائنه آپاردی.^{۱۸} قارداشلار یوسئفن ائنه آپاریلدیقلاری اوچون قورخوب ددئلر: «اولکی دفه چوواللاریمیزدا قویولموش پول گوره دئر کی بئر بورایا گتئرئلئمئشک. اله کی، بئزه هوجوم اله یئب، اوستوموزه دوشسون و بئزی اؤزونه قول اله یئب،

إششكركمئزى آلسين.»^{١٩} پس اولار يوسئفئن إيئئنن نظارتچئسئئنن يانينا گئدئئر و إيئن قايپيسى آغزينا اونونان دانيشيب^{٢٠} دئئر: «اي آغاميز، بئر اولكي دفة آذوقه آلماق اوچون بورايا گلئئك.^{٢١} گجه قالدیغیمیز پیره چاتدیغیمیز زامان، چوواللاریمیزی آچیب گوردوک کی، هر بئرئمئزن پولى تامام-کامال چوواللاریمیزین آغزیندادیر. پس اونى اوزوموز ائنن قایتارمیشیق. ٢٢ آذوقه آلماق اوچون اوزوموز ائنن آیری پول دا گئرمئشئک. بئلمئرئک کی، پولوموزی کئم بئرئم چوواللاریمیزا قویوب.»^{٢٣} نظارتچی ددی: «ناراحت اولمایین، قورخمایین. سئرئن تاريز و آتازین تاريسى سئرہ چوواللاريزدا خزئنه قویوب. پولوز منئم آئمہ يتئشدى.» سورا شممعونى اولارین يانينا گئردى. ٢٤ اوندا کی او کئشى، قارداشلاری، يوسئفئن إيئنه گئردى و آياقلارينی يوماق اوچون اولارا سو وردى و إششکركئنه ده يم وردى،^{٢٥} قارداشلار هئئيه نى حاضرلاديلار اله کی يوسئف ناهارا گلنده اونا ورسئئر، چونكى اشئدئئر، گرک اوردا يمک يئيه لر.

٢٦ يوسئف إيہ گلنده اولار گئردئکلى هئئيه نى، إيہ گئرب اونا تقدئم اله دئر و اونون حوزوروندا پیره قدر آيلدئر. ٢٧ يوسئف اولارین کفئنى سوروشوب ددی: «او دئئيز قوجا آتاز سالاماتدير؟ حله ده ياشاير؟»^{٢٨} اولار دئئر: «سنن قولون آتاميز سالاماتدير، حله ده ياشاير.» و آيلئب يوسئفه تعظئم اله دئر. ٢٩ يوسئف باخدى و اوز قارداشى بنيامئنى کی بئر آنادان ائدئر گوردى و ددی: «منه دئئيز لاپ کئچئک قارداشيز بودور؟» سورا بنيامئنه ددی: «تارى سنه لوطف اله سنن، اوغلوم.»^{٣٠} او واخت يوسئف، قارداشینی گورنده اورهي سيزيلدادى و تئسئک اوردان چيخدى کی آغلاماق اوچون بئر ير تاپسين. يوسئف اوز اوتاغينا گئدى و اوردا آغلادى. ٣١ سورا اوزونى يويوب چيخدى، اوزونه گلئب ددی: «يمه يي گئرن.»^{٣٢} يمه يي يوسئفه آيريجا، قارداشلارينا آيريجا، اونونان بئرئئکده يئین مئصئرلى لره ده آيريجا قويدولار، چونكى مئصئرلى لر عبئرئئر ائنن بئرئئکده يمک يئيه بئلمزدئر؛ بونا گوره کی، مئصئرلى لر اوچون ائيرنج بئر شى ائدى. ٣٣ قارداشلار بؤيوکدن-کئچئيه دوغوم حاقلارينا گوره يوسئفئن حوزوروندا اوتوردولار. اولار بئرئرلرئنه حيرت ائنن باخديلار. ٣٤ يوسئفئن سوفره سئنده کی يمک لردن اولارا پای ورنئنده، بنيامئئنن ياي اولارین هر بئرئئنن پاييندان بش قات آرتيق ائدى. اولار يوسئف ائنن برابر ائچدئر و خوش کچرتدئر.

یوسف قارداشلارینی ائمتاحان الهیئر

۱ او واخت یوسف اؤز اوئنن نظارتچئسننه امر الهیئب ددی: «بو آداملارین چوواللارینی داشییا بئلدئکلی قدر آذوقه ائنن دولدور و هر کسنن پولونی اؤز چووالینین آغزینا قوی. ۲ لاپ کئچئک قارداشین چووالینین آغزینا، منئم گوموش کاسامی و غلهیه ورنلن پولی دا قوی.» نظارتچی، یوسفئن ددئی سؤزه عمل الهدی. ۳ هاوا انشیقلاناندا او آداملاری ایششکلی ائنن بئرلئکده یولا سالدیلار. ۴ اولار شهردن حله چوخ اوزاقلاشمامیشدیلا کی، یوسف اؤز اوئنن نظارتچئسننه ددی: «قالخ او آداملارین دالیسیجا گت و اولارا چاتدیغین زامان بله ده: "نه اوچون یاخشیلغا پئسلئک ائنن جاواب ورنئسنز؟" مگر بو کاسا آغامین ائچدئی و اونونان فال توتدوغی کاسا دیئل؟ سنز بو ائشی گورمک ائنن پئسلئک الهیئبسنز.»

۱ او نظارتچئسی اولارا یئتئشئنده، بو سؤزلی اولارا ددی. ۷ قارداشلار اونا ددئلر: «نه اوچون آغام بله سؤزلر دانیشیر؟ بله بئر ائش بو قوللاریندان اوزاق اولسون. ۸ باخ، بئر چوواللاریمیزین آغزیندا تاپدیغیمیز پولی گئعان اولکه سنئندن سنه قایتاردیق. بس نه جور اول بئر کی سننن آغانین اوئنن گوموش یا دا قیزیل اوغورلایاق؟ ۹ بو شی بو قوللارینین هانسیندان تاپیلسا، قوی او آدام اولومه ورنئسنن، قالانیمیز دا آغامیزا قول اولاریق.» ۱۰ او ددی: «یاخشی، قوی سنز دئنن کئمی اولسون: کاسا کئمنن یانیندا تاپیلسا، او منه قول اولسون و سنزنن قالانیز تقصئرکار ساییلما یا جاقسینز.» ۱۱ اوندا اولارین هر بئری تیز چووالینی پره ائندئردی و چووالینین آغزینی آچدی. ۱۲ نظارتچی بؤیوکدن باشلاییب کئچئییه قدر اولاری آختاردی. کاسا بنیامننن چووالیندا تاپیلدی. ۱۳ او واخت قارداشلار پالتارلارینی جیردیلا و هر بئری ایششه یئنی یوکله یئب شهره قاییتدی.

۱۴ یهودا، قارداشلاری ائنن بئرلئکده یوسفئن اوئنه گلنده، یوسف حله ده اوردا ائدی. اولار اونون قاباغیندا پره دوشدولر. ۱۵ یوسف اولارا ددی: «بو نه ائشدئر کی، گوروبسوز؟ مگر بئلمئرسنز کی، منئم کئمی بئر آدام فال توتا بئر؟» ۱۶ یهودا ددی: «آغامیزا نه دئیک، و نه جاواب ورک؟ نه جور تقصئرسنز اولدوغوموزی ثابت الئییه بئله رئک؟ تاری سننن بو قوللارینین تقصئرئی

گۆرۈب. باخ، بئز دە، يانيندا كاسا تاپيلان آدام دا، آغاميزين قوللارى يىق.»
^{۱۷} آما يوسئف ددى: «بو ائش مندن اوزاق اولسون. آنجاق يانيندا كاسا تاپيلان
آدام منه قول اولاجاق، آما سئز، ساغ-سالامات آتازين يانينا گدئن.»
^{۱۸} او واخت يهودا يوسئفه ياخينلاشيب ددى: «اي آغام، خاهئش اله يئر
كى، ائجازه ورهسن بو قولون سنئن قولاغينا بئر سؤز دسئن و بو قولونا قصبئن
آلولانماسين، چونكى سن فئرعون كئى بئر آدامسان. ^{۱۹} آغام، سن بو
قوللار يانيندا سوروشدون: “سئزئن آتاز و يا قارداشيز وار؟” ^{۲۰} بئر آغاميزا ددئك:
“بئزئم بئر قوجا آتاميز و بئر جاوان قارداشيميز دا وار كى آتاميزين ياشلى
زامانلار يانيدا دوغولوب. او جاوان اوغولون قارداشى اولوب و آناسيندان تك بو
اوغول قاليب و آتاسى دا اونى چوخ سوتر.” ^{۲۱} اوندان سورا سن بو قوللار يانيدا
ددئن: “اونى منئم يانينا گئئرئن كى، اوز گوزوم ائئن اونى گوروم.” ^{۲۲} بئر ده سن
آغاميزا ددئك: “اوغول آتاسيندان آيرىلا بئلمز، چونكى آتاسيندان آيرىلسا،
آتاسى اولر.” ^{۲۳} او زامان سن بو قوللار يانيدا ددئن: “اگر لاپ كئچئك قارداشيز
سئز ائئن گلمهسه، بئر ده منئم اوزومى گورمه يه جكسئز.” ^{۲۴} اوندا كى سنئن
قولون آتاميزين يانينا گئدئك، سن آغاميزين سؤزلرئنى اونا چاتدريدق. ^{۲۵} اوندا
كى آتاميز ددى: “گئنه گدئن، بئزه بئر آز آذوقه آلين.” ^{۲۶} بئر ددئك: بئر گده
بئلمرئك. اكر كئچئك قارداشيميز بئر ائئن گئسه گدئرئك. چونكى او آدامين
اوزونى گوره بئلمرئك مگر بو كى كئچئك قارداشيميز بئر ائئن اولسون. ^{۲۷} او
واخت سنئن قولون آتام بئزه ددى: “بئلئرسئز كى، آرواديم منه ائكى اوغول
دوغدى. ^{۲۸} بئر اوغولوم يانيمدان گئدى و ددئم كى، ‘قطعن او پارچالانيب’ و او
زاماندا بله اونى گورمه منئم. ^{۲۹} اكر بو اوغولومى دا مندن آلاسيز و اونون باشينا
بئر بلا گلّه، منئم آغ ساچلى باشيمي موصلئت ائئن گورا قويا جاقسيز” ^{۳۰} پس
ائندى اكر سنئن قولون آتامين يانينا قايتيديغيم زامان اوغول بئر ائئن اولماسا و
آتام كى جاني بو اوغولون جانينا باغلى دير ^{۳۱} اوغولون بئر ائئن اولمادىغىنى
گورسه، اولر. او واخت بئر قوللار يانيدا، قولون آتاميزين آغ ساچلى باشىنى قئم ائئن
گورا قويا ريق. ^{۳۲} من قولون، آتام بو اوغولون ساغليغى اوچون ضامئن اولوب
ددئم: “اگر اونى سنه قايتارماسام، اونون تقصئرى عؤمروم بوئى منئم بوينو
اولسون.” ^{۳۳} ائندى خاهئش اله يئر، قوى بو اوغول عوضئنه بو قولون، آغاما
قوللوق اله مك اوچون قالسين، و بو اوغول قارداشلاريم ائئان بئر لئكده گئسئن.
^{۳۴} چونكى بو اوغول من ائئن اولماسا، نجه آتامين يانينا قايتيدا بئلهرم؟ من

یوسئفئن اؤزونی تانیتدیرماسی

۱ او زامان یوسئف یانیندا دورانلارین هامیسینین حضوروندا اؤزونی ساخلایا بئلمه یئب قیشقیردی: «هامینی یانیمدان چیخاردین.» پس یوسئف اؤزونی قارداشلارینا تانیتدیردیغی زامان، یانیندا هچ کس یوخ ائدی. ۲ او اله اوچا سس ائئن آغلادی کی، مئصئرلی لر و فئرعونون سارای آداملاری اشدئدئر. ۳ یوسئف قارداشلارینا ددی: «منم یوسئف. آتام حله دئری دئر؟» آما قارداشلاری اونا جاواب وره بئلمه دئر، چونکی قورخودان قوروموشدولار.

۴ اوندا یوسئف قارداشلارینا ددی: «خاهئش اله یئر، منه یاخین گلئن.» اولار یاخین گلدئر. یوسئف ددی: «منم یوسئف، مئصئر ساتدیغیز قارداشیز.

۵ ائندی پرئشان اولمایین یا دا منی بورایا ساتدیغیز اوچون اؤزوزه حئرصله نمه یین، چونکی تاری منی سئزدن قاباق گۆندردی کی، جانلاری حئفظ اله سئن. ۶ چونکی ائندی ائکی ائلدئر کی، اؤلکه ده آجلیق وار و حله بش ائل داها نه اکئن اولاجاق، نه ده بئچئن. ۷ تاری منی سئزدن قاباق گۆندردی کی، یر اوزونده سئزئن اوچون صاع قالانلار ساخلا سین و سئزلردن بئر چوخونون جانینی حئفظ اله سئن. ۸ اونا گۆره ده منی بورایا گۆندرن سئز دیتلدئز، تاری ائدی. او منی فئرعونا آتا، اونون بوتون سارای آداملارینا آغا، بوتون مئصئر اؤلکه سئنه ده باشچی اله یئب. ۹ تز اولون، آتامین یانینا گدئب اونا دین کی، اوغلون یوسئف بله دیتر: "تاری منی بوتون مئصئر اؤلکه سئنه آغا اله یئب. منئم یانینا گل، یوبانما. ۱۰ اؤزون، اوشاقلارین، نوله رئن، سورولرئن، مال-حیوانلارین و هر نه یئن کی وار، گوشن اؤلکه سئنده یرله شرسن و منه یاخین اولارسان. ۱۱ اوردا سنئن اوچون هر شی حاضیرلایارام، چونکی حله بش ائل داها آجلیق اولاجاق. یوخسا اؤزون، عایئلن و هر نه یئن کی وار، یوخسوللوقا دوشهر." ۱۲ ائندی، سئز اؤز گۆزلرئز ائئن گۆرورسوز و قارداشیم بنیامئن ده اؤز گۆزلی ائئن گۆرور کی، بو منم کی اؤز دئلئم ائئن سئر ائئن دانیشیرام.

۱۳ مئصئرده صاحب اولدوغوم بوتون عئرتی و بوتون گۆردوکلرئزی گرک آتاما دئییه سئز. تز اولون آتامی بورایا گتئرئن.» ۱۴ او زامان یوسئف قارداشی بنیامئنن بوینونا ساریلیب آغلادی، بنیامئن ده اونون بوینونا ساریلیب آغلادی.

۱۵ یوسف بوتون قارداشلارینی اؤپدی و آغلادی. اوندان سورا قارداشلاری اونونان صؤحبت اله دئلر.

۱۶ اوندا کی فترعونون سارایینا خبر چاتدی کی، «یوسفئن قارداشلاری گئبلر» بو خبر فترعون و اونون اعیانلارینین خوشونا گلدی. ۱۷ فترعون یوسفه ددی: «قارداشلارینا ده کی، بله اله سننلر: ”حیوانلاریزی یوکلہ یئن و گنعان اؤلکه سننه قایدین. ۱۸ آتازی و عایئلہ لرئزی گؤتوروب یانیم گئن. سنزه مئصئر اؤلکه سننده لاپ یاخشی یری وره جهیم و سئر یرئن بول محصولوندان یئیہ جکسئر. ۱۹ یوسف سن مأمورسان کی اولارا دئیہ سن: ”بله اله یئن: آرواد-اوشاقلاریز اوچون مئصئر اؤلکه سنندن عارابالار آلین و آتازی گؤتوروب گئن. ۲۰ اوردا قالان شیلرئزده گؤزوز قالماسین، چونکی بوتون مئصئر اؤلکه سنئنن لاپ یاخشی شیلری سئرئندئر.“»

۲۱ یعقوبون اوغوللاری دا بله اله دئلر. یوسف فترعونون امری ائن اولارا عارابالار و یول اوچون آذوقه وردی. ۲۲ اولارین هر بئرئنه بئر دست تزه پالتار وردی، آما بنیامنہ اوچ یوز پارچا گوموش و بش دست تزه پالتار وردی. ۲۳ یوسف آتاسینا بولاری گؤندریدی: مئصئرئن لاپ یاخشی شیلری ائن یوکلئمئش اون ائشک. اون دئشی اششک ده کی، غله، چؤرک و آتاسینین یولی اوچون آذوقه ائن یوکلئمئشدی. ۲۴ او زامان، قارداشلارینی یولا سالدی و اولار یولا دوشنده، یوسف اولارا ددی: «یولدا بئر بئرئز ائن داعوا اله مه یئن.» ۲۵ پس اولار مئصئر دن چیخیب، گنعان اؤلکه سننه، آتالاری یعقوبون یانینا گتدئر. ۲۶ اولار اونا دئلر: «یوسف حله دئری دئر، او بوتون مئصئر اؤلکه سننه باشچیلیق اله یئر.» یعقوبون اورہی کچدی چونکی اولارین سؤزونه ائنانمادی. ۲۷ آما اوندا کی قارداشلار یوسفئن اولارا دئی بوتون سؤزلی اونا دئلر و او زامان کی اونی آپارماق اوچون یوسفئن گؤندرئی عارابالاری گوردی آتالاری یعقوب تزه جان آلدی. ۲۸ یعقوب ددی: «اله بو منه بس دئر: او غلوم یوسف حله دئری دئر. اؤلہمئشدن قاباق گدئب اونی گؤره جهیم.»

۴۶

یعقوبون مئصئرہ گتمہ سی

۱ پس یعقوب بوتون وار-یوخی ائن بئرلئکده یولا چیخدی. بئرئشبا شهرئنه یئتئشب، آتاسی ائسحاقین تاريسینا قوربانلار کسدی. ۲ تازی، گجه رؤیالاریندا

يعقوب ائنان دانیشیب ددی: «يعقوب! يعقوب!» يعقوب جاواب وردی: «بویور بوردایام.»^۳ او زامان تارى ددی: «من تارييام، سنن آتائين تارييسی يام. مئصئره گتمكدن قورخما، چونكى اوردا سندن بؤيوك بئر مئلت توره ده جه يم.^۴ من اوزوم ده سن ائن بئرلئكده مئصئره گده جه يم و من، سنى گئنه بو اؤلكه يه گتئره جه يم. يوستف اؤز آلى ائن سنن گؤز لرئنى باغلا ياجاق.»^۵ او زامان يعقوب بئر شئبادان چيخدى. يعقوبون اوغوللارى، آتالارى يعقوبى و اؤز آرواد-اوشاقلارينى، فئرعونون اولارى آپارماق اوچون گؤنئردئى عارابالار ائنان آپارديلار.^۶ اولار مال-حيوانلاريني و گئنعان اؤلكه سنئده قازانديقلارى هر شى گؤتوردولر و يعقوب بوتون اوؤلادلارى ائن بئرلئكده مئصئره گتدى.^۷ يعقوب، اؤزى ائن بئرلئكده، اوغوللاريني و اوغوللارينين اوغوللاريني، قيزلاريني و اوغوللارينين قيزلاريني، يعنى بوتون اوؤلادلاريني مئصئره آپاردى.^۸ ائسرائئلن اوغوللارينين آدى، يعنى يعقوب و اونون نسلئكى مئصئره گتئلر بولاردير:

يعقوبون اؤلكى اوغلى رعبون.^۹ رعبونن اوغوللارى: خنوك، پالو، خصرون و گرمى.^{۱۰} شمعونون اوغوللارى: يموال، يامن، اوحد، ياكئن، صوخر و بئر گئنعانلى آرواددان دوغولان شاول.^{۱۱} لاوئنن اوغوللارى: گرشون، قهات و مئرارى.^{۱۲} يهودانين اوغوللارى: عير، اونان، شلا، پيرص و زرخ. آنجاق عير و اونان گئنعان اؤلكه سنئده اؤلدولر. پيرصن اوغوللارى: خصرون و خامول.^{۱۳} يئساکارين اوغوللارى: تولاع، پوؤا، يوب و شئمرون.^{۱۴} زبولونون اوغوللارى: سيرد، الون و يخيله ال.^{۱۵} بولار يعقوبون لئيه دن دوغولان اوغوللارى دير. لئيه اولارى و قيزى دئنانى پدان آرامدا دوغدى. يعقوبون اوغول و قيز اوؤلادلارى جمى اوتوز اوچ نفر ائدى.

^{۱۶} جادين اوغوللارى: صئفيون، خگه ي، شونى، اصبون، عيرى، آرودى و آره لى.^{۱۷} آشئرن اوغوللارى: يئمناع، يئشوه ي، يئشوه ي، پئئعا و اولارين باجيسى سئرخ. پئئعانين اوغوللارى: خير و ملكئيل.^{۱۸} بولار زئلپادان دوغولان يعقوبون اوؤلادلارى دير كى، لابان اونى قيزى لئيه يه ورمئشدى. زئلپا يعقوبا بو اون آلتى نفرى دوغدى.

^{۱۹} يعقوبون آروادى راحئلن اوغوللارى: يوستف و بئيامن.^{۲۰} يوستفن مئصئره آسئتن مئسه و افرائيم آديندا ائكى اوغلى اولدى. آسئت اون شهرئتن كاھئنى اولان پوتى فرائين قيزى ائدى.^{۲۱} بئيامئنن اوغوللارى: بلع،

بېكر، آشپل، گِرا، نَعْمَان، اِخى، روش، موپْتَم، خوپْتَم و آرد.
۲۲ بولار يعقوبون راحئلدن دوغولان اوولادلارى دير. اولار اون دورد نفر
ائدلر.

۲۳ دانين اوغلى خوشتم.

۲۴ نفتالئتن اوغوللارى: يَخهسىال، گونى، بَصِر، شلّم.
۲۵ بولار بئلحدان دوغولان يعقوبون اوولادلارى ديركى، لابان اونى قيزى
راحئله ورمئشدى. بئلحا بولارى يعقوبا دوغموشدى. اولار جمى يدي نفر
ائدلر.

۲۶ يعقوبون اوغوللارينيڭ آروادلاريندان باشقا، يعقوبون نسلئندن اولان و
اونونان مئصئره گلن اوز اوولادلارى، آلتميش آلتى نفر ائدى. ۲۷ يوسئفن
مئصئره ده دوغولان ائكى اوغلى ائتن بئرئلكده، يعقوبون مئصئره كؤچن
عايئله سئنده جمى يتمئش نفر وار ائدى.

۲۸ يعقوب گوشن يولونا بلكچئلك الهمك اوچون اوزوندىن قاباق يهودانى
يوسئفن يانينا گؤندردى. اولار گوشن وئلايتئنه يتئشئدلر. ۲۹ او زامان يوسئف
عاراباسىنى حاضيرلايىب، گوشنه آتاسى ائسرائئلن پئشوازيئا گتدى. اونى
گؤرونده، اونون بوينوندىن آسيليپ و اوزون مودت آغلادى. ۳۰ ائسرائئل
يوسئفه ددى: «ائندى اوله بئلهرم، چونكى اوزونى گؤردوم. سن حله
صاغ-سالاماتسان.» ۳۱ يوسئف قارداشلارينا و آتاسىنين عايئله سئنه ددى:
«قوى گدئم فئرعونا خبر ورتمكى، كئعان تورپاغيندا ياشايان قارداشلاريم ائنان
آتامين عايئلهسى يانينا گلئبلر. ۳۲ اولار سوري صاحئبى اولان چوبانلاردىلار. اونا
گؤره ده قويون-كچئلرى، مال-حيوانلارى و بوتون شيلرى ائتن بئرئلكده گلئبلر.
۳۳ فئرعون سئزى چاغيرىب سوروشسا: "نه ائشئن صاحئبئسئز؟" ۳۴ دئئرسئز:
"بئز قوللارين آتالاريميز كئمى اوشاقلقدان برى چوبانلىق الهمئشك." إله كى،
سئزى گوشن وئلايتئنده يرئشئدئرسئن، چونكى مئصئرلىر چوبان خايلاغيندان
ائيرهنئرلر.»

۴۷

۱ يوسئف فئرعونون يانينا گدئب ددى: «كئعان تورپاغيندان آتام و
قارداشلاريم قويون-كچئلرى، مال-حيوانلارى و صاحئب اولدوقلارى بوتون
شيلرى ائتن بئرئلكده بورايا گلئبلر و گوشن وئلايتئنده دئرلر.» ۲ سورا قارداشلارى

آراسیندان پشئی گۆتوروب، فُرعونون حوزورونا گتُردی. ^۳ فُرعون یوسئفئن قارداشلاریندان سوروشدی: «نه ائشن صاحئبئسئز؟» اولار فُرعونا جاواب وردئلر: «بئز قوللارین، آتالاریمیز کئمی چوبانیق. ^۴ بو اؤلکه یه گئمئشئک کی، بئر مودت اوندا یاشایق. چونکی کئعان تورپاغیندا قورخولی آجلیق حؤکم سورور. بو قوللارینین سورولری اوچون اولوق یوخدور. ائندی خاهئش اله یئرئک کی، قوللارینا، گوشن وئلایتئنده یاشاماغا ائجازه وره سئز.» ^۵ فُرعون یوسئفه ددی: « ائندی کی آتان ائنان قارداشلارین یانینا گئبلر. ^۶ مئصئر تورپاغی سنئن قباغیندادر: آتان ائنان قارداشلارینی بو تورپاغین لاپ یاخشی یرلرئنده یرلشدئر. قوی گوشن وئلایتئنده یاشاسینلار. اگر اولارین آراسیندا فراستلی آدمالار تانی بیرسان، اولاری منئم سورولرئمه چوبان قوی.»

^۷ یوسئف آتاسی یعقوبی گۆتوروب، فُرعونون حوزورونا گتُردی و یعقوب فُرعونا برکت وردی. ^۸ فُرعون یعقوبدان سوروشدی: «نچه یاشین وار؟»

^۹ یعقوب فُرعونا جاواب وردی: «عؤمرومون یوز اوتوز ائلئی قوربتده کچئرئدم، اما عؤمروم آز و آغیر اولدی و آتالاریمین قوربتده کی عؤمری قدر اوزون اولمادی.» ^{۱۰} سورا فُرعونا برکت ورئب، اونون حوزوروندان چیخدی. ^{۱۱} یوسئف آتاسی ائنان قارداشلارینی مئصئرده یرلشدئردی و فُرعونون امر اله دئی کئمی، اولارا اؤلکه نئن لاپ یاخشی یرئنده، رعیمیس بؤلگه سنئده مولک وردی. ^{۱۲} بوندان علاوه، یوسئف آتاسینا، قارداشلارینا و آتاسینین عایئله سنئه مالئک اولدوقلاری اوشاقلارین سای سینا گؤره چؤرک تداروک گؤردی.

آجلیق

^{۱۳} آجلیق گده-گده او قدر گوجلندی کی، هچ بئر اؤلکه ده چؤرک تاپیلمادی. آجلیق مئصئر و کئعان اؤلکه لرئئنن آدمالارینی ال-ایاقدان سالمیشدی. ^{۱۴} یوسئف ساتدیغی آدوقه نئن عوضئنده مئصئر و کئعان اؤلکه لرئنده بیغیلان بوتون پوللاری بیغیب، فُرعونون سارایینا آپاردی. ^{۱۵} مئصئر و کئعان اؤلکه لرئنده پول قورتاراندا بوتون مئصئرلی لر یوسئفئن یانینا گئب ددئلر: «بئزه چؤرک ور. گؤزونون قباغیندا نئی اؤلک؟ پولوموز آرتیق یوخدور.» ^{۱۶} یوسئف ددی: «حیوانلاریزی ورئن. اگر پولوز قورتاریب، حیوانلاریزی ورئن، اولارین عوضئه سئزه چؤرک وره رم.» ^{۱۷} اولار حیوانلارینی یوسئفئن یانینا گتُردئلر.

یوسئف ده آتلارین، قویون-کچی و مال-حیوان سورولرئئن و ایششکلرئئن عوضئنه اولارا چؤرک وردی. اله او ائل اولاری، حیوانلاری عوضئنه وردئی چؤرک ائئن ساخلادی. ^{۱۸} ائل باشا چاتاندا ائکئنجی ائل گئنه اونون یانینا گلئب ددئلر: «آغامیزدان گئزله ده بئلمه رئک کی، پولوموز قورتاریب، حیوان سورولرئئمز ده آغامیزیندیر. آغامیزین حوضوروندا جانیمیز و تورپاقلاریمیزدان باشقا بئر شیئمز قالمادی. ^{۱۹} نه اوچون گؤزونون قاباغیندا تورپاغیمیز ائنان برابر هلاک اولاق؟ بئزی و تورپاقلاریمیزی چؤرک عوضئنه آل. قوی هم بئز، هم ده تورپاقلاریمیز فئرعونا قول اولسون. توخوم ور کی، اؤلمه یئب یاشایا بئلک، هم ده تورپاغیمیز قورولوقا چؤئرئلمه سئن.»

^{۲۰} بوجور دا، یوسئف مئصئرئئن بوتون تورپاقلارینی فئرعون اوچون آلدی. بوتون مئصئرلی لر اؤز زمئلرئنی ساتدیلار، چونکی آجلیق اولارا چوخ آغیر ائدی. تورپاقلار فئرعونون اولدی. ^{۲۱} یوسئف مئصئرئئن بئر اوجوندان او بئری اوجونا قدر، بوتون آداملارینی شهرلره کؤچورتدی. ^{۲۲} آنجاق کاهئنلرئئن تورپاغینی آلمادی، چونکی اولار فئرعوندان مواجبب آلیب، فئرعونون وردئی مواجبب ائئن دولانیردیلار. بونا گؤره ده تورپاقلارینی ساتمادیلار. ^{۲۳} یوسئف خالقا ددی: «باخ بوگون سئزی ده، تورپاقلاریزی دا فئرعون اوچون آلمیشام. آیین، بو سئزئن توخوموز! تورپاغی آکه جکسئز. ^{۲۴} محصول بیغیلاندا اونون بئشده بئرئنی فئرعونا وره جکسئز. بئشده دؤردونی ده اکئن توخومی اوچون اؤزوزه ساخلایاجاقسیز کی، هم اؤزوز، هم او آهلئز، هم ده اوشاقلاریز اوچون یمک اولسون.» ^{۲۵} خالق ددی: «سن بئرئم جانیمیزی قورتاردین. قوی آغامیزین گؤزونده لوطف تاپاق، بئر فئرعونون قوی اولوروق.» ^{۲۶} یوسئف مئصئر تورپاغیندا بئر قانون قویدی کی، محصولون بئشده بئری فئرعونا ورنلسئن. بو قانون بو گونه قدر واردیر. آنجاق کاهئنلرئئن تورپاغی فئرعونا ورنلمه دی.

^{۲۷} ائسرائیلئن نسلی مئصئرده کی گوئشن وئلایتئنده یاشادیلار و اوردا مولک صاحئبی اولدولار. اولار چوخالیب آرتدیلار. ^{۲۸} یعقوب مئصئر تورپاغیندا اون یددی ائل یاشادی. او، یوز قیرخ یددی ائل عؤمور اله دی.

^{۲۹} ائسرائیلئن اؤله جه یی گون یاخینلاشاندا، اوغلی یوسئفی چاغیریب ددی: «اگر گؤزونده لوطف تاپمیشام، آئننی بودومون آلتینا قوی و آند ائچ کی، منه مهربانلیق و وفا گؤرسده سن. خاهئش اله یئرمنی مئصئرده باسدیرمایاسان. ^{۳۰} بلکی قوی جدلرئم ائئن بئرئلکده یاتیم. منی مئصئرئئن ائشئیه آپاریب،

آتالاریمین مقبره سئنده باسدیرارسان.» یوسف ددی: «ددئین کئمی الهرم.»
 ۳۱ آتاسی ددی: «منه آند ائچ.» او دا اونا آند ائچدی. او واخت ائسرائیل یرئئن
 ائچئنده آیلئب تارپیا سجده إلهدی.

۴۸

يعقوبون إفرايئمه و منسه يه برکت ورمه سی

۱ بئر مودتدن سورا یوسفه ددئلر: «آتان ناخوشدور.» یوسف، ائکی
 اوغلونی، منسه و إفرايئمی اؤزی ائنن گؤتوردی. ۲ یعقوبا خبر ورتب ددئلر:
 «باخ، اوغلون یوسف یانینا گلئر.» ائسرائیل گوجونی ییغیب، یاتاخی اوستونده
 اوتوردی. ۳ یعقوب یوسفه ددی: «قادرئ موصولق تارى گنغان تورپاغیندا
 اولان لوزدا منه گؤروندى و برکت وردی. ۴ او منه بله ددی: ”باخ من سنی
 ثمره لی الهیئب، نسلئنی چوخالدا جاغام، سندن چوخلی خالقار توره ده جه یم.
 بو تورپاغی سندن سورا گن اوولادلارینا همئشه لئک مولک و ره جه یم.» ۵ ائندی
 سنن یانینا، مئصره گلمه دن قاباق مئصئر تورپاغیندا سنه دوغولان ائکی
 اوغلون دا منئمدر: إفرايئم و منسه، رعوبئن ائنن شمعون کئمی منئمکی
 اولاجاق. ۶ آما اولاردان سورا سنن اوچون دوغولان اوشاقلار سننکی اولاجاق
 و اؤز قارداشلارینین آدلاری ائنن مراث آلاجقار. ۷ من پدانان گلنده گنغان
 تورپاغیندا افراتا یاخین یرده راحتل یانیمدا اؤلدى. اونی إله اوردا، افرات یولوندا،
 یعنی بیت لجمده باسدیردیم.»

۸ ائسرائیل یوسفئن اوغوللارینی گؤروب سوروشدی: «بولار کئمدئر؟»
 ۹ یوسف آتاسینا جاواب وردی: «تارینین بوردا منه وردئی اوغوللار دیر.»
 ائسرائیل ددی: «اولاری یانیمدا گتئر، برکت ورتئم.» ۱۰ ائسرائیل آرتیق
 قوجالیق دان گؤزلری ضعئفله مئشدی و گوره بئلمردی. او واخت یوسف،
 اوغوللارینی اونا یاخینلاشدیردی و ائسرائیل اولاری اؤپوب قوجاقلادی. ۱۱ سورا
 ائسرائیل یوسفه ددی: «هچ واخت دوشونموردوم کی، سنن اوزونی بئر ده
 گؤرم، آما باخ، تارى منه سنن اوولادلارینی دا گؤرستدی.» ۱۲ یوسف
 اوولادلارینی آتاسینین دئزلری یانیندا چکدی و اوزونی یره قویوب سجده
 إلهدی. ۱۳ یوسف اوغوللارین ائکئسئنی ده گؤتوروب، إفرايئمی صاغ آلی ائنن
 ائسرائیلئن سول طرفئنه، منسه نی ده سول آلی ائنن ائسرائیلئن صاغ طرفئنه
 چکئب اونا یاخینلاشدیردی. ۱۴ ائسرائیل آلرئنی چارپاز اوزاتدی: صاغ آلئنی

کئچئک اولان إفرايئمن، سول آلئى ده مئسه نئن باشينا قويدى. گرچى مئسه اولكى اوغول ائدى. ^{۱۵} ائسرائيل يوسئفه برکت وردى و ددى: «آتالريم ائبراهئم و ائسحاقين خئدمت اله دئى تارى، عؤمرومون بو ي قدر منه چوبانليق الهين تارى، ^{۱۶} منى بوتون پئسلئكردن خئلاص الهين ملك، قوى بو اوشاقلارا دا برکت ورسئن! قوى منئم آدئم، آتالريم ائبراهئم و ائسحاقين آدى بو اوشاقلار ائنان ياشاسين. ير اوزونده چوخالديقچا چوخالسين!»

^{۱۷} يوسئف آتاسينين صاغ آلئى إفرايئمن باشينا قويدوغونى گؤردى و بو، اونون خوشونا گلمه دى. او، ائسته دى كى، آتاسينين آلئى إفرايئمن باشيندان گؤتوروب، مئسه نئن باشينا قويسون. ^{۱۸} بونا گؤره ده آتاسينا ددى: «آتا، بله دوز ديئل. اولكى اوغول مئسه دئر، صاغ آلئى اونون باشينا قوى.» ^{۱۹} آما آتاسى ائستمه يئب ددى: «بئلئم، اوغلوم، بئلئم؛ مئسه نئن نسلئندن ده بؤيوك بئر خالق اولاجاق. آما كئچئك قارداش بؤيوك قارداشدان بؤيوك اولاجاق و اونون نسلئندن بئر چوخ مئلت دوغاجاق.» ^{۲۰} اوگون ائسرائيل نوه لرئنه برکت وردى و ددى:

«ائسرائيل نسلى، سنئن آدين ائنان بركت ورتب دئيه جك:

“تارى سنى إفرايئم و مئسه كئمى اله سئن.”

يعقوب بوجور إفرايئمى، مئسه دن بؤيوك توتدى. ^{۲۱} ائسرائيل يوسئفه ددى: «باخ، آرتيىق من اولورم، آما تارى سئر ائنان اولاجاق، سئر آتالريزين تورپاغينا قايتاراجاق. ^{۲۲} سنه قارداشلاريندان بئر پاي دا آرتيىق ورتئم؛ او يري كى، من امورلولارين ئئندن قيلينج و كامانيم ائنان آلميشام.»

۴۹

يعقوبون اوغوللارينا برکت ورمه سى

^۱ يعقوب اوغوللاريني چاغيريب ددى: «يىغيلين، گلن گونلرده باشيزا گلنلرى سئزه دئيم:

^۲ اى يعقوب اوغوللارى، يىغيلين اشئدن،

آتاز ائسرائيله قولاق آسين:

^۳ اى رعبئن، سن منئم اولكى اوغلومسان،

منئم گوجومون و قودرتئمن منبعى سنسن.

لياقتئن هاميدان يوخارى دير، قووتئن هاميدان چوخدور.

٤ سو كئى اويناين، سن آرتىق بۇيوك اولماياجاقسان.
چونكى اوز آتائين يرئنه چيخدين
و اورانى نجئس اله دئن.

٥ شمعون ائنان لوى قارداشديلار،
قيلينجلارى ظولم سئلاجلارى دير.
٦ اى جانيم، اولارين مجلئسننه گتمه،
اى شرفئم، اولارين جمئنده اولما.
چونكى اولار حئرصله ننده خالقى اؤلدوردولر،
جانلارى ائسته دئكجه اؤكوزلرى سَقَط اله دئلر.
٧ لعنت اولسون آمان سيز قضايلرئنه،
و لعنت اولسون رحم سيز قضايلرئنه.
اولارى يعقوب اوغوللارينين آراسيندا داغيدا جاجام،
ائسرائيل اؤلكه سئنده ياياجام.
٨ اى يهودا، قارداشلارين سنى سئتائيش ائيه جكلر،
الئن دوشمنلرئئن بوينوندا اولاجاق،
آتائين اوغوللارى، حوزوروندا تعظم ائيه جكلر.
٩ يهودا بئر شئر بالاسى دير،
اى اوغلوم، شئكاردان دؤنوب
بئر شئر كئى يره آيئلئرسن،
دئشى شئر كئى تورپاغا ياتيرسان.
كئم سنى يرئندن قالخيزا بئلر؟
١٠ پادشاهلىق عصاصى يهودادان آيريلماياجاق،
آغاليق عصاصى اونون نسلئندن ائتميه جك؛
او واختا قدر كى عصانين صاحئبى گلئسن.
او واختا خالقلار اوندان اطاعت ائيه جكلر.
١١ ائشه يئنى اوزوم آجائينا،
واششك بالاسينى لاپ سچمه بئر موئنه سئنه باغلاياجاق.
پالتارينى شرابدا،
كؤينه يئنى اوزوم قانيندا يوياجاق.

۱۲ گۆزلىرى شرابدان آرتىق ائشىلدا ياجاق،
دئشلىرى سوددن ده آغ اولاجاق.

۱۳ زېولون دهنز قېراغىندا ياشاياجاق،
اورا گمئله لنگرگه اولاجاق،
أراضسى صئدونون يانينا جاق اوزاناجاق.

۱۴ يئسكار بئر قووتلى ائششه يه اوخشار
كى قويون آغىلارى آراسىندا ياتيب .
۱۵ او، گوردى كى دئجلمك اوچون
ير ياخشى دير،
چئىنئى يوك داشىماق اوچون آيئب،
وقوللوق اله.

۱۶ دان اوز خالقينا حؤكم الله جك،
ائسرائىل قېئله لرئئن بئرى كئمى .
۱۷ دان يول اوستونده بئر ائلان،
ويول قيراغىندا بئر افى اولاجاق؛
كى، آتىن توپوغوندان سانجىر،
اله كى اوستونه مئئن دالى اوسته ييخيلير.
۱۸ يارب! من سنئن نئجاتىنى گؤزله يئر.

۱۹ جاد تالانچىلار ين هوجومونا دوشه جك،
آما او اولارا هوجوم گئتره جك.

۲۰ آشرئن چوره پى ياغلى اولاجاق،
اونون لئدىلى شاهانه يمكلى اولاجاق.

۲۱ نئفتالى آزاد اولونموش بئر مارالدير،
او گؤزل سؤزلىر دئير.

۲۲ یوسف بارلی بئر آغاج،
 چشمه قیراغیندا مئوہلی بئر آغاجدیر،
 خوللاری دووارین اوستوندن آشار.
 ۲۳ اوخچولار اونا گوجلی هوجوم اله دئلر،
 دو شمنچئلک اله یئب اوستونه اوخ یاغدیدیلار.
 ۲۴ آما اونون کامانی مؤحکم قالدی،
 و قوللاری قووتلی اولدی؛
 یعقوبون قووتلی تارسینین آلی ائنن،
 (کی، چوبان و ائسرائیلئن قیاسی دیر).
 ۲۵ آتانی تارسینین واسئطه سی ائنن کی سنه کؤمک اله یئر،
 و قادئری موطلقئن واسئطه سی ائنن کی سنه برکت وئر،
 یوخاریدا گؤیلرئن برکتلی ائنن،
 درئلئکده اولان سو منبعئرئنن برکتی ائنن،
 دؤشلرئن و رحئلرئن برکتی ائنن سنه برکت وره جک.
 ۲۶ آتانی برکتلی چوخ بؤیوک دور؛
 منئم جدلرئمن برکتلرئندن،
 اله کی ابدی تپه لرئن گؤزل لئیئنه چاتار.
 قوی بو برکتلرئم یوسفئن باشی اوستونده اولسون،
 اونون فرقئنن آراسیندا کی قارداشلارینین آراسیندان سچئلئب.

۲۷ بنیامئن آجگؤز بئر قوردور،
 سحرچاغی شئکارینی یئئر،
 آخشام چاغی قنئمتی پایلار.»
 ۲۸ بولارین هامیسی ائسرائیلئن اون ائکی قبئله سی دئر. آتالاری اولارا برکت
 ورنده بو سؤزلری ددی و هر بئرئنه، اؤزونه مونسئب اولان برکت وردی.

یعقوبون اؤلومی

۲۹ سورا یعقوب اوغوللارینا وصئیت اله یئب ددی: «من اؤلوب خالقیم
 قوشولاجام. منی آتالاریمین یانیندا، خئتی عفرونون زمئسننده اولان ماغارادا

باسدیرین. ۳۰ او ماغارا ماکیلا زمئسئنده، گنغان تورپاغیندا اولان ممره نئن موقابلئنده دئر. ائبراهئم او ماغارانی قبئر دورلتمک اوچون خئتلی عفروندان زمئسی ائنن بئرلئکده آلمیشدی. ۳۱ ائبراهئم ائنان آروادی سارا و انسحاق ائنان آروادی ربقا اوردا باسدیریلیمیشدی لار. من لئییه نی ده اوردا باسدیردیم. ۳۲ او زعی ائنن اورداکی ماغارا خئتلی لردن آلینب. ۳۳ یعقوب اوغوللارینا وصیئت الهیئب قورتارانندان سورا، آیاقلارینی یرئئنن ائچننه چکئب، آخیر نَفَسَئنی چکدی و اؤلوب خالقینا قوشولدی.

۵۰

یعقوبون دفنی

۱ یوسف اوزونی آتاسینین اوستونه آتدی و آغلیا-آغلیا اونی اؤپدی. ۲ سورا طئبب خئدمتچئرلرئنه امر اله دی کی، آتاسینین جسدئنی مومئیایی اله سئئر. طئببلر ائسرائیلی مومئیایی اله دئر. ۳ بو ائش قیرخ گونه گورولدی، چونکی مومئیایی اله مک اوچون اله بو مودت لازیم ائدی. مئصرلی لر یتمش گون ائسرائیل اوچون یاس توتدولار. ۴ یاس گونلری قورتارانندان سورا، یوسف، فئرعونون سارای آداملارینا ددی: «اگر گوزوزده لوطف تاپمیشام، خاهئش اله یئریم فئرعونا دیئن کی، ۵ آتام منی آند ائچدئرئب دمئشدی: "باخ، من اؤلورم. گنغان تورپاغیندا اوزوم اوچون قبئر قازمیشام، منی اوردا باسدیر." ائندی او منه ائجازه ورسئ کی، گدئب آتامی باسدیریم و قاییدیم.» ۶ فئرعون ددی: «گت، آتاین سنه آند ائچدئرئی کئمی اونی باسدیر.»

۷ بوجور دا، یوسف آتاسینی باسدیرماغا گئدی. فئرعونون بوتون اعیانلاری، سارایین و مئصرئن بوتون آغساقاللاری اونونان گتئر؛ ۸ یوسفئن بوتون او آداملاری، قارداشلاری و آتاسینین او آداملاری اونونان گتئر. فقط اوشاقلاری، قویون-کچئرلی و مال-حیوانلاری گوشن وئلائیئنده قالدیلار. ۹ اولار ائنان بئرلئکده عارابالار و اتلی لار دا یولا چیخمیشدی، اونا گوره ده دسته چوخ بؤیوک ائدی. ۱۰ اوندکی اولار اوردون چایینین او بئری طرفئنه، آتاد خرمنئنه یتئشدئر، اوردا چوخ آجی و بؤیوک ماتم ائنن یاس توتدولار. یوسف آتاسی اوچون یددی گون یاس توتدی. ۱۱ او اؤلکه ده یاشایان گنغانلی لار، آتاد خرمنئنده کی بو یاسی گورنده دئر: «گور مئصرلی لر نجه بؤیوک ماتم

ئىچىندە دىئىرلەر. « اونا گۆرە دە اوردون چايىنىن او بئرى طرفىندە اولان يىرتن آدىنى آيل مئصرايم قويدولار. ^{۱۲} يعقوبون اوغوللارى آتاسىنىن وصىيىتىنى امر الە دئىي كىمى يىرتنە يىتئردىلەر. ^{۱۳} اوني گىتەن اولكە سىنە آپارىپ، مەرهەننن ياخىنلىغىنداكى ماكىلا زمىسىندە اولان ماغارادا باسدىردىلار. ائبراهىم او ماغارانى قىبىر دورلىتمىك اوچون زمى ائىن بىرلىككە خىتلى عىفروندان آلمىشىدى. ^{۱۴} يوسىف آتاسىنى باسدىراندان سورا هم اوڭى، هم قارداشلارى، هم دە اونونان بىرلىككە آتاسىنىن دىننە گىنلرئىن هامىسى مئصىرە قايتىدىلار.

يوسىفنى قارداشلارى ائىن مەرتبان رفتارى

^{۱۵} آتالارى اوڭىندا سورا يوسىفنى قارداشلارى اوڭى آرالارىندا دىئىلەر: « اگر يوسىف بىزنىم ضىدئىمىزە كىن ساخلاسا و اونا الە دئىمىز پىسلىئە گۆرە بىزدن ائىنتىقام آلسا، نە ئىيەرتك؟ » ^{۱۶} بونا گۆرە دە يوسىفە خىر گۆندردىلەر: « آتان اوڭوموندىن قاباق بىزە وصىيىت الە دى كى، ^{۱۷} يوسىفە بلە دىئىن: ”باخ سىندن خاھىشنىم بودور كى، قارداشلارىنىن گوناھىنى و تقصىرئىنى باغىشلاياسان. آخى اولار سىنە پىسلىك الە يىئىلەر. ائىدى سىندن خاھىش الە يىرتك، آتانىن تارىسىنىن قوللارىنىن پىسلىكلىرىنى باغىشلاياسان. ” او سۆزلەر يوسىفە چاتاندا او آغلادى. ^{۱۸} سورا قارداشلارى اوڭىرى يوسىفنى يانىنا گىتتى، قاباغىندا يىرە دوشدولر و دىئىلەر: «باخ، بىز سىننى قوللارىنىق. » ^{۱۹} يوسىف اولارا ددى: «مگر من تارىيام كى، مىندن قورخورسوز؟ ^{۲۰} باخىن، سىز مىنم حاقيمدى پىس فىكرە دوشدوز، آما تارى اوني ياخىشى ائشە چوئردى كى، بو گون گۆردو يوزى الە سىن و چوخلى آدامىن حياتىنى قوروسون. ^{۲۱} آرتىق قورخمايىن، من هم سىزى، هم دە اوڭلادىرىزى ساخلايا جامام. » و الە بوجور يوسىف اولارى مەرتبان سۆزلر ائىن تىلى وردى.

يوسىفنى اوڭومى

^{۲۲} يوسىفنى و آتاسىنىن نىلى مئصىردە ساكىن اولدى. يوسىف يوز اون ائىل عۆمور الە دى. ^{۲۳} او، افرائىمىن اوچونجى نىلى اوڭلادىرىنى گۆردى. مىسەننن اوڭلى ماكىرتن اوڭلادىرى دا يوسىفنى اوشاقلارى سايئىلدىلار. ^{۲۴} بىر گون يوسىف قارداشلارىنى ددى: «من اوڭورم، آما سىز آرخايىن اولون كى تارى سىزنى كۆمە يىزە گلە جىك و سىزى بو اولكەدن او تورپاغا آپاراجاق كى، ائبراهىمە، ائسحاقا و يعقوبا ورمىك اوچون آند ائچىب. » ^{۲۵} سورا يوسىف ائسرايىلئىن

اۋولادلارينا آند ائچدئرب ددى: « آرخايين اولون كى تارى سئزن كۆمهيزه
گلهجك و سئز گدن زامان منئم سوموكلرئمى ده بوردان آپارارسيز.»^{۲۶} يوسئف
يوز اون ياشيندا اۋلدى. اونى مئصئرده مومئيايى الهئب بئر تابوتا قويدولار.

